

พัฒนาการของหนังสือปกก่อนต้นกำเนิดการจัดทำ

การผลิตหนังสือปกก่อนจำหน่ายในประเทศไทยเมื่อแรกเริ่มนั้น ผู้จัดทำและผู้จำหน่ายได้ดำเนินงานโดยบุคคลคนเดียวกัน และปรากฏว่า หมอสมิท เป็นผู้จัดทำและจัดจำหน่ายเป็นคนแรก มีโรงพิมพ์ของตนเองคือ โรงพิมพ์ศรีสมิท ตั้งอยู่ที่ตำบลบางคอแหลม จัดทำหนังสือปกอ่อนเล่มเล็ก ๆ บาง ๆ เพื่อให้ราคาถูกกว่าหนังสือปกแข็งเล่มใหญ่ที่มีผู้จัดทำมาก่อน หมอสมิทได้จัดจำหน่ายหนังสือให้แก่ประชาชนทั่วไปทั้งในกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง

โดยทั่วไปแล้ว การจัดทำหนังสือปกอ่อนนั้น มีวิธีการทางเทคนิคหลายอย่างเช่น รูปเล่ม กระดาษที่ใช้ การทำปกและภาพ ตัวพิมพ์ วิธีพิมพ์ การพิสูจน์อักษร การจัดหน้า ส่วนต่าง ๆ ของหนังสือ ตลอดจนการเย็บเล่ม ซึ่งควรกล่าวถึงในที่นี้เพื่อจะได้ทราบถึงเทคนิคการจัดทำหนังสือปกอ่อนอย่างกว้าง ๆ ก่อนที่จะกล่าวถึงวิธีการจัดทำหนังสือปกอ่อนแต่ละยุคของประเทศไทยอย่างละเอียดต่อไป

เทคนิคการจัดทำ

1. รูปเล่ม

หนังสือปกอ่อนคือหนังสือที่มีขนาด 16 หน้ายก หมายถึงหนังสือที่พิมพ์จากกระดาษพิมพ์แผ่นเดียวกันโดยไม่ตัดแยกออกจากกันได้ 16 หน้า ถ้าพับให้ได้ 32 หน้าก็เรียกว่า 32 หน้ายก กระดาษพิมพ์ที่ใช้พิมพ์หนังสือในเมืองไทยมี 2 ขนาด คือ ขนาดมาตรฐาน 31×43 นิ้ว และขนาดมาตรฐาน 24×35 นิ้ว เมื่อนำมาทำหนังสือ 16 หน้ายก จะได้หนังสือปกอ่อนขนาด $5 \times 7\frac{1}{4}$ นิ้ว และ $4\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{2}$ นิ้ว อาจลดเคลื่อนได้ $\frac{1}{2}$ นิ้ว เพราะการเย็บเล่มมากหรือน้อย¹ .

¹ ก๊าซร สติรกุล, เรื่องเดิม, หน้า 321.

2. ชนิดของกระดาษ

กระดาษที่ใช้พิมพ์หนังสือปกอ่อนมักจะใช้กระดาษที่มีราคาถูกที่สุดคือ กระดาษปรู๊ฟ (Newsprint) แม้จะทำให้รูปเล่มของหนังสือดูขมุกขมัว แต่ทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำ จำหน่ายได้ในราคาต่ำกว่าหนังสือรูปเล่มแบบอื่น ๆ ตรงตามวัตถุประสงค์แท้จริงของหนังสือปกอ่อน เพราะเหตุที่กระดาษปรู๊ฟเป็นกระดาษราคาถูก คุณภาพต่ำ เนื้อหยาบ และไม่ทนทาน เก็บไว้นานจะกรอบและแดง หนังสือปกอ่อนในสมัยเริ่มแรกจึงไม่มีผู้นิยม เก็บไว้ถึงแม้จะมีผู้เก็บสะสมไว้มาก เล่มหนังสือมักชำรุดเป็นส่วนมาก ซึ่งเป็นอุปสรรคในการจะค้นคว้าศึกษารายละเอียดจากปกและเรื่องในเล่มสำหรับผู้ต้องการค้นคว้าศึกษาในปัจจุบัน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 กระดาษปรู๊ฟมีราคาสูงขึ้นมาก เนื่องจากภาวะการขาดแคลนกระดาษในตลาดโลก ลักษณะของกระดาษปรู๊ฟที่สั่งซื้อจากแต่ละประเทศจะไม่เหมือนกัน บางชนิดขาวพอสวย บางชนิดค่อนข้างแดง ข้อดีของหนังสือที่ใช้กระดาษปรู๊ฟคือ ทำให้ราคาหนังสือถูกกว่าใช้กระดาษชนิดอื่น แต่มีข้อเสียคือ ทำให้หนังสือไม่คงทน เก็บสะสมไว้ได้ไม่นาน ถ้าเก็บไว้นานกระดาษจะทำปฏิกิริยากับออกซิเจนทำให้กรอบแดงและเมื่อถูกน้ำจะเปื่อยยุ่ยได้ง่าย

กระดาษที่ใช้พิมพ์หนังสือปกอ่อนอีกชนิดหนึ่งคือกระดาษปอนด์ (Woodfree paper) เป็นกระดาษที่มีคุณภาพสูง เนื้อกระดาษเหนียวแน่นและฟอกขาว เมื่อพิมพ์แล้วจะทำให้หนังสือดูมีค่ากว่าการใช้กระดาษปรู๊ฟ กระดาษปอนด์มี 2 ชนิด คือ ชนิดสำหรับพิมพ์และชนิดสำหรับพิมพ์และเขียน มีความหนาต่าง ๆ กัน เช่น ชนิด 50 ปอนด์บางกว่าชนิด 100 ปอนด์หนึ่งเท่าตัว การพิมพ์หนังสือถ้าไม่พิมพ์ภาพประกอบในเล่มหนังสือแล้ว ควรใช้กระดาษชนิดสำหรับพิมพ์จะได้ตัวหนังสือที่ชัดเจนกว่า และเล่มหนังสือเบากว่า ข้อดีของกระดาษปอนด์คือ ทำให้หนังสือสะอาดสวยงาม น่าจับต้องและดึงดูดใจผู้ซื้อ ส่วนข้อเสียคือราคาค่อนข้างสูง หนังสือที่พิมพ์ด้วยกระดาษปอนด์อาจมีกำไรน้อยหรืออาจขาดทุนได้ง่าย โดยทั่วไปแล้วหนังสือปกอ่อนที่พิมพ์ด้วยกระดาษปอนด์ส่วนมากเป็นหนังสือสารคดี หรือกึ่งวิชาการ เพราะเก็บไว้ได้นาน แต่ราคาจะสูงกว่าพิมพ์ด้วยกระดาษปรู๊ฟ

กระดาษที่ใช้ทำปกหนังสือปกอ่อนสมัยก่อนใช้กระดาษปอนด์ ปัจจุบันนิยมใช้กระดาษอาร์ต (Arts หรือ Coated paper) ซึ่งเป็นกระดาษที่เคลือบผิวหน้าด้วยวัตถุบางอย่างให้ผิวหน้าเรียบมัน เนื้อกระดาษแน่นละเอียด เหมาะสำหรับการพิมพ์ภาพ ทำให้ภาพ

เด่นชัดเจน โดยเฉพาะกระดาษอาร์ตที่มีชื่อว่กระดาษอาร์ตแก้ว ซึ่งสามารถพิมพ์ภาพได้สวยงามมาก แตรราคาจะสูงขึ้นด้วย กระดาษอาร์ตมีหลายขนาดตามความแข็งมากหรือน้อย ถ้าคอนข้างแข็งใช้เป็กระดาษปกโคดี เขาเล่มโคสวยงาม และมีทั้งชนิดมันและชนิดคาน กระดาษปกมีส่วนสำคัญในการพิมพ์ของปกช่วยให้หนังสือสวยงาม น่าซื้อ ถ้าใช้กระดาษคี่ หนังสือจะมีราคาแพงขึ้น

3. ภาพ

การจัดทำหนังสือปกอ้อนนั้น มักจะพยายามทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำที่สุดเท่าที่จะทำได้ จึงไม่พยายามให้มีภาพประกอบ เพราะจะทำให้ค่าใช้จ่ายในการผลิตสูงขึ้น แต่เมื่อมีการผลิตหนังสือปกอ้อนมากขึ้น ผู้จัดพิมพ์จึงต้องใช้ภาพประกอบเพื่อกึงดูดความสนใจของผู้อ่าน เพราะผู้ที่ตัดสินใจซื้อมักตัดสินใจจากการดูภาพมากกว่าการดูตัวหนังสือ เหตุผลอีกประการหนึ่งก็คือภาพสามารถอธิบายเรื่องราวให้เข้าใจโคดีกว่าบรรยายด้วยตัวหนังสือเพียงอย่างเดียว ภาพในหนังสือปกอ้อนมีทั้งเป็นภาพปก และภาพประกอบในเล่ม

ภาพปกของหนังสือปกอ้อนมีความสำคัญมาก เพราะทำให้หนังสือสวยสะดุคตา ผู้อ่าน ผู้ที่มีความสามารถในคาบศิลป์ หรือผู้ที่เรียนมาโดยเฉพาะเท่านั้นจึงจะทำได้

ภาพปกมีหลายประเภท คือ

ก. ภาพปกแบบง่าย คือใช้การเรียงพิมพ์ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่งและอื่น ๆ เพียงเล็กน้อย บางครั้งอาจมีลวดลายประกอบบ้าง ปกประเภทนี้เสียค่าใช้จ่ายน้อย ปัจจุบันมีผู้นิยมทำกันไม่มากนัก นอกจากผู้ที่เคยจัดทำหนังสือปกอ้อนซึ่งได้รับความนิยมจากผู้อ่านมาก ผู้ซื้อจะคำนึงถึงชื่อผู้จัดทำหรือชื่อผู้แต่งมากกว่าจะดูเล่มหนังสือ

ข. ภาพปกวาดด้วยสีน้ำหรือสีน้ำมัน ภาพปกประเภทนี้ผู้ประพันธ์เรื่องอาจตัดตอนหนึ่งตอนโคของเรื่อง หรือเลาลักษณะที่คองการให้ดูวาดภาพปกโคทราบ ดูวาดจะวาดตามที่ได้รับคาบอกร วาดโคยสีสี แล่นำไปแยกสีทำแบบพิมพ์ ถ้าพิมพ์หลายสีคองทำแบบพิมพ์เท่าจำนวนสี สีละชุด เช่น ถ้าพิมพ์สีสี่โคใช้แบบพิมพ์สี่ชุด และคองพิมพ์ถึงสี่ครั้ง ซึ่งคองเสียค่าใช้จ่ายสูง การพิมพ์ภาพที่ใช้หมึกสีค้ำเท่านั้นที่เป็นารพิมพ์ที่ประหยัดที่สุด

ค. ภาพปกลายเส้น คือภาพ ที่ไม่มีส่วนที่เป็นสี มีแต่เส้นค้ำเป็นภาพที่เกิด

จากการทำแม่พิมพ์จากต้นฉบับที่เขียนด้วยเส้นหมึกด้วยภูกันแห้ง ด้วยดินสอเกรยอง² มักเป็นภาพที่เขียนง่าย ๆ มีลักษณะที่มองไม่ค่อยออกคล้ายศิลปสมัยใหม่ ไม่ต้องเป็นภาพสวยงามมากนัก เพียงแต่ใช้ตัวหนังสือสวย ๆ วางมุมให้เหมาะ การจัดภาพสำหรับปกลายเส้นนี้มีความสำคัญมาก รวมทั้งการเขียนตัวอักษรประกอบต้องมีความคมและสวยงาม ปัจจุบันนิยมใช้ตัวอักษร Letter-press จึงทำให้การจัดทำตัวอักษรบนหน้าปกไม่สู้จะยุ่งยากนัก ภาพปกลายเส้นเป็นภาพปกที่ทำงานง่ายและสวยงาม เป็นปกที่ได้รับความนิยมพอควร เพราะไม่ต้องเลือกกระดาษที่ใช้พิมพ์มากเหมือนภาพถ่าย

ง. ปกภาพถ่าย อาจจะเป็นภาพถ่ายขาวดำหรือภาพสี ถ้าเป็นภาพสีจะได้เปรียบกว่าปกประเภทอื่น ๆ เพราะสามารถให้สีได้เหมือนของจริงและสวยงามมาก อาจเป็นภาพถ่ายของบุคคลสำคัญ ภาพถ่ายจากทีวีทัศน์ธรรมชาติ หรือภาพถ่ายแปลก ๆ ที่ลอกแบบจากหนังสือต่างประเทศ ปกภาพถ่ายนี้ การถอดภาพออกพิมพ์ต้องถ่ายผ่านสะกรีนก่อนทำแม่พิมพ์ การให้สีต้องมีมากกว่า 3 สีขึ้นไป จึงจะได้ภาพสีธรรมชาติที่สวยงาม ถ้าใช้สีน้อยกว่านี้ภาพจะไม่สวย การใช้กระดาษพิมพ์ภาพต้องใช้กระดาษอาร์ตชนิดมัน ถ้าใช้กระดาษอาร์ตชนิดคานจะทำให้ได้ภาพไม่สวยงามเท่าที่ควร

จ. ปกภาพถ่ายและภาพเขียนตัดต่อ ปกประเภทนี้จะต่อนำภาพต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับลักษณะของหัวเรื่อง เข้ามารวมตัดต่อประกอบกัน อาจใช้ภาพถ่ายจริงตัดต่อกันแล้วเขียนภาพประกอบ การถอดภาพออกพิมพ์นั้นบางส่วนอาจสร้างเป็นภาพลายเส้น บางส่วนอาจเป็นภาพลายสะกรีน ปกประเภทนี้ไม่จำเป็นต้องแยกสีเช่นเดียวกับภาพถ่าย แต่ยากตรงที่ผู้ตัดต่อต้องประกอบภาพให้ได้ความหมายตามที่ผู้จัดทำต้องการ

4. ตัวพิมพ์

ตัวอักษรมีส่วนสำคัญมากในการทำให้หนังสืออ่านง่าย และแยกความหมายได้ชัดเจน ตัวอักษรแบ่งตามลักษณะได้ 2 แบบ คือ

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 160.

ก. แบบตัวโต (Display type) ใช้สำหรับบรรยายหัวเรื่องเพื่อเรียกความสนใจบางครั้งอาจใช้ตัวพิมพ์ แต่ส่วนใหญ่มักเป็นตัวเขียนและถ่ายทำแม่พิมพ์เป็นบล็อกไม่ได้หล่อเป็นตัวพิมพ์ เมื่อเป็นตัวเขียนอาจจะอ่านยาก เช่นลักษณะรูปอักษรที่เลียนแบบหนังสือจีน และตัวตลกต่าง ๆ

ข. แบบตัวเล็ก (Book type หรือ Book face) ใช้สำหรับเรียงเนื้อเรื่องในหนังสือ ตัวหนังสือลักษณะนี้ส่วนมากเป็นตัวพิมพ์ที่ออกแบบให้อ่านได้ง่ายและสะดวก เพราะหนังสือปกอ่อนเป็นหนังสือที่ผู้อ่านจะต้องใช้เวลาอ่านครั้งละนาน ๆ ตัวหนังสือจึงต้องสวยและดีพอสมควร³

ขนาดของตัวพิมพ์ วัดออกมาเป็นพอยท์ (Point) ซึ่งวัดเป็นนิ้ว ตัวพิมพ์ขนาด 1 พอยท์ เท่ากับ .0137 นิ้ว⁴ ตัวพิมพ์สมัยแรกที่หล่อในเมืองไทยมีขนาด 24 พอยท์ เล็กลงมา มีขนาด 19 - 20 พอยท์

ตัวพิมพ์มีหลายขนาด ซึ่งมีความมุ่งหมายในการใช้ไม่เหมือนกัน การเลือกใช้ขนาดของตัวพิมพ์ที่เหมาะสม จะทำให้หนังสือมีลักษณะ และความหมายตรงตามความประสงค์ เช่น ตัวพิมพ์ขนาด 24 - 30 พอยท์ ใช้เป็นชื่อบทหรือหัวเรื่อง ขนาด 16 - 18 พอยท์ ใช้เน้นความหมายหรือนำเรื่อง ขนาดตัวบาง 16 พอยท์ ใช้บรรยายเรื่อง ซึ่งนิยมใช้กับหนังสือปกอ่อนทุกประเภท ทั้งกิ่งวิชาการ สารคดี และนวนิยาย สำนักพิมพ์ที่พิมพ์หนังสือได้มาตรฐานในปัจจุบันนิยมใช้กันมาก ขนาดตัวเอน 16 พอยท์ ใช้กับข้อความที่คัดลอกมา ข้อความที่อ้างถึงบางครั้งใช้กับข้อความนำเรื่อง ขนาดตัวบาง 12 พอยท์ ใช้กับข้อความที่แสดงถึงความลับ ทำนองเสียงเบาหรือเสียงค่อย

5. การเรียงพิมพ์

การเรียงพิมพ์ คือการสร้างตัวหนังสือเพื่อใช้ในการพิมพ์ มีวิธีสร้างหลายวิธี

ดังนี้

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 63-4.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 70.

ก. การเรียงตัวพิมพ์ด้วยมือ (Hand type composition) คือนำตัวพิมพ์เป็นคำ ๆ มาเรียงทีละตัวเป็นคำ เป็นประโยค แล้วเป็นบรรทัดระหว่างคำ ระหว่างประโยคอาจใช้ตัวแทรก เพื่อให้ตัวพิมพ์เต็มบรรทัดพอดี ขนาดของตัวพิมพ์แบ่งออกได้หลายอย่างเช่น ตัวธรรมดา ตัวธรรมดาบาง ตัวธรรมดาหนา ตัวธรรมดาเอามีเส้นสวยและชัดเจน สมัยแรกหนังสือตัวธรรมดาค่อนข้างผอมสูง ตัวธรรมดาในยุคหลังได้พยายามบีบตัวหนังสือให้เตี้ยกว่าเดิม มีลักษณะมนมากกว่า ไม่เป็นเหลี่ยม เพราะเทคนิคการพิมพ์ ต้องการให้ตัวมันคงไม่หัก จึงต้องบีบตัวให้แคบเข้ามา บีบให้เล็กและให้ต่ำลงที่สุด

สำนักพิมพ์แต่ละแห่งใช้ตัวพิมพ์ที่มีขนาดและลักษณะแตกต่างกันไป ลักษณะของตัวพิมพ์ที่เหมือนกันและต่างกัน เนื่องจากการหล่อตัวพิมพ์ และการออกแบบของบริษัทโรงหล่อตัวพิมพ์ ในการพิมพ์หนังสือปกอนั้น โรงพิมพ์มักจะมีแบบตัวพิมพ์ให้เลือก 2 แบบ เมื่อผู้จัดทำเลือกโรงพิมพ์ที่เห็นว่าราคาเหมาะสมได้แล้ว อาจจะไม่มีโอกาสได้เลือกชนิดของตัวพิมพ์ที่ต้องการ หรือเลือกได้เฉพาะตัวพิมพ์ที่โรงพิมพ์มีอยู่เท่านั้น และผู้จัดทำจะต้องให้ตัวอักษรในเล่มเอง

ข. การเรียงตัวพิมพ์ด้วยเครื่องจักรมี 2 วิธีคือ การเรียงพิมพ์แบบโมนอไทป์ (Monotype) เป็นวิธีการใช้เครื่องหล่อตัวพิมพ์ออกมาทีละตัวแล้วเรียงกันเป็นคำคั่นด้วยตัวแทรก เรียงเป็นบรรทัด วิธีเรียงตัวพิมพ์ มีเครื่องจักรเป็นแป้นพิมพ์ดีด เมื่อกดแป้นตัวอักษรแป้นที่กดจะไปบังคับให้สลักแทงเหล็กเจาะรูบนนวนกระดาศ 2 รู ในตำแหน่งต่าง ๆ กันของตัวอักษร มีแป้นตัวแทรกด้วย แล้วนำนวนกระดาศนั้นไปใส่ในเครื่องหล่อ นวนกระดาศเจาะรูจะบังคับเครื่องหล่อให้หล่อตัวพิมพ์ทีละตัวตามต้องการ เป็นคำเป็นบรรทัด และนำมาทำเป็นหน้าเพื่อใช้พิมพ์ต่อไป การเรียงพิมพ์ด้วยเครื่องจักรอีกวิธีหนึ่งคือ แบบไลโนไทป์ (Linotype) เป็นการหล่อตัวพิมพ์ออกมาเป็นแถว ใช้เครื่องหล่อตัวพิมพ์ที่มีแป้นอักษรคล้ายพิมพ์ดีด กดแป้นตัวอักษร เช่น เคียวกัน กลไกจะไปบังคับให้แม่ทองแดงอักษรตกลงจากกระบะที่เก็บมาเรียงกันในร่องที่กำหนดไว้เป็นคำ รวมทั้งตัวแทรกคั่นคำ คั่นประโยคด้วย เมื่อเรียงไปจนบรรทัดหนึ่ง ก็กดคั่นโยกให้เหล็กหนีบ ๆ เอาแม่ทองแดงทั้งบรรทัดเลื่อนไปหล่อตัวพิมพ์ออกมา โดยคั่นดีดโลหะจะดีดโลหะเข้าหล่อเป็นตัวพิมพ์จะได้ตัวพิมพ์ออกมาเป็นแถวติดกันหมดได้บรรทัดหนึ่ง วิธีนี้ใช้กับตัวหนังสือไทยไม่ได้ เพราะมีสระอยู่บนพยัญชนะบางอยู่ล่างพยัญชนะบาง และมีตัวอักษรมาก บริษัทผู้สร้างแม่พิมพ์วิธีนี้กำลังคิดตัดแปลงตัวหนังสือไทยให้เข้ากับการเรียงพิมพ์วิธีนี้

ก. การเรียงตัวพิมพ์ด้วยแสง (Photographic type setting หรือ Photo composition) เป็นวิธีการเรียงพิมพ์โดยการถ่ายภาพตัวพิมพ์ที่ละตัวบนแผ่นฟิล์มหรือกระดาษอัดรูป เรียงเป็นคำเป็นบรรทัด เป็นหน้า แลวนำไปล้างน้ำยา นำมาเป็นคนฉบับ ไซท์ทำแม่พิมพ์ การเรียงตัวพิมพ์ด้วยแสงนี้เหมาะสำหรับการพิมพ์แบบออฟเซต (Off-set) ตัวพิมพ์ไทยปรับเข้ากับกรเรียงวิธีนี้ได้แล้ว ตัวพิมพ์แบบนี้มีลักษณะที่สังเกตได้คือ เป็นตัวที่ไม่ตรงต่อหาง และไมตรงหักหาง

ง. การเรียงพิมพ์ด้วยพิมพ์ดีด การประดิษฐ์พิมพ์ดีดในตอนแรกมีจุดประสงค์เพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือแทนการเขียน เพราะจะได้หนังสือสวยงามเป็นระเบียบและเป็นการประหยัด ต่อมาใช้พิมพ์ดีดทำแม่พิมพ์โดยตรง เช่น การพิมพ์ลงบนกระดาษไซ แลวนำกระดาษไซไปเข้าเครื่องอัดสำเนา กระดาษไซเป็นแม่พิมพ์แบบหนึ่ง ส่วนการที่พิมพ์ดีดพิมพ์บนกระดาษไซนั้น นับว่าพิมพ์ดีดเป็นเครื่องมือเรียงพิมพ์แบบหนึ่ง ปัจจุบันมีการออกแบบตัวพิมพ์สำหรับเครื่องพิมพ์ดีดขึ้นมากแบบ และผู้ผลิตพิมพ์ดีดเคมก็ได้ผลิตพิมพ์ดีดเพื่อใช้ในการเรียงพิมพ์มากขึ้น ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

จ. การสร้างตัวหนังสือด้วยมือ (Hand lettering) ปัจจุบันได้มีการสร้างตัวหนังสือสำเร็จรูป เรียกชื่อต่าง ๆ กัน เช่น letter press บาง arts type บาง เป็นตัวอักษรที่พิมพ์ดีดบนกระดาษแก้วมีกาวติดบนตัวอักษร ผู้ใช้อาจนำตัวอักษรนั้นไปปะติดกระดาษไซแรงรีดคบนกระดาษแก้ว ตัวอักษรนั้นจะหลุดไปเกาะติดแน่นบนกระดาษ โดยการนำตัวอักษรมารีดคเรียงลำดับกันบนกระดาษ ให้ไตของไฟสวยงามอาจสร้างขึ้นเป็นคำ เป็นบรรทัดได้ ตัวหนังสือที่สร้างขึ้นในลักษณะ hand lettering นี้มักจะเป็นตัวที่ไซเป็นหัวเรื่อง ไม่ไซเรียงเนื้อเรื่องของหนังสือที่ต้องเรียงเป็นปริมาณมาก มักเป็นการเรียงคำ หรือประโยค หรือใจความสั้น ๆ เป็นบรรทัด หรือไม่บรรทัด เมื่อสร้างขึ้นเป็นคนฉบับแล้ว ต้องนำไปถ่ายภาพลงบนฟิล์ม นำไปไซท์ทำแม่พิมพ์เพื่อใช้ในการพิมพ์ต่อไป ไซเมื่อต้องการพิมพ์ด้วยระบบออฟเซต⁵

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 113-25.

6. การพิมพ์

การพิมพ์ที่ใช้กันในประเทศไทย ใช้แทนพิมพ์มือ แทนพิมพ์หิน แทนพิมพ์คูเปิลซ์ และการพิมพ์ออฟเซต

แทนพิมพ์มือ (Hand press) การพิมพ์สมัยแรกของไทยใช้แทนพิมพ์มือ เป็นการพิมพ์ที่ใช้แม่พิมพ์ปูน (Letter Press Printing) ตัวพิมพ์หล่อจากโลหะ หรือใช้บล็อกไม้ แทนพิมพ์แม่พิมพ์ตั้งอยู่บนพื้นราบบนคานที่ยื่นออกมาจากแทนพิมพ์ และแรงกดก็เป็นพื้นราบ เช่นเดียวกัน วิธีพิมพ์มือ เรียงตัวพิมพ์อัดกันไว้ในกรอบแล้วยกขึ้นตั้งบนพื้นแทนพิมพ์ซึ่งมีที่ยึดจับตั้งไว้ในทางคิง แผ่นแรงกดเป็นแผ่นเหล็กแบนตั้งไว้ในแนวคิง เมื่อพิมพ์จะมีลูกกลิ้งหนัก กลิ้งลงมาหาหมึกบนตัวพิมพ์ ผู้พิมพ์เอากระดาษป้อนตั้งบนแทนแรงกด แล้วเครื่องพิมพ์จะผลักแทนแรงกดเข้าปะทะกับแทนที่ยึดตัวพิมพ์ไว้ จะโคสิ่งพิมพ์ตามที่ต้องการ บางแทนพิมพ์ที่ต้องการแรงกดมาก อาจมีลักษณะที่ทั้งแทนยึดตัวพิมพ์ และแทนแรงกดวิ่งเข้ากระทบกัน⁶ ระบบการพิมพ์แบบที่ใช้แม่พิมพ์ปูนนี้เป็นวิวัฒนาการมาอีกขั้นหนึ่งต่างหากจากเครื่องพิมพ์แบบไซลินเดอร์ซึ่งทำงานไคซามาก สมัยก่อนเรียกเครื่องพิมพ์นี้ว่า เครื่องฉับแกระ⁷ แทนพิมพ์แบบนี้มีวิธีพิมพ์ 2 วิธี คือ

ก. เรียงพิมพ์แล้วนำไปเข้าแทนพิมพ์ ชั้นแรกให้ข้างเรียง เรียงตัวพิมพ์เป็นแถว ๆ ตัวพิมพ์เป็นอักษรกลับซ้ายขวา ซ่างเรียงต้องมีความชำนาญพอสมควร เรียงเข้าหน้าและนำไปเข้าแทนพิมพ์เพื่อพิมพ์ต่อไป การพิมพ์วิธีนี้ในสมัยก่อนมีข้อเสียอยู่มาก เพราะเมื่อพิมพ์มากตัวพิมพ์จะหักหรือหลุดไป โดยเฉพาะอักษรไทยซึ่งมีสระและวรรณยุกต์ข้างกลางและข้างบน บางครั้งสระและวรรณยุกต์จะหลุดหายไป หรือบางที่ตัวพิมพ์ก็เลื่อนจากตำแหน่งเดิม ทำให้ตัวพิมพ์เอนเอียงหรือเป็นแถวโค้ง นอกจากนี้ตัวพิมพ์อาจติดหมึกไม่สม่ำเสมอ หนานาง

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 221-2.

⁷ รัชดา หงส์ลครารมภ์, "อนาคตของฉับแกระ," อนุสรณ์งานแสดงการพิมพ์แห่งประเทศไทย ครั้งที่ 1 3 - 5 มิถุนายน 2505 (พระนคร: โรงพิมพ์วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพฯ, 2505), หน้า 8.

บางบ้าง หรือบางแห่งไม่คิดหมึกเลย บางครั้งจะเห็นกระดาษเป็นรอยขน เพราะตัวพิมพ์

ข. เรียงพิมพ์แล้วนำไปทำบลอค ชั้นแรกเรียงพิมพ์แบบธรรมดา เขาหนาเรียบ รอยแล้วนำไปทำบลอคเป็นแผ่น ๆ ของแต่ละหน้าออกมา แล้วจึงนำไปพิมพ์ ทำให้แก้ปัญหาตัว พิมพ์หักและหายไปได้ วิธีนี้ข้อดีคือสามารถย่อให้เล็กลงกว่าปกติได้ ทำให้บรรจุข้อความได้ มากกว่าการ เรียงพิมพ์ธรรมดา มาก ส่วนข้อเสียคือต้องเสียค่าใช้จ่ายในการทำบลอค ยังมี จำนวนหนามาก ค่ายบลอคจะยิ่งมาก แต่ก็เป็นหนังสือที่พิมพ์จำนวนมากกลับเป็นผลดี เพราะ ต้นทุนถูกลง

การป้อนกระดาษเข้าเครื่องพิมพ์ ลักษณะของการป้อนกระดาษเข้าพิมพ์บนแท่นพิมพ์ จะเป็นแท่นพิมพ์ชนิดใดก็ตาม มีวิธีดังต่อไปนี้ คือ

1. ป้อนกระดาษด้วยมือ (Hand feeding) วิธีนี้ช่างพิมพ์เป็นคนหยิบกระดาษ เข้าป้อนบนแท่นพิมพ์ เพื่อใช้พิมพ์ด้วยมือ ช่างพิมพ์จะต้องหยิบเอาชิ้นพิมพ์ที่พิมพ์แล้วออกเอง มัก เป็นแท่นพิมพ์โบราณ การป้อนด้วยมือทำได้ช้า ปัจจุบันมักมีเครื่องมือบนแท่นพิมพ์นำชิ้นกระดาษ ที่พิมพ์แล้วไปไว้อีกคานหนึ่งของแท่นพิมพ์

2. ป้อนกระดาษแผ่นโดยอัตโนมัติ (Automatic feeding) เป็นวิธีที่อาศัย ลมดูดจับกระดาษยกไปยังที่เลื่อน นำแผ่นกระดาษเข้าป้อนในแท่นพิมพ์ หรือบางแบบใช้แรงผลัก ให้กระดาษเลื่อนไปแท่นพิมพ์ที่ป้อนกระดาษแบบนี้เรียกสั้น ๆ ว่า แท่นลม เป็นแท่นพิมพ์ที่ได้รับความนิยมมากในปัจจุบัน เพราะพิมพ์หนังสือได้ตัวหนังสือสวย คม ชัดเจน ไม่เลอะเทอะ ตลอดจนพิมพ์สีได้ง่าย พิมพ์ได้เร็วถึง 5,000 - 10,000 แผ่นต่อชั่วโมง

3. การป้อนกระดาษทั้งม้วน (web-feeding) เป็นวิธีที่ใช้กับแท่นพิมพ์โรตารี ให้กระดาษม้วนผานกลางระหว่างลูกโม่แรงกด และลูกโม่แม่พิมพ์ บางครั้งใช้พิมพ์กระดาษ สองหน้าพร้อม ๆ กัน โดยลูกโม่แม่พิมพ์แต่ละลูกโม่ทำหน้าที่เป็นลูกโม่แรงกดให้อีกลูกโม่หนึ่ง ไปในตัว วิธีนี้พิมพ์ได้รวดเร็ว จึงใช้กับงานพิมพ์ที่มีปริมาณมาก⁸

⁸ ก๊าซร สถิตยกุล, เรื่องเดิม, หน้า 224-8.

การพิมพ์หิน (Lithography) เป็นการพิมพ์ที่ใช้แม่พิมพ์แบน (Planographic Printing) ตัวพิมพ์เป็นแผ่นหินซึ่งมีเนื้อละเอียดและสม่ำเสมอ หรือมี grain ในตัว เนื้อหินจะรับน้ำไคสม่าเสมอเมื่อเอาน้ำทากบนแผ่นหิน การสร้างแผ่นหินให้เป็นแม่พิมพ์ทำได้หลายแบบคือ ใช้คีนสอเกรยอง ซึ่งมีส่วนผสมของซีเมนต์อยู่ในคีนสอเขียนตัวหนังสือ หรือภาพบนแผ่นหิน แต่จะต้องเขียนกลับซ้ายเป็นขวา ขวาเป็นซ้าย อีกวิธีหนึ่งใช้เขียนควม็อบบนแผ่นหินโดยตรง แต่ทำได้ยากและช้า จึงมีผู้คิดสร้างกระดาษลอกภาพ (transfer paper) ขึ้นมาใช้เขียนแล้วนำไปอัดทับลงบนแผ่นหิน วิธีสุดท้าย คือวิธีการอัครูป (Photographic stone Engraving) กล่าวคือ ใช้เคลือบแผ่นหินด้วยน้ำยาไวแสง แล้วเอาภาพ negative อัดลงบนแผ่นหินบนน้ำยาที่เคลือบอยู่

แม่พิมพ์หินทุกชนิด เมื่อจะพิมพ์จะต้องเอาน้ำทากก่อนเสมอ น้ำจะไปเกาะตาม Grain ของแผ่นหินซึ่งเป็นส่วนที่ไม่ต้องการพิมพ์ เมื่อทากหมึกพิมพ์ลงไป หมึกพิมพ์จะไม่เกาะส่วนที่มีน้ำอยู่ เมื่อพิมพ์เสร็จต้องซีลคัมรูปเค็มออก แผ่นหินที่นำมาใช้พิมพ์หนาประมาณ 4 - 5 นิ้ว การพิมพ์หินนี้ ใช้พิมพ์สอคสีไค ต้องเตรียมแม่พิมพ์หินหนึ่งแผ่นต่อการพิมพ์หนึ่งสี⁹

แทนพิมพ์คู่เปลกซ์ (Duplex Press) เป็นแทนพิมพ์ที่ใช้แม่พิมพ์บน ใช้กระดาษทั้งมวนพิมพ์ และเป็นแทนพิมพ์ที่พิมพ์ครั้งเดียว 2 หน้า กล่าวคือ มีหน่วยพิมพ์สองหน่วย เมื่อกระดาษจากมวนพิมพ์ในหน้าหนึ่งแล้วจะเดินกระดาษนั้นไปกลับหน้าพิมพ์ด้วยหน่วยพิมพ์อีกหน่วยหนึ่งในด้านตรงกันข้าม แล้วจึงเลื่อนไปยังหน่วยพับและตัดออกเป็นแผ่น¹⁰ ประมาณปี พ.ศ. 2460 โรงพิมพ์ไคโซแทนพิมพ์คู่เปลกซ์ นับว่าเป็นโรงพิมพ์ที่ใหญ่และทันสมัย เพราะถือว่าพิมพ์ไครวกเร็ว สามารถพิมพ์และพับอัตโนมัติชั่วโมงละ 6,000 ฉบับ โรงพิมพ์ที่ใช้แทนพิมพ์คู่เปลกซ์ในสมัยนั้นมี 2 โรงพิมพ์ คือ โรงพิมพ์ศรีกรุง และโรงพิมพ์เคลิเมล¹¹ แต่ในปัจจุบัน

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 229- 31.

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 228.

¹¹ อรรถ อรรถวชิกร, บุคคลสำคัญของไทย (พระนคร: โอเดียนสโตร์, 2507), หน้า 343.

นี้การพิมพ์ก้าวหน้าไปมาก การใช้แทนพิมพ์ถูกเปลี่ยนชื่อว่าชาไมคัมทูน จึงเลิกใช้

การพิมพ์ออฟเซต (Offset Printing) การพิมพ์วิธีนี้ใช้แผ่นแม่พิมพ์เป็นโลหะพื้นแบน ในการทำแม่พิมพ์ใช้แผ่นโลหะมาเคลือบน้ำยาเคมี เรียกแผ่นโลหะที่เคลือบน้ำยานี้ว่าเพลท นำตัวพิมพ์ที่เรียงพิมพ์แล้วไปถ่ายทำเป็นฟิล์ม นำแผ่นฟิล์มอัดลงบนเพลทแล้วล้างควายน้ำยาเป็นแม่พิมพ์ออฟเซตใช้เป็นแบบพิมพ์ต่อไป เมื่อพิมพ์แล้วอาจนำมาซัดใหม่ เพื่อเคลือบน้ำยาทำเป็นแม่พิมพ์ใหม่ได้อีก แผ่นหนึ่ง ๆ ซัดใหม่ได้หลายครั้ง¹² ปัจจุบันนี้การพิมพ์ออฟเซตเป็นวิธีพิมพ์ที่แพร่หลายมาก เพราะสามารถพิมพ์ภาพได้ชัดเจนสวยงามทั้งหมึกดำและสี แยกสีได้สดสวย การพิมพ์แต่ละสีก็ต้องมีแม่พิมพ์ (plate) แต่ละสี และพิมพ์ทับกันไปเช่นวิธีอื่นเหมือนกัน แต่ต้นทุนค่าแม่พิมพ์ถูกกว่าและคุณภาพดีกว่าการพิมพ์จากแม่พิมพ์นูน (letter press printing) ที่ต้องพิมพ์ครั้งละสี ต้องแยกบล็อกออกเป็นชิ้น ๆ ละสี และต้องพิมพ์จำนวนครั้งเท่าจำนวนบล็อก แต่ค่าใช้จ่ายในการพิมพ์ระบบออฟเซตแพงมาก ถ้าพิมพ์หนังสือที่มีภาพมาก และพิมพ์จำนวนมาก หรือนำแม่พิมพ์มาพิมพ์หลายครั้งจึงจะคุ้มกับการลงทุน เพราะแม่พิมพ์ที่ใช้พิมพ์แล้วสามารถเก็บไว้และนำมาพิมพ์ได้ทันที ไม่ต้องเสียแรงงานและเวลาเรียงพิมพ์ใหม่เมื่อต้องการจะพิมพ์เพิ่ม

สิ่งสำคัญในการพิมพ์หนังสือ นอกจากรูปตัวพิมพ์แล้ว เทคนิคทางการพิมพ์ของสอศคลองกับรูปตัวพิมพ์ควย จึงจะสามารถถอดหรือจำลองตัวหนังสือออกมาเป็นจำนวนมากได้ และให้พิมพ์ได้เร็ว เพื่อให้ต้นทุนในการพิมพ์ถูกลง การสร้างตัวพิมพ์จำเป็นต้องสร้างให้เหมาะกับวิธีการทางการพิมพ์แต่ละวิธี และรูปตัวพิมพ์ที่พิมพ์ออกมาจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับเทคนิคในการเรียงพิมพ์ของการทำแม่แบบหล่อตัวพิมพ์ และเทคนิคของอุปกรณ์ทางการพิมพ์ คือกระดาษ และหมึกพิมพ์ สมัยก่อนยังทำกระดาษให้เรียบไม่ได้ กระดาษมีเนื้อหยาบและสีหม่น ๆ ไม่ขาว ตัวพิมพ์จึงต้องใช้เส้นโต ถ้าใช้เส้นเล็กพิมพ์เส้นจะขาด พิมพ์แล้วเห็นไม่ชัด ต้องใช้หมึกพิมพ์ที่มีเนื้อหยาบและตัวพิมพ์เส้นโต ปัจจุบันนี้สามารถทำกระดาษให้เรียบได้ จึงใช้ตัวพิมพ์ที่เส้นคมเส้นไม่โต เมื่อสามารถทำกระดาษได้ขาวกว่าเดิม จึงใช้หมึกเนื้อละเอียดพิมพ์ได้ตัวอักษรเส้นเล็ก ๆ ตัดกับกระดาษขาวทำให้อ่านได้ชัดเจนและสบายตา

¹² กวีธร สติรกุล, เรื่องเดิม, หน้า 231-2.

7. การพิสูจน์อักษร

การพิสูจน์อักษรหรือการตรวจปรูฟ (Proof) ในทางการพิมพ์หมายถึง แขน กระดาษที่รองกดตามจากตัวพิมพ์ที่เรียงแล้ว สำหรับนำมาใช้ เป็นเครื่องตรวจกำเนิดผิดพลาด ซากเกิน แล้วแก้ไขเพิ่มเติมแก้ทอนให้ถูกต้อง ส่งกลับไปยังฝ่ายการพิมพ์จะแก้ไขปรับปรุง ให้เกิดความที่เครื่องหมายแสดงไว้ ผู้ตรวจแผนกระดาษนี้เรียกว่า คนตรวจปรูฟ (Proof reader)¹³ การตรวจปรูฟมีความสำคัญมากในการพิมพ์หนังสือ เพราะหนังสือเมื่อพิมพ์ ออกมาแล้วไม่ควรจะมีข้อผิดพลาด จึงต้องมีการตรวจสอบหลายครั้ง เพื่อให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ มากที่สุด ส่วนมากทางเรียงมักไม่มีความรู้มากนักในเรื่องความถูกต้องของตัวหนังสือ และมัก จะรีบเร่งทำงาน ทำให้เกิดการผิดพลาดได้มาก การตรวจปรูฟจึงต้องมีการตรวจหลายระดับ

- ก. ตรวจที่หน่วยเรียงพิมพ์ เมื่อเรียงพิมพ์เสร็จก็ตรวจแก้ทันที การแก้ไขระดับ นี้อาจทำ 1 - 4 ครั้ง หรือมากกว่านั้นจนเป็นที่แน่ใจ
- ข. ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับตนฉบับของโรงพิมพ์ตรวจอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้แน่ใจว่า เรียงถูกต้องแล้ว ถ้ามีผิดพลาดก็จะส่งให้แก้ไขก่อนส่งให้ผู้ตรวจระดับต่อไป
- ค. ผู้จ้างหรือผู้แต่งหนังสือบางคนมีความพิถีพิถันจะคงตรวจด้วยตนเองอีก ครั้ง แต่ในการนี้ไม่ควรจะแก้ไขความหรือสาระของเรื่องที่เขาเขียนไว้เดิม
- ง. ตรวจที่เนาแทนพิมพ์ก่อนพิมพ์ต้องตรวจดูแผนแรก ๆ ที่ออกมาจากแทนว่า ถูกต้อง มีตกหล่นหรือไม่ เมื่อตรวจแก้จนเป็นที่แน่นอนแล้วจะต้องดึงกระดาษที่กำลังพิมพ์มา ตรวจดูทุกกระยะ ทุก 2,000 - 3,000 แขน เพื่อความหมั่นคิดตลอดตัวพิมพ์ ตัวพิมพ์ไม่หักหลุด หาย ถ้ามีที่ผิดของหยุดเครื่องพิมพ์เพื่อแก้ไขให้ถูกต้อง ในกรณีที่พิมพ์โดยแม่พิมพ์คงตรวจให้ แน่ว่าถูกต้องก่อนพิมพ์

¹³ แสงทอง (หลวงบุญยานพพานิชย์), ภาษาและหนังสือ, ชุดสาม (พระนคร : โอเคียนส์โตร์, 2504), หน้า 356.

จ. การตรวจรูป^๑ จะต้องตรวจความถูกต้องของตัวสะกด การันต์ หรือใจ
ความของในหนังสือ การวางหน้า เว้นวรรค ของไฟ แบบตัวพิมพ์ ว่ามีตัวพิมพ์แบบอื่นปะปน
มาหรือไม่ ดูบรรทัดไฟตรง ดูการเรียงหน้าให้ถูกต้อง และจะต้องดูละเอียดทุกเรื่องให้ถูก
ต้องจึงจะพิมพ์ได้¹⁴

8. ส่วนต่าง ๆ ของหนังสือปกก่อน มีการจัดเรียงลำดับ ดังนี้

ก. กระจาขหมปก (Book Jacket) เป็นกระจาขที่หมอยูนอกปกหนังสือ อาจ
เป็นกระจาขต่างหาก มีโคเย็บติดกับเล่ม หรือเป็นกลอง เพื่อป้องกันปกหนังสือไม่ให้
ถึงดูความสนใจ และบางครั้งอาจให้รายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับหนังสือ

ข. ปก (Cover) เป็นส่วนที่ช่วยป้องกันรักษาตัวหนังสือ สำหรับหนังสือปกก่อน
ปกยังมีส่วนความสำคัญในการชักจูงให้คนซื้อหนังสืออีกด้วย

ค. รองหน้าปก (Fly-leaf) เป็นกระจาขวางอยู่หอกจากปกหนังสือ สำหรับ
หนังสือปกก่อนรองหน้าปก อาจทำหน้าที่ป้องกันรักษาเนื้อในของหนังสือในกรณีที่ปกขาด

ง. หน้าปกใน (Title page) มีรายละเอียดเกี่ยวกับหนังสือเช่นเดียวกับ
ปก มีชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง หน้าปกในนี้อาจมีแผนเดียวหรือ 2 - 3 แผน เพื่อป้องกันการขาด
หาย

จ. หน้าลิขสิทธิ์ (copyright page) อยู่คานหลังของหน้าปกใน บอกที่อยู่
ของผู้จัดพิมพ์ ผู้จัดจำหน่าย ครั้งที่พิมพ์ จำนวนที่พิมพ์ และบางเล่มอาจมีเลขหมู่ หรือบัตร
รายการ เพื่อความสะดวกของห้องสมุดด้วย

ฉ. หน้าอุทิศ (Dedication page) เป็นหน้าที่ยุแคงอุทิศผลงานให้แก่อุค
ผู้หนึ่ง หรือหลายคน ควรจะไซ่หงหน้าแมคาคอุทิศนั้นจะมีเพียงตัวหนังสือ 2 - 3 คำ เพื่อให้
ดูนาเคราพ

ช. คำนิยม (Foreword) เป็นหน้าทีบุกลด ซึ่งไมไซ่ยูแคงเขียนชม หรือ
เขียนนำให้เกี่ยวกับเรื่องหนังสือหรือเกี่ยวกับผู้แต่ง คำนิยมนี้ต้องอยูกอนก่านำทียูแคงเขียนเอง

¹⁴ ก้าชร สติรกุล, เรื่องเดิม, หน้า 126 - 8.

ข. คำนำ (Preface) เป็นเรื่องราวที่ผู้แต่งเขียนเอง เพื่ออธิบายบางเรื่อง
ใหญ่ของงานก่อนที่จะอ่านเนื้อเรื่องในหนังสือ

ฅ. สารบัญ (Table of Contents) เป็นรายการที่เรียงลำดับเรื่องทั้ง
เล่มว่าอยู่ที่หน้าใด เพื่อให้ผู้อ่านเปิดหาเรื่องที่ต้องการอ่านได้สะดวก

ฉ. สารบัญภาพ (Table of Illustrations) หนังสือบางเล่มภาพเป็นสิ่ง
สำคัญ จึงจำเป็นต้องมีสารบัญภาพด้วย สารบัญภาพมีลักษณะเช่นเดียวกับสารบัญเรื่อง

ฎ. แยกคำผิด (Errata) ในกรณีที่พบคำผิดก่อนเขียนเล่ม ก็ต้องจัดการแก้ไขแล้ว
นำใบแก้คำผิดนี้มาเขียนเล่ม และควรแทรกใบแก้คำผิดไว้ตอนต้นเล่ม (ไม่ควรแทรกท้ายเล่ม)

ฏ. เนื้อเรื่อง (Contents) คือส่วนที่เป็นเนื้อหาสำคัญของเล่มหนังสือ

ฐ. หนังสืออ้างอิงหรือบรรณานุกรม (Bibliographies) ในกรณีที่เป็นเรื่อง
สารคดีจะมีบรรณานุกรมท้ายบทหรือท้ายเล่ม มักใช้ตัวพิมพ์ตัวเล็ก ๆ เพื่อเป็นการประหยัด

ฑ. กระจงนี้ (Index) ก็คือการจัดเรียงคำหรือหัวข้อสำคัญในหนังสือ เช่น ชื่อ
สำคัญของบุคคลหรือสถานที่มาจัดเรียงคำศัพท์ตามตัวอักษร ในลักษณะเดียวกับพจนานุกรม แล้ว
บอกเลขหน้าหนังสือที่จะหาอ่านคำหรือหัวข้อสำคัญนั้นได้

ฒ. หน้านับที่เพิ่มความจำ (Memoranda) หนังสือบางเล่มมีกระดาษเปล่า ๆ
เว้นว่างไว้ท้ายเล่ม เพื่อให้ผู้อ่านได้เขียนบันทึกข้อความที่ต้องการเพิ่มเติมลงไปได้อีก

ณ. โกล้อฟอน (Colophon) เป็นหน้าทีบอกให้ทราบถึงสถานที่พิมพ์ ผู้พิมพ์ ปี
ที่พิมพ์ ของหนังสือเล่มนั้น 15 .

หนังสือปกอ้อมมีอีกหน้าหนึ่งที่นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว คือมีหน้าที่โฆษณาด้วย
ซึ่งอาจจะอยู่ที่ด้านหลังของปกหน้า หรือด้านหลังของปกหลัง หรือแทรกอยู่ในเล่ม หลักเกณฑ์
ในการจัดหน้าโฆษณา ก็คือต้องไม่แทรกไว้จนเป็นที่รำคาญแก่ผู้อ่าน ต้องจัดไว้ให้แลดูสวยงาม
เป็นระเบียบ และสามารถดึงออกจากเล่มได้ ต้องเลือกสินค้าที่จะนำมาโฆษณาในหนังสือปก
อ้อมด้วย เช่น ไม่โฆษณาบุหรี่ และสุรา เป็นต้น ข้อความที่โฆษณาท้องให้สอดคล้องกับการ

นำลงโฆษณาในหนังสือปกอ่อน เช่น "ขณะที่อ่านหนังสือ ควรเรียกหากาแฟแมกเวล เฮาส์ จะเหมือนกับท่านได้ดูภาพยนตร์พร้อมกับเคี้ยวข้าวโพดคั่ว ท่านจะได้รสชาติเพิ่มขึ้น" สำหรับผู้รับผิดชอบในการจัดหน้าโฆษณานั้น คือ เจ้าของสำนักพิมพ์ ไม่ใช่หน้าที่ของกองบรรณาธิการ และต้องเป็นผู้พิจารณาก่อนที่จะนำหนังสือไปเย็บเล่ม¹⁶

9. การทำเล่มหนังสือ

เมื่อนำกระดาษที่พิมพ์หนังสือออกมาจากแท่นพิมพ์แล้ว จะต้องนำกระดาษนั้นมาพับเป็นกนก (Signature) หนึ่งกนกหมายถึง หนังสือที่พับจากกระดาษพิมพ์แผ่นเดียวกัน อาจจะพับได้ 8 หน้า 16 หน้า หรือ 32 หน้า โดยไม่ตัดแยกออกจากกัน¹⁷ เมื่อพับเป็นกนกแล้ว ต้องนำมาเรียงลำดับกันให้เป็นเล่มหนังสือ การพับและการเรียงลำดับอาจทำด้วยมือหรือใช้เครื่องซึ่งเป็นเครื่องที่มีราคาแพงมาก โรงพิมพ์ที่ผลิตหนังสือเป็นปริมาณมาก มีกิจการใหญ่โตจึงจะมีเครื่องชนิดนี้¹⁸ เมื่อเก็บกนกเรียงลำดับเป็นเล่มแล้ว จึงจะเย็บให้ติดกันเป็นเล่มแล้วเขาปก หนังสือปกอ่อนจะใช้ปกที่ทำด้วยกระดาษธรรมดาแผ่นหนึ่ง จะเป็นกระดาษหนาหรือบางก็ได้ เมื่อเขาปกเรียบร้อยแล้วจึงจะตัดเล่มหนังสือให้ได้นานาคความต้องการ โดยตัดเอาปกไปพร้อมกับกระดาษพิมพ์ที่เป็นเนื้อในของหนังสือ ซึ่งต่างจากหนังสือปกแข็ง กล่าวคือหนังสือปกแข็งนั้น เมื่อเก็บเล่มเนื้อในของหนังสือตัดเล่มเรียบร้อยแล้ว จึงจะนำมาเข้าปกแข็งภายหลัง การเย็บเล่มหนังสือปกอ่อนมีหลายวิธี ดังนี้

ก. หนังสือเย็บอก (Saddle Stitch Book) คือการนำกนกต่าง ๆ มาซ้อนทับกันโดยแฉะอกกลางกนกแต่ละกนกออกซ้อนทับกนกถัด ๆ กันไปแล้วเย็บยึดติดกันตรงอกรอยพับของกนก วิธีนี้ใช้เย็บเล่มหนังสือบาง ๆ ไม่นานมากนัก อย่างมากหนึ่งร้อยหน้าเศษ หนังสือปกอ่อนสมัยแรกมีจำนวนหนาน้อยจึงเย็บด้วยวิธีนี้ ซึ่งมีวิธีเย็บ 3 วิธีคือ ใช้เชือกโดยเจาะรู

¹⁶Eileen Lottman, "Ads in Paperbacks: Are They Necessary?" Publishers' Weekly, CC (November 1, 1971), 14.

¹⁷ ก๊าซ สติรกุล, เรื่องเดิม, หน้า 321.

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 325-9.

สามรู้อยู่เชือกจากรุกกลางคานในเล่มก่อนแล้วโยงไปรูกานบนรอยเลยมาคานล่างแทงเข็มทะลุมารอยรูกกลางอีกครั้ง ดึงเข็มขึ้นคานบนมาเจาะรอยรูกหนึ่งทางคานล่าง แล้วนำเชือกมาผูกติดกันตรงรูกกลางกับปลายเชือกอีกคานหนึ่ง วิธีที่สองคือ เย็บเล่มควยลวดสองเข็มหรือสามเข็ม ทองไขเครื่องเย็บซึ่งจะคันลวดเจาะทะลุแล้วปลายลวดทั้งสองจะมาพียึดกันหนังสือไว้ตรงรอยพับ และอีกวิธีหนึ่งคือ เย็บจักรตรงรอยกลางของหนังสือ หนังสือที่เย็บออกจะเปิดกางออกได้เต็มที่

ข. หนังสือเย็บสัน (Side Stitch) คือการนำกนกที่พิมพ์แล้ว ไม่ต้องแยะกลางนำมาซ้อนเรียงลำดับหน้าใหญ่ถูกแล้วเย็บคานข้างที่เป็นสันหนังสือ นิยมเย็บควยเชือกหรือลวดสองเข็ม สามเข็ม แล้วนำมาปิดปก โดยใช้กาวทาสันหนังสือ แล้วนำปกมาปิดมุมอีกชั้นหนึ่ง การเย็บเล่มวิธีนี้ใช้ได้กับหนังสือปกอ่อนทั้งเล่มบางและหนาหลายร้อยหน้า หนังสือเย็บสันนี้เปิดกางออกได้เต็มที่ไม่ได้

ค. หนังสือทากาว คือการนำกนกที่พิมพ์แล้วมาพับซ้อน ๆ เรียงลำดับหน้าใหญ่ถูกแล้วเจียนสันออก ทากาวที่สัน วิธีทากาวที่สันต้องให้หนังสือเอนไปทางซ้ายและทางขวา เพื่อให้กาวได้แทรกเข้าไปเกาะคานข้างของแผ่นกระดาษทั้งสองข้างยึดตัวติดกันทุกหน้า เมื่อทากาวเสร็จแล้ว นำปกมาปิดทับได้เลย ปัจจุบันหนังสือปกอ่อนนิยมเย็บเล่มควยวิธีทากาวมากกว่าวิธีอื่น ๆ เพราะทำได้เร็วและราคาไม่แพง เปิดกางออกได้สะดวก

ง. หนังสือเย็บก (Smyth Sewed Binding) คือ การเย็บกนกหนังสือให้ติดกันด้วยเชือก อาจเย็บด้วยมือ เมื่อเย็บกนกเรียงกันเรียบร้อยแล้ว อัดกนกให้แน่นติดกันด้วยเครื่องอัด ซึ่งมีลักษณะเป็นสกรูอัด เพื่อให้สันหนังสือติดแน่น แล้วไขเลื่อย ๆ สันเป็นรอยทรอย หรือแปศรอย แล้วแตขนาดเล่มหนังสือที่จะเย็บ นำหนังสือที่เลื่อยสันแล้วไปเย็บติดกันโดยอาศัยโครงซึ่งทำเป็นกรอบไม้ และซึ่งเส้นค้ายให้ตรงรอยเลื่อยแต่ละรอย เย็บกนกหนังสือแต่ละกนกติดพันยึดกับเส้นค้ายโครงที่ตั้งไว้ โดยเย็บติดต่อกันไปที่ละกนกให้พันอยู่กับค้ายโครงทุกเส้นตรงกับรอยเลื่อยแต่ละจุดที่ทะไว้นจนครบ การเย็บก็บางครั้งใช้เครื่องเย็บที่มีหลายเข็ม แล้วนำมาเข้าปกเป็นหนังสือปกอ่อน การทำเล่มวิธีนี้หนังสือกางออกได้เต็มที่¹⁹

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 321.

การจัดทำหนังสือปกก่อนในประเทศไทย

เพื่อจะศึกษาถึงพัฒนาการของหนังสือปกก่อน ตั้งแต่เริ่มจนถึงปัจจุบัน ซึ่งนับเวลาได้กว่า 100 ปีมาแล้ว ให้ได้ผลดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ จึงเห็นสมควรแบ่งระยะเวลาทั้งหมดเป็น 4 ยุค และในแต่ละยุคจะกล่าวถึงการจัดทำหนังสือปกก่อนอย่างละเอียด

ยุคเดิม นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2413 ถึง พ.ศ. 2442 เป็นเวลา 30 ปี ซึ่งเป็นระยะแรกที่ได้มีการจัดทำหนังสือปกก่อนขึ้นในประเทศไทย จึงยังอยู่ในระยะเริ่มต้น

ยุคทอง นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2443 ถึง พ.ศ. 2472 เป็นเวลา 30 ปี ซึ่งนับว่าเป็นระยะที่หนังสือปกก่อนได้รับความสนใจมากที่สุดทั้งจากผู้จัดพิมพ์จำหน่าย ผู้ประพันธ์ และผู้อ่าน หนังสือปกก่อนในยุคนี้จึงมีมากมายหลายประเภท

ยุคนวนิยาย นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2473 ถึง พ.ศ. 2507 เป็นเวลา 35 ปี เป็นระยะเวลาที่มีการจัดทำหนังสือปกก่อนประเภทนวนิยายมากที่สุด จนมีผู้กล่าวว่า เป็นยุคนวนิยาย 10 สดงศ์ แต่ในระยะปลายยุค การผลิตหนังสือลดน้อยลงไป เนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชน

ยุคปัจจุบัน นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2508 ถึง พ.ศ. 2517 เป็นเวลา 10 ปี ในระยะนี้มีการผลิตหนังสือปกก่อนเป็นจำนวนมาก นับว่าเป็นยุคของหนังสือปกก่อนอย่างแท้จริง

ยุคเดิม (พ.ศ. 2413 - 2442)

หนังสือปกก่อนที่จัดทำในระยะปลายรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ส่วนใหญ่ผู้จัดทำคัดเลือกเรื่องมาจากสมุดไทยตามความสนใจของผู้อ่าน เรื่องต่าง ๆ ที่นำมาจัดพิมพ์ในรูปแบบหนังสือปกก่อนแบ่งออกได้ ดังนี้

เรื่องประโลมโลก หมายถึงเรื่องที่ทำให้โลกพึงพอใจ โลกในที่นี้หมายถึงคน โดยเฉพาะคนในระดับชาวบ้าน และมักจำกัดอยู่ในหมู่หญิง ซึ่งในสมัยนั้นยังไม่รู้จักอ่านหนังสือ เมื่ออยากรู้เรื่องอะไรในหนังสือก็ทูลถามคนที่อ่านหนังสือออกเป็นผู้อ่านให้ฟัง²⁰

²⁰ พระยาอนุমানราชชน, พื้นความหลัง, เล่ม 4 (พระนคร: ศึกษิตสยาม, 2510), หน้า 2.

เรื่องประโลมโลกนี้บางครั้งเรียกว่าเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ เพราะตัวเอกของเรื่องส่วนใหญ่ มีชื่อลงท้ายด้วยคำว่า จักร หรือ วงศ์ ไคแก่ จักรแก้ว ลักษณะวงศ์ สุวรรณวงศ์ พระวรวงษ์ และสุริยวงศ์พระหมเมศ เป็นต้น เรื่องอื่น ๆ ที่ไม่มีคำว่าจักรหรือวงศ์ หากมีโครงเรื่อง เกี่ยวกับกษัตริย์ โอรสกษัตริย์ หรือพระเอกเป็นผู้ที่มีความเก่งกล้า สามารถกอบกู้โลมว่าเป็น เรื่อง จักร ๆ วงศ์ ๆ หรือรวมเรียกว่าเรื่องประโลมโลก เพราะถ้าชื่อตัวละครไม่มีคำว่า จักร หรือวงศ์ ก็มักจะมีชื่อที่ให้ความพึงพอใจ ไคแก่คำว่า เพชร ทอง แก้ว พิภูลทอง สังข์-ทอง เบญจมาศทอง สังวาลย์เพชร และมณีนพรัตน์ เป็นต้น เรื่องประโลมโลกนี้บางเรื่อง ประพันธ์ไว้ตั้งแต่สมัยอยุธยา เนื้อเรื่อง รัก โศก หึงหวง จึงเป็นที่ถูกใจผู้หญิงทั้งเด็ก สาว หรือชรา²¹ ทำให้ผู้จัดทำคัดลอกเรื่องจากสมุดไทยออกมาพิมพ์จำหน่ายมากมาย

นิราศ ซึ่งแปลว่าการพรากไป คือบทประพันธ์ที่ผู้ประพันธ์คร่ำครวญถึงหญิงคู่รักที่ ต้องจำพรากจากไปในที่ต่าง ๆ แล้วพรรณาดังสถานที่ชมรมชมไม่ตามระยะทางที่ผ่าน เพื่อ นอนคลายความทุกข์ระทมที่ตองจากคู่รัก พูดถึงเรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ เพื่อให้มีรสเข้มข้น ผู้ ประพันธ์อาจจะสมมุติใครคนหนึ่งให้เป็นบุคคลที่เขาพรรณานความรักความอาลัย และแสดงความคิด เกี่ยวกับสิ่งที่ใคร่ใคร่เห็นตามแนวนึกคิดของผู้ประพันธ์ ซึ่งมักจะเห็นด้วยใจและความนึกคิด ผิดกับคนธรรมดาที่เห็นเฉพาะรูปร่างหรืออากัปภิกิริยา²² การแต่งนิราศมีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา แล้ว ผู้จัดทำหนังสือปกอนไคคัดลอกมาจากสมุดไทยมาจัดพิมพ์เป็นจำนวนมาก เพราะผู้ชาย ชอบอ่านเพื่อจะฟังสำนวนโวหาร²³

²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 385.

²² กุหลาบ มัลลิกะมาส, "วรรณคดี วรรณกรรม และวรรณศิลป์," หนังสืออนุสรณ์ งานฌาปนกิจศพนางรำเพย จำปีรัตน์ ณ เมรุวัดชลประทานรังสฤษฎ์ 6 พฤษภาคม 2516 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สวนทองถิ่น กรมการปกครอง, 2516), หน้า 10.

²³ พระยาอนุমানราชชน, เรื่องเดิม, หน้า 386.

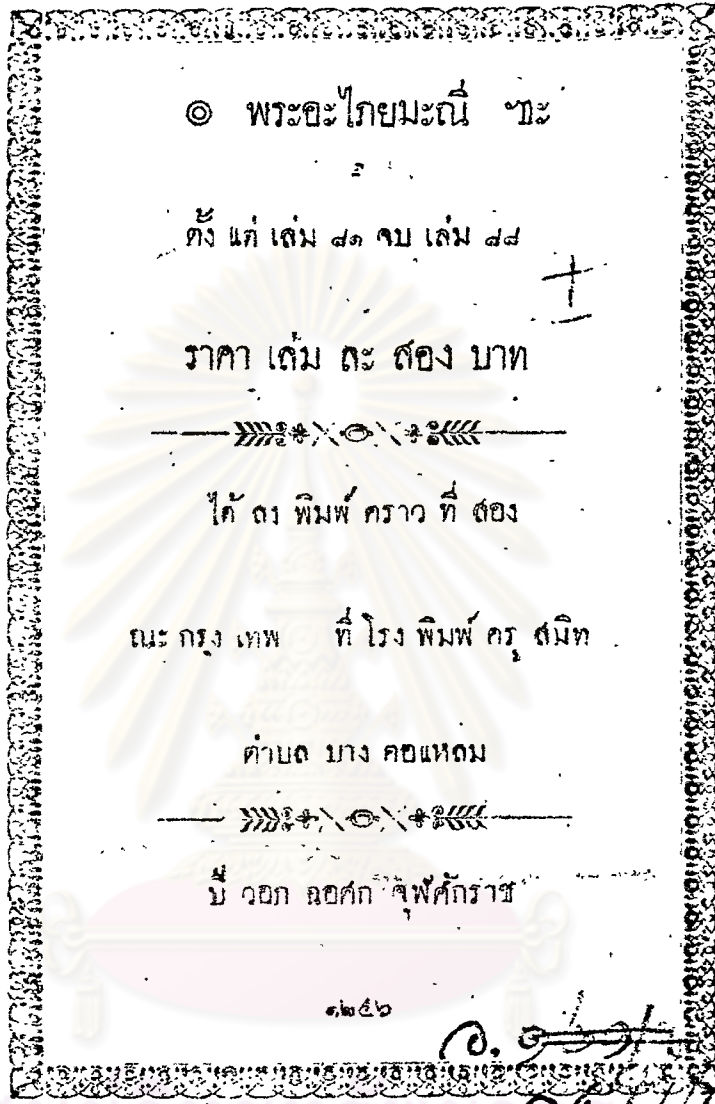
สุภาสิต เป็นวรรณกรรมที่เกี่ยวกับทศสัณฐาน ซึ่งได้รับความนิยมจากผู้อ่านมาก เรื่องสุภาสิตมีผู้แต่งมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย เช่น สุภาสิตพระร่วง หรือบัญญัติพระร่วง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสันนิษฐานไว้ว่า มีผู้รวบรวมสุภาสิตพระร่วงขึ้นในสมัยพระเจ้าบรมวงศ์เธอ และคงจะช่วยกันแต่งหลายคน และแต่งไม่แล้วเสร็จในคราวเดียว คงจะแต่งเพิ่มเติมกันหลายยุคหลายสมัย เพราะมีถ้อยคำซ้ำกันอยู่มาก แต่ส่วนวนฉกกัน²⁴

นิยายอิงพงศาวดาร ได้แก่วรรณกรรมที่แปลและเรียบเรียงขึ้นจากประวัติศาสตร์ของชาติใดชาติหนึ่ง แล้วดัดเติมต่อเรื่องให้สนุกสนาม ชวนอ่านยิ่งขึ้น ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก มีรับสั่งให้เจ้าพระยาพระคลัง (หน) เป็นผู้อำนวยการแปลและเรียบเรียงนิยายอิงพงศาวดารจีนและมอญขึ้น เพื่อเป็นตำราการดำเนินนโยบายการเมืองและยุทธวิธี และเป็นคติบำรุงปัญญาแก่ผู้อ่าน พงศาวดารจีนที่ได้รับการแปลและเรียบเรียงคือ เรื่องสามก๊ก สามก๊กเป็นประวัติศาสตร์ป็นตำนานของจีน เดิมเป็นเรื่องเล่าและใช้เล่นจ๊ว ต่อมาปราชญ์ชาวเมืองอั้งจิวได้แต่งเป็นหนังสือและมีการแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อ พ.ศ. 1914 - 2186 เรื่องสามก๊กเมื่อแปลและเรียบเรียงแล้ว ได้จารึกไว้ในสมุดไทยรวม 95 เล่ม เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2345 สำหรับนิยายอิงพงศาวดารมอญนั้น พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก มีรับสั่งให้เจ้าพระยาพระคลัง (หน) และขุนนางผู้ใหญ่อีก 3 ท่าน คือ พระยาอินทรอัครราช พระภิรมย์ศักดิ์ และพระศรีภูมิปรีชา แปลและเรียบเรียงเรื่องราชาธิราช ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2328 จารึกไว้ได้ 24 เล่มสมุดไทย²⁵ หนังสือนวนิยายอิงพงศาวดารนี้เมื่อนำมาจัดพิมพ์ มีผู้อ่านชอบฟังกันมาก โดยเฉพาะผู้ชายชอบมากกว่าผู้หญิง²⁶

²⁴ ประเสริฐ ๗ นคร, และคนอื่น ๆ, "วิวัฒนาการวรรณกรรมสมัยสุโขทัย," วิวัฒนาการของวรรณกรรมไทย (พระนคร: ชุมชนวรรณศิลป์ องค์การนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2517), หน้า 19-20.

²⁵ เสนีย์ วิลาวรรณ, ประวัติวรรณคดีและการประพันธ์ (พระนคร: วัฒนาพานิช, 2509), หน้า 126.

²⁶ พระยาอนุমানราชชน, เรื่องเดิม, หน้า 70.

๑ พระตะโกยมะณี ๖๖

ตั้ง ตั้งแต่ เล่ม ๘๑ จนถึง เล่ม ๘๘

ราคา เล่ม ละ สอง บาท

ได้ ตี พิมพ์ คราว ที่ สอง

ณ กรุงเทพมหานคร ที่ โรงพิมพ์ ศรี สมิต

คำบด บาง คอแหลม

มี ดอก ลอยศักดิ์ศรีราช

๑๒๕๖

[Handwritten signature and date]
๑๕๕/๗

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพหน้าปกหนังสือปกอ่อนของโรงพิมพ์ศรีสมิต แสดงให้เห็นกรอบหน้าหนังสือ (border) และชานหนังสือ

นอกจากนี้ ยังมีการจัดพิมพ์หนังสือเรื่องความรู้ทั่วไป เช่น กฎหมาย ศาสนาและ
ประเพณีต่าง ๆ ทั้งที่คัดลอกมาจากสมุดไทย และเรื่องที่หมอสอนศาสนาบางคนได้เรียบเรียง
ขึ้นใหม่ เพื่อให้เป็นความรู้และเกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน เช่น เรื่องว่าด้วยลมอากาศ โดยหมอ
แวนไต และเรื่องสรรพวิทยา โดย เซน น.ย. เป็นต้น

ผู้จัดทำ และการจัดรูปเล่ม

ผู้จัดทำหนังสือปกอ่อนในยุคเดิม คือผู้มีโรงพิมพ์ของตนเอง ซึ่งจะจัดหาเรื่องมา
พิมพ์ โดยการคัดลอกเรื่องต่าง ๆ มาจากสมุดไทย เรื่องที่นำมาส่วนมากคือ เรื่องประโลม
โลก หรือเรื่อง จักร ๆ วงศ์ ๆ ในยุคเดิมนั้นผู้จัดทำและจำหน่ายหนังสือยังไม่ได้ใช้คำว่า
"สำนักพิมพ์" โรงพิมพ์จึงทำหน้าที่เช่นเดียวกับสำนักพิมพ์ในปัจจุบัน คือทั้งจัดทำและจำหน่าย
หนังสือ ผู้จัดทำหนังสือปกอ่อนออกจำหน่ายในยุคนี้ คือ

โรงพิมพ์ครูสมิท

โรงพิมพ์พานพระเทพ

โรงพิมพ์นายสิน

โรงพิมพ์วัชรินทร์

โรงพิมพ์นายเทพ

โรงพิมพ์พิศุคุณมະຍນต์

โรงพิมพ์พานิชสรรพคุณ

โรงพิมพ์พานิชเจริญศรี

โรงพิมพ์บางกอกน้อย

โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ

โรงพิมพ์ครูสมิท จัดพิมพ์หนังสือปกอ่อนที่ราคาถูกกว่าหนังสือปกแข็งเป็นแห่งแรก
เมื่อ พ.ศ. 2413 ได้จัดพิมพ์หนังสือประเภทบันเทิงคดีจำนวนมาก เรื่องแรกที่จัดพิมพ์ คือ
เรื่องพระอภัยมณี มีผู้นิยมซื้ออ่านมาก จนต้องพิมพ์ครั้งที่ 2 เมื่อปี พ.ศ. 2427 มี 104 เล่ม
จบ เมื่อหนังสือเรื่องพระอภัยมณีจำหน่ายได้ดีเกินความคาดหมาย หมอสมิทจึงได้นำเรื่อง
ประโลมโลก ซึ่งคัดลอกจากสมุดไทยมาจัดพิมพ์เป็นหนังสือปกอ่อนเล่มเล็ก ๆ ออกจำหน่าย

ต่อมาเป็นลำดับ นอกจากนี้ยังได้จัดพิมพ์หนังสือประเภทสารคดีที่มุ่งให้ความรู้แก่ผู้อ่าน โดยให้หมอสอนศาสนาเรียบเรียงขึ้นใหม่ เช่น เรื่องว่าด้วยลมอากาศ และเรื่องสรรพวิทยา เป็นต้น

ลักษณะหนังสือปกอ่อนของหมอสmith มีขนาดประมาณ 5 x 7 นิ้ว ไซกระดากปกอ่อน สีสทำปก และกระดาษพิมพ์เนื้อเรื่อง การจัดทำหน้าปกหนังสือนั้น ยังไม่มีการวาดภาพปก แต่จะใช้ตัวอักษรขนาดเล็กและขนาดใหญ่เพื่อให้สะดุดตา มีลวดลายเล็ก ๆ ทำเป็นกรอบสี่เหลี่ยมรอบปกหนังสือ วิธีทำลวดลายเล็ก ๆ นั้นคงจะลอกขึ้นเหมือนวิธีลอกตัวพิมพ์ สังกะสี ลวดลายกรอบสี่เหลี่ยมรอบหน้าปกจะเห็นว่าไม่เชื่อมต่อกันสนิท แสดงว่าใช้วิธีลอกลวดลายเป็นแท่งก่อน แลวนำมาต่อกันเป็นกรอบสี่เหลี่ยมในภายหลัง การใช้ตัวพิมพ์พิมพ์เนื้อเรื่องมีสองขนาดคือ 20 พอยท์ และ 24 พอยท์ เช่น เรื่องขุนทะนางวงษ์ และเรื่องว่าด้วยลมอากาศ ใช้ตัวพิมพ์ 20 พอยท์ หน้าหนึ่ง ๆ มี 20 บรรทัด ๆ หนึ่งมีอักษรประมาณ 30 ตัว เรื่องตราชูทองแลคำเตือนสติ และเรื่องนิราศนางกษัตริย์ชาม่า เนื้อเรื่องใช้ตัวพิมพ์ขนาด 24 พอยท์ หน้าหนึ่ง ๆ มี 15 บรรทัด ๆ หนึ่งมีอักษรประมาณ 28 ตัว

การจัดหน้าหนังสือปกอ่อนของหมอสmith มีหน้าปกใน มีใบรองปกใช้สำหรับโฆษณา หนังสือและแจ้งความเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ของโรงพิมพ์ มีหน้าค่านำ การเย็บเล่มใช้วิธีเย็บสันควยเชือก ความหนาบางแต่ละเล่มไม่เท่ากัน

ราคาหนังสือจะขึ้นอยู่กับความหนาบางของหนังสือ หรือจำนวนยกของหนังสือเล่มนั้น ซึ่งจะมีเนื้อเรื่องเท่ากับหนึ่งเล่มสมุดไทย คือประมาณ 32 หน้า หรือ 2 ยก มีราคาเล่มละ 25 สตางค์ ถ้าจำนวนหนาน้อยกว่า 2 ยก หรือมากกว่าราคาหนังสือก็จะน้อยลง หรือมากขึ้น ดังเช่น

เรื่องว่าด้วยลมอากาศ มี 17 หน้า ราคา 1 เฟื้อง (12 สตางค์)

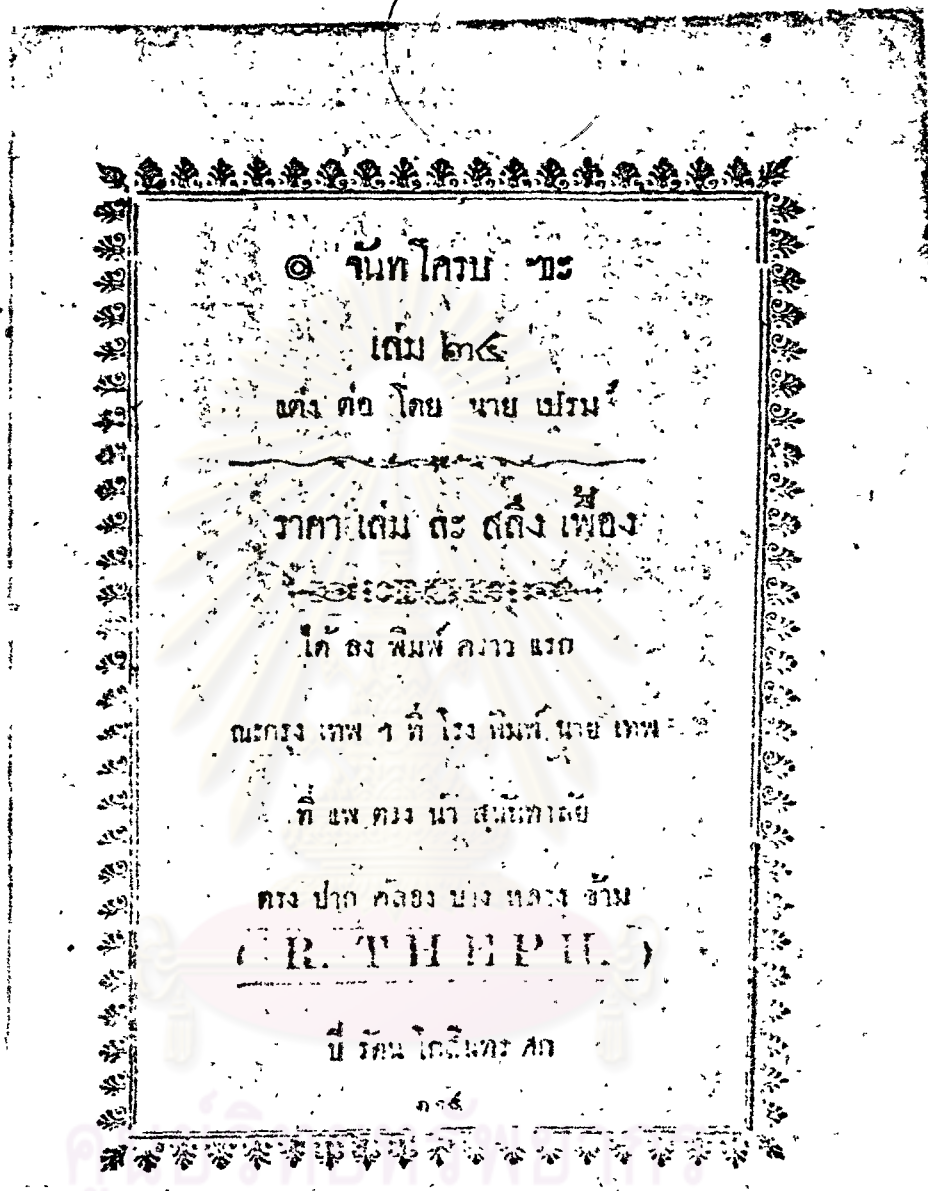
เรื่องฝรั่งเศสทำศึกกับจีน มี 27 หน้า ราคา 25 สตางค์

เรื่องอุฎฐ มี 31 หน้า ราคา 25 สตางค์

เรื่องสรรพวิทยา มี 47 หน้า ราคา 2 สลึง

เรื่องนิราศยี่สาร มี 71 หน้า ราคา 2 สลึง

เรื่องอุไทย มี 88 หน้า ราคา 3 สลึง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพหน้าปกหนังสือปกอ่อนของโรงพิมพ์นายเทพ แสดงให้เห็นกรอบหน้าหนังสือ (border) และขนาดของหนังสือ

๑ นำทูน ๖๖
เรื่อง พระนาคะ เสน

เล่ม ๓

ราคาเล่มละ

สลึง

- ๑ พิมพ์ที่ แพร พานิช สรรพ สุขุม ๖๖
อยู่ใน คลอง บาง กอก น้อย
ทรง นำ แจก เจ้า กรม คำน ตั้ง ตำน คก
- ๑ รับ คำ ทนัง สือ ได้ ทุก ฉนิค ๖๖

รัตน โก สนิทร์ ศก ๑๖.๖

ภาพหน้าปกหนังสือปกอ่อนของ โรงพิมพ์พานิชสรรพสุขุม แสดงให้เห็นกรอบหน้าหนังสือ

(border) และขนาดของหนังสือ

นิ้วกั้น

๑) จันทะ ไควบ เกม ๒๔ ๖๖

๑) ครุ แก มัจฉาสวรรณะ พนม ชน แล้ว อาไศรย อยู่
บ้าน พรหมณ จันตรี เป เต่า จันทวงษ์ ส บิดา แจง ความ
ซึ่ง เสีย ทพ จน ทน มาเสา ให้ บิดา พง ไป จน ถึง จันทวงษ์
ยก ทพ มา พบ มัจฉาสวรรณะ ที่ บ้าน พรหมณ ทพ ทพ
พก ฮย ที่ นน คัน ทน

๑) พรหมณ เรียกร้อง ต่อเงาะ ไป อาไศรย
เงาะ ดีใจ จรด ฆมี ฆมัน จึง สอชย ยก โฉม
ยง พระ ทรง ถรม ว่าง ให้ บันทม ที่ เขา
ท่า ได้ ทั้ง ทน ม สว เตมา เก่า อยู่ แอ อัด
ตุ กระษัทร พิศวง ยิง ส่ง ไสย เงาะ เขา ว่า
มา สัน ซื่อว่า โดย สังกต ได้ ตู แด แน่ ทุก
คน เหน ไม่ ตาย ซาย หตึง หนึ่ง ใน จิตร

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวพิมพ์ในหนังสือปกอ่อนของโรงพิมพ์นายเทพ เมื่อปี พ.ศ. 2438 มีขนาด 16

และ 24 พอยท์

เรื่องขุนทะนางวัง มี 90 หน้า ราคา 3 สลึง

เรื่องตราขุทองและคำเตือนสติ มี 119 หน้า ราคา 1 บาท

เรื่องจดหมายเหตุฝรั่งกรุงเก่า มี 142 หน้า ราคา 1 บาท

หนังสือปกอ่อนของโรงพิมพ์อื่น ๆ ที่มีจำนวนหน้าประมาณ 2 ยก มักจะมีราคา 1 สลึง ถ้าจำนวนหน้ามากมักจะราคา 2 สลึง เช่น หนังสือปกอ่อนของโรงพิมพ์ราษฎร์เจริญ (โรงพิมพ์วัดเกาะ) เรื่องเศรษฐีสอนบุตร แต่เรื่องสุบินทกุมาร เป็นหนังสือปกอ่อนที่มีจำนวนเนื้อเรื่องรวม 2 เล่มสมุดไทย มี 110 หน้า จำหน่ายเล่มละ 2 สลึง

ลักษณะทั่ว ๆ ไปของหนังสือปกอ่อนของโรงพิมพ์ราษฎร์เจริญ ส่วนมากมีลักษณะเหมือนหนังสือปกอ่อนของหมอสมิติ คือมีขนาด 5 × 7 นิ้ว ไขกระดาษปก และกระดาษสำหรับพิมพ์เช่นเดียวกัน หน้าปกมีลวดลายเล็ก ๆ เป็นกรอบสี่เหลี่ยมรอบหน้าปก ตัวพิมพ์ที่ไขพิมพ์เนื้อเรื่องมีขนาด 20 พอยท์ และ 24 พอยท์ จำนวนบรรทัดในหน้าหนึ่ง ๆ และจำนวนตัวพิมพ์แต่ละบรรทัดเท่ากับหนังสือของหมอสมิติ

การจัดหน้า มีใบรองปก มีหน้าปกในซึ่งด้านหลังไขพิมพ์รายชื่อหนังสือที่โรงพิมพ์จัดพิมพ์จำหน่าย

หนังสือปกอ่อนของโรงพิมพ์ราษฎร์เจริญ มีลักษณะพิเศษกว่าหนังสือของโรงพิมพ์อื่น และลักษณะพิเศษนี้เป็นจุดเด่นที่ทำให้หนังสือของโรงพิมพ์ราษฎร์เจริญ หรือโรงพิมพ์วัดเกาะ อยู่ในความทรงจำของผู้อ่านมาจนตราบนานเท่านาน นั่นคือ ขอความเชิญชวนให้ซื้อหนังสือของโรงพิมพ์ที่อยู่ภายในกรอบลวดลายสี่เหลี่ยมบนหน้าปก และที่หน้าปกใน ไขตัวพิมพ์ขนาด 24 พอยท์ ขอความดังกวางแต่งเป็นกลอน ดังนี้

เล่มสลึงพึงรู้ท่านผู้ซื้อ

รานหนังสือหน้าวัดเกาะเพราะนักหนา

ราษฎร์เจริญโรงพิมพ์ริมรรคา

เชิญท่านมาซื้ออู่คงรู้ดี

โคลงพิมพ์คราวแรกแปลก ๆ เรื่อง

อ่านแล้วเปลื้องความทุกข์เป็นสุขชี้

ท่านซื้อไปอ่านฟังใหม่ยังมี

เจริญศรีศิริสวัสดิ์พิพัฒน์เอ๋ย

บางเล่มเปลี่ยนเป็น "ยี่สิบห้าสตาลังทางภูพานผู้ช้อ..."²⁷ หรือบางเล่มจำนวนหน้ามากต้องจำหน่ายสองสตาลัง ก็จะเปลี่ยนเป็น "สองสตาลังทางภูพานผู้ช้อ..."²⁸ แม้เมื่อถึงปี พ.ศ. 2492 หนังสือรูปเล่มขนาดเท่าเดิม ราคาเปลี่ยนเป็นหนึ่งบาท กลอนวรรคแรกจึงเปลี่ยนไป ควบ เป็น บาทซากราคาเชิญมาช้อ..."

นอกจากโรงพิมพ์ครูสมิท และโรงพิมพ์ราษฎร์เจริญแล้ว ยังมีโรงพิมพ์ที่จัดพิมพ์หนังสือปกอ่อนหลายแห่ง เช่น โรงพิมพ์นายสิน ตำบลหน้าวัดเกาะ โรงพิมพ์นายเทพ แพหน้าสุนันทาลัย ตรงขามปกคลองบางหลวง และโรงพิมพ์พานิชสรรพคุณ คลองบางกอกน้อย ตรงหน้าวัดเจ้ากรับ ขามฝั่งตะวันออก แต่จัดพิมพ์หนังสือปกอ่อนมีความคงทนน้อยกว่าหนังสือปกอ่อนของโรงพิมพ์ครูสมิท และโรงพิมพ์ราษฎร์เจริญ เพราะไม่มีใบรองปก และหน้าปกในมีเฉพาะหน้าปกแล้วถึงเนื้อเรื่อง ฉะนั้น เมื่อปกชำรุดเนื้อเรื่องหน้าแรกมักจะชำรุดตามไปด้วย ส่วนการจัดทำโดยทั่ว ๆ ไป ก็มีส่วคล้ายคลึงกัน

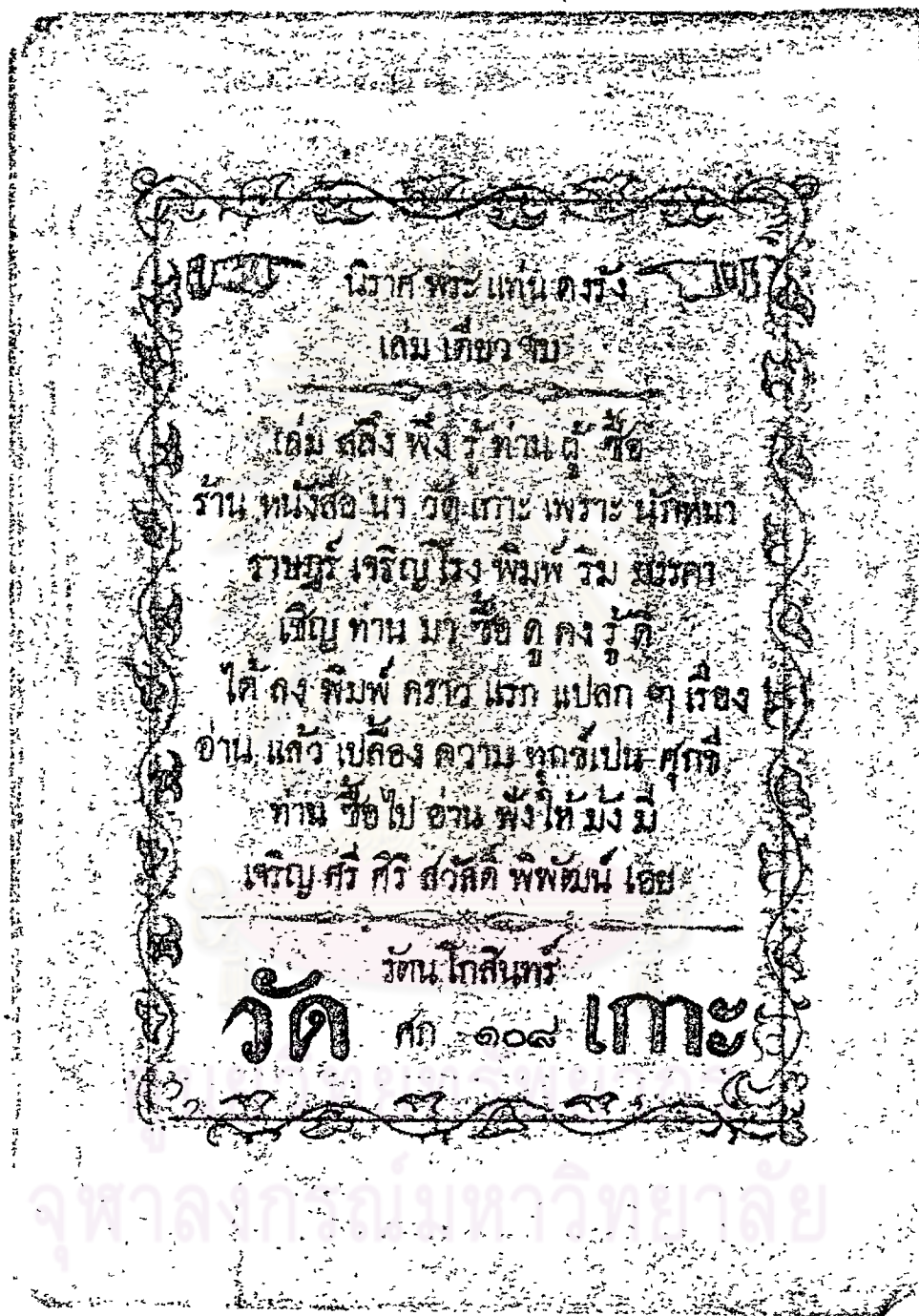
เมื่อขอความบนหน้าปกหนังสือปกอ่อนของโรงพิมพ์ราษฎร์เจริญ เป็นที่สุดตาและติดใจผู้อ่าน จึงมีผู้จัดทำแต่งกลอนเลียนแบบขึ้นหลายแห่ง เช่น กลอนบนหน้าปกหนังสือปกอ่อนของโรงพิมพ์บางกอกน้อย

หนังสือยี่สิบห้าสตาลังคณว
ภอสมควรช้อหารวคาชาย
โรงพิมพ์บางกอกน้อยพลอยชิมาย
ที่มีป้ายบอกแจงอยวแกลงใจ
เรื่องตาง ๆ วางตูอยู่กับราน
ช้อไปอ่านหางทุกขเป็นศุขไส
ไทปราศจากโรคคันสรรพไทย
เจริญไชย ศุโขภิญโยเออย²⁹

²⁷ เศรษฐีสอนบุตร (พระนคร: โรงพิมพ์ราษฎร์เจริญ, ร.ศ. 108 (พ.ศ. 2432), "หน้าปก."

²⁸ สุนันกุมาร (พระนคร: โรงพิมพ์ราษฎร์เจริญ, ร.ศ. 108 (พ.ศ. 2432), "หน้าปก."

²⁹ นางเบ็ญเคี้ยว (พระนคร: โรงพิมพ์บางกอกน้อย, 2442), "หน้าปก."

วัด พระแท่นธรรม

เดิม เกษม งาม

เดิม สอน พงษ์ งาม ผู้ ก่อ

งาน หนังสือ นาน อด เกษม เพราะ นึกตาม

ราชบุรี เจริญ โรง พิมพ์ รวม สมรส

เจริญ ท่าน มา ชื่อ ดุ คง รัต

ได้ คง พิมพ์ คราว แรก แปลก ๆ ถึง

อ่าน แล้ว แปลง ความ ทดสอบ เป็น ศึกษ

ท่าน ชื่อ ไป อ่าน พงษ์ ให้ มง มี

เจริญ ศรี ศรี สวัสดิ์ พพัฒน์ ไชย

รัตน โกสินทร์

วัด ๑๐๘ เกาะ

ภาพหน้าปกหนังสือปกอ่อนของโรงพิมพ์ราษฎร์เจริญ (วัดเกาะ)

มีกลอนเชิญชวนให้ซื้อหนังสือ

นอกจากนี้ยังมีข้อความโฆษณา เชิญชวนให้มาซื้อหนังสือที่โรงพิมพ์ของตน แต่งเป็น
กลอน บางครั้งพิมพ์ไว้อย่างเลม เช่น หนังสือของโรงพิมพ์พานิชสรรพุดม

<p>ท่านทั้งหลายเหล่าชายหญิง อย่าประวิง ใญ่มาซื้อหนังสือล ตรงซำคิ เจากรับตามตามนุสนธิ ประชาชานจงแจ้งแห่งพิปราย ซึ่งหนังสืองามพริมนิพิมพ์ชาย ทั้งหญิงชายจงรุกระทูลการ ใหลอย่างเขาจงแจ้งที่แห่งสาร รับประทานชายแก่ทุนแม่คุณเอย³⁰</p>	<p>อยากอ่านต่อข้อความนอกคตมจริง โรงพิมพ์ทั้งที่แพนอกแนวรัค อยู่ในคลองบางกอกนอกชุมแพล่อยวน แมนลูกคาพานิชจุระคิคุชอ- มารับจากคินุเนื่ออุทนาคูนคูนาย ฉินุจะชายใหญ่กกว่าลูกคาเขา กว่าโรงพิมพ์ในเมืองทั้ง เรื่องการ</p>
--	--

รายชื่อหนังสือที่โรงพิมพ์จัดพิมพ์จำหน่าย และโฆษณาไว้ในหนังสือของตน ระหว่าง
ปี พ.ศ. 2413 - 2442 ปรากฏว่าหนังสือปกอนบางเรื่องได้รับความนิยมมาก โรงพิมพ์
หลายแห่งต่างจัดพิมพ์เรื่องเดียวกัน บางเรื่องโรงพิมพ์จัดพิมพ์ซ้ำ 2 - 4 โรงพิมพ์ เช่น
เรื่องพระอภัยมณี เรื่องรามเกียรติ์ และเรื่องสังข์ทอง มีโรงพิมพ์ครุสมิต โรงพิมพ์
ราษฎร์เจริญ โรงพิมพ์นายเทพ และโรงพิมพ์นายสิน จัดพิมพ์เหมือนกันทั้ง 4 แห่ง เรื่อง
อุณรุท มีโรงพิมพ์ 3 แห่งจัดพิมพ์ และเรื่องไกรทอง มีโรงพิมพ์ 2 แห่งจัดพิมพ์ ดังได้รวบรวม
รวมไว้ดังต่อไปนี้

³⁰ ตะเพียนทอง, เล่ม 4 (พระนคร: โรงพิมพ์พานิชสรรพุดม, ร.ศ. 188

(พ.ศ. 2442), หน้า 48.

๑ หนังสือ พระ
พระ นายนัน สิบ ป่าง
เล่ม ๑

(ยี่สิบห้า ค่าง)

เล่ม สดิ่ง ดอก จำ เสิญม ชื่อ
โรง พิมพ์ ชื่อ พา นิช เจริญ ศรี
ทรง นำ ห้าง ตั้ง อยู่ จันบุรี เมือง
ต่างๆ หนึ่งๆ อนัน คง ท่าน ผู้ ได้ ใจ ไป
อ่าน คง บาน ขึ้น ทวิพย์ จะ คั้น ไทล เข้า
จัก แก้ว สึง ชื่อ โวศ โภษ์ ก ไม่ กล้า เขียว
ทำ ยัง จะ สุวัง วัฒนา ทุก หน้า เฮย

ปก
35.911
พ (๑)

พิมพ์ โด ลิน ตรี ศรี

๑๑๑

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพหน้าปกหนังสือปกอ่อนของโรงพิมพ์พานิชเจริญศรี
มีกลอนเชิญชวนให้ซื้อหนังสือ

โรงพิมพ์
ครุสมิท

โรงพิมพ์
ราษฎร์เจริญ

โรงพิมพ์
นายสิน

โรงพิมพ์
นายเทพ

โรงพิมพ์
พานิชสรรพคุณ

เรื่องประโลมโลก

กาถาคำกลอน

อุณรุท

คาหาลัง

พระสมุท

เสภา

วงษ์เทวราช

สังข์ทอง

เบญจมาศทอง

รามเกียรติ์

พระอะไภยมณี

ลักษณวงษ์

พระสมุทโคคม

เสภาตลก

สังข์ทอง

เบญจมาศทอง

รามเกียรติ์

พระอะไภย

ลักษณวงษ์

ไกรทอง

กาถา

อุณรุท

คาหาลัง

พระสมุท

เสภา

วงษ์เทวราช

สังข์ทอง

เบญจมาศทอง

รามเกียรติ์

พระอะไภยมณี

ลักษณวงษ์

กาถาคำกลอน

อุณรุท

คาหาลัง

พระสมุท

เสภา

วงษ์เทวราช

สังข์ทอง

เบญจมาศทอง

รามเกียรติ์

พระอะไภยมณี

ลักษณวงษ์

กาวิ

กาวิ

จันทะโครบ

พระยานัตถ์

พระสี่เสาร

อิเหนา

วงษ์สุวรรณค

สิงห์ไกรภพ

จันทะโครบ

ขุนช้างขุนแผน

พระยานัตถ์

อิเหนา

วงษ์สุวรรณค

สิงห์ไกรภพ

จันทะโครบ

อิเหนา

วงษ์สุวรรณค

สิงห์ไกรภพ

ไกรทอง

กาวิ

ขุนช้างตอนปลาย

จันทะโครบ

พระยานัตถ์

พระสี่เสาร

อิเหนา

วงษ์สุวรรณค

สิงห์ไกรภพ

โรงพิมพ์	โรงพิมพ์	โรงพิมพ์	โรงพิมพ์	โรงพิมพ์
ครุสมิท	ราษฎร์เจริญ	นายสิน	นายเทพ	พานิชสรรพคุณ
<u>เรื่องประโลมโลก</u>	(ต่อ)			
ปลาบู่ทอง	ปลาบู่ทอง		ปลาบู่ทอง	ปลาบู่ทอง
ทิพสังวาล		ทิพสังวาล	ทิพสังวาล	
นกกกระจาบ	นกกกระจาบ		นกกกระจาบ	
สิบสองเหลี่ยม		สิบสองเหลี่ยม		
อุไท			อุไท	
สุบินทกุมาร	สุบินทกุมาร		สุบินทกุมาร	
บุณฑนางษ			บุณฑนางษ	
สุวรรณเคียร		สุวรรณเคียร	สุวรรณเคียร	
<u>นิราศ</u>				
นิราศเกาะจาน			นิราศเกาะจาน	
นิราศเดือน			นิราศเดือน	
นิราศเมืองเพชร			นิราศเมืองเพชร	
นิราศพระบาท	นิราศพระบาท			
นิราศอิเหนา	นิราศอิเหนา		นิราศอิเหนา	
นิราศนรินทร์			นิราศนรินทร์	
นิราศโคราช			นิราศโคราช	
นิราศสระบุรี			นิราศสระบุรี	
นิราศรางวัดนา			นิราศรางวัดนา	
นิราศชมตลาด			นิราศชมตลาด	
นิราศพระแท่นดงรัง			นิราศพระแท่นดงรัง	
นิราศพระปดุม			นิราศพระปดุม	
นิราศเมืองแกลง			นิราศเมืองแกลง	
นิราศบางปะอิน			นิราศบางปะอิน	

โรงพิมพ์
กฤษมิต

โรงพิมพ์
ราษฎร์เจริญ

โรงพิมพ์
นายสิน

โรงพิมพ์
นายเทพ

โรงพิมพ์
พานิชสรรพคุณ

นิราศ (ต่อ)

นิราศยี่สาร

นิราศยี่สาร

สุภาพนิท

สุภาพนิทสอนเด็ก

สุภาพนิทสอนเด็ก

สุภาพนิทสอนเด็ก

สุภาพนิทสอนหญิง

สุภาพนิทไทย

สุภาพนิทสอนหญิง

สุภาพนิทสอนหญิง

สุภาพนิทชี่ยา

สุภาพนิทชี่ยา

สุภาพนิทชี่ยา

สุภาพนิทรักษา

สุภาพนิทรักษา

สุภาพนิทรักษา

สุภาพนิทจีน

สุภาพนิทจีน

สุภาพนิทจีน

โลกนิทย

โลกนิทย

โลกนิทย

ปกรัโธวาท

สุภาพนิทปกรัณา

สุภาพนิทพระร่วง

สุภาพนิทพระร่วง

ภาสนา

ขงจู

ขงจู

ขงจู

บรมัตถ

บรมัตถ

พงศาวดาร

ราชาธิราช

ราชาธิราช

ราชาธิราช

ราชาธิราชคำกลอน

ชยุตม์

ชยุตม์

ชยุตม์

นิทาน

กากับสุนัขแลนกลาง

กากับสุนัขแลนกลาง

ตำรา

เรื่อง ก ข ก กา

เรื่อง ก ข ก กา

ปดม ก กา ไท

ปดม ก กา ไท

สูตรเลข

สูตรเลข

สูตรเลข

จินตคามณี

จินตคามณี

จินตคามณี

นอกจากนี้ยังมีหนังสือเรื่องต่าง ๆ ที่โรงพิมพ์แต่ละแห่งจัดพิมพ์ขึ้น คือ

โรงพิมพ์ กรุดมวิท	โรงพิมพ์ ราษฎร์เจริญ	โรงพิมพ์ นายสิน	โรงพิมพ์ นายเทพ	โรงพิมพ์ พานิชสรรพคุณ
----------------------	-------------------------	--------------------	--------------------	--------------------------

เรื่องประโลมโลก

เพชรมงกุฎ คราฐทอง	พระยาสุทนต์ พระสุทนต์ พระประทุมสุริยวงษ์ ยศเกียรติ หัตถ์นาม สามฤๅ ไชยมงคล สุวรรณผลอยล่อง ดินทอง การเวียง พระสมุทเลขา พระสมุทมงกุฎทอง กริพนนไชย โคมทอง พระรศ ยอดพระกลิ่น โคบุตร มะโสด พระพิมพ์าเขานิพพาน	มะณีฉาย พระมะณีพรัก สายสุวรรณ สุริยวงศ์ จำปาสีทัน สุวรรณวาศ	สุวรรณหงษ์ นางแสนกล พระรวง พระนาคะเสน พระยาธางเผือก พระยาแกรก นางมะเคือทอง เมกอะรุณ โกมินทร นางเบี้ยเกี้ยว พระนารายณ์ พระยาแกง พระยาพาน พระยามุสิน การะเกษ พระยาปักเวร ตะเพียนทอง
----------------------	---	--	---

โรงพิมพ์ ครุสมิต	โรงพิมพ์ รามภูร์เจริญ	โรงพิมพ์ นายสิน	โรงพิมพ์ นายเทพ	โรงพิมพ์ พานิชสรรพคุณ
---------------------	--------------------------	--------------------	--------------------	--------------------------

เรื่องประโลมโลก (ต่อ)

กายนคร
 แกวหนา^๒มา^๒
 สโน^๒น้อย^๒เรือ^๒นง^๒าม
 แตง^๒ออก^๒
 มา^๒ไล^๒ย^๒ทอง
 ศร^๒น^๒ริน^๒ทร^๒
 กระ^๒ท^๒าย^๒ทอง
 จักร^๒แก^๒
 สั^๒ง^๒ว^๒าด^๒เพ็^๒ชร

นิราศ

นิราศทวาราวดี

นิราศฉลาง

นิราศพระปถวิ

นิราศวัดเจ้าฟ้า

นิราศนางกษัตริชชา

นิราศเรือแม่

สุภาพิต

ทิเภา^๒ก^๒สอน^๒น^๒ุ^๒ทร

อุ^๒ท^๒า^๒ห^๒ร^๒ณ

สุ^๒ภา^๒มิ^๒ต^๒สอน^๒ท^๒-
อ^๒ย^๒าง

สุ^๒ภา^๒มิ^๒ต^๒สอน^๒ใจ

ก^๒ุ^๒มา^๒โร^๒ว^๒าท

มา^๒ย^๒า^๒ส^๒ท^๒รี

สุ^๒ภา^๒มิ^๒ต^๒สอน^๒-
สั^๒ป^๒บุ^๒ร^๒ณ

โรงพิมพ์ กฤษมิต	โรงพิมพ์ ราษฎร์เจริญ	โรงพิมพ์ นายสิน	โรงพิมพ์ นายเทพ	โรงพิมพ์ พานิชสรรพคุณ
<u>สุภามิต</u> (ต่อ)				
สุภามิตโครง อย่างเก่า	แผนการสอนลูก			สุภามิตสอนลูก
สุภามิตโครง อย่างใหม่	นารีศรีสวัสดิ์			
อภิญญาเป็นคำ มายาศศรี	อวาทโวหาร สอนหญิง			
<u>กาสนา</u>				
วาทวยมาศัพท์ ยโษษะ	มหาชาติคำเทศน์ เครื่องเล่นมหาชาติ ต่าง ๆ		คัมภีร์วิชาตุจิวร วิสัยบุญ	พระศรีอารย พระแกนจันท
พระศิษวงษ์ คามโยฮัน	พระมาโดย			เทศได้กัน
กำสอนสมภาร	พระตั้งกิจจาน์			
บูชาและวิสัยนา ในกาสนาแท้จริง	นิพพาน			
มงคลที่ปะนีแปล	พระพุทธทำนาย มงคลที่ปะนี มงคลสูตร พระเจ้าเปิดโลก			
<u>พงกาวการ</u>				
ราชทูตสยามไป กรุงฝรั่งเศส				

โรงพิมพ์ ครุสมิท	โรงพิมพ์ ราษฎร์เจริญ	โรงพิมพ์ นายสิน	โรงพิมพ์ นายเทพ	โรงพิมพ์ พานิชสรรพคุณ
---------------------	-------------------------	--------------------	--------------------	--------------------------

พงศาวดาร (ต่อ)

ราชทูตสยามไป
กรุง لندن
พงศาวดารไทย
พงศาวดารโบราณ

นิทาน

ปักษีกระแต
ปีศาจกระแต
นนทุกกระแต

แมงเม่า
กระต่ายขาคี
นิทาน 108
นางรัตนะบำ
แพะตาบอด
นางอน
ดาวกระจาย

ตำรา

ปดมมาลาอังกฤษ	ปดม ก กา หักอ่าน	เสือโค ก กา	ทำนายฝัน
รามสินปทานุกรม	สูตรลูกคิด	ตำรากิจเลข	
กำอังกฤษแปล	ปดม ก กา แวกลูก	ตำราดาว	
เป็นคำไทย			
ตำรากิจเลขอย่าง ใหม่		ระยะทางจาก เมืองจีน	

โรงพิมพ์

กรุสมิท

โรงพิมพ์

รามภู่เจริญ

โรงพิมพ์

นายสิน

โรงพิมพ์

นายเทพ

โรงพิมพ์

พานิชสรรพคุณ

ตำรา (ต่อ)

ตำรายาเถลต

สมุคจะหัดอังกฤบ

ทำนายฉัน

สุบิน

ตำราคาว

สุนทรานุบัติ

พรหมเมศ

พุทธทำนายนิมิตร

เพลง

เพลงโคราช

เพลงฉ่อยต่าง ๆ

ประชุมคนตรี

เพลงต่าง ๆ

ลาวแคน

เพลงตบไก่อ

เพลงยาว -

เพลงสั้น

ประเพณี

ทำขวัญจุก

ทำขวัญบาวสาว

ทำขวัญนาค

ทำขวัญเสา

กฎหมาย

กฎหมายลักษณะทนาย

กฎหมายลักษณะฉ้อฉล

อื่น ๆ

วาทควมอากาศ กตโองต่าง ๆ

สรรพวิทยา ฉัตรสามชั้น

โรงพิมพ์
ครุสมิท

โรงพิมพ์
ราษฎร์เจริญ

โรงพิมพ์
นายสิน

โรงพิมพ์
นายเทพ

โรงพิมพ์
พานิชสรรพคุณ

อื่น ๆ (ต่อ)

ตราชฎทองและคำเตือน
สติ

จดหมายเหตุครั้งแรก
กรุงเทพฯ

ยุคทอง (พ.ศ. 2443 - 2472)

เมื่อการจัดทำหนังสือปกอ่อนได้เริ่มมา 30 ปีแล้ว การจัดทำเริ่มขยายตัว มีผู้เริ่มงานการประพันธ์จำนวนมาก ทำให้เกิดมีหนังสือเรื่องต่าง ๆ หลายประเภท นับว่าระยะปี พ.ศ. 2443 - 2472 เป็นระยะที่มีการผลิตหนังสือปกอ่อนหลายสาขาวิชา จนนับได้ว่าเป็นยุคทองของหนังสือปกอ่อน จะได้แบ่งกล่าวเป็น 3 ระยะ คือ

ยุคทองระยะต้น ประมาณปี พ.ศ. 2443 - 2452 คือปลายรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว การจัดทำหนังสือปกอ่อนออกจำหน่ายที่ใดเริ่มขึ้นแล้ว โดยนำเรื่องราวจากสมุดไทยมาจัดพิมพ์จำหน่าย จนได้รับความนิยมจากผู้อ่านมากนั้น ในยุคทองระยะต้นนี้ยังมีผู้สนใจการประพันธ์บทร้อยกรองตามแบบอย่างยุคเดิม จึงมีการแต่งต่อเติมนิทานคำกลอนที่แต่งไว้แต่เดิม และมีผู้คิดแต่งใหม่อีกมาก ผู้จัดพิมพ์ได้นำบทประพันธ์ทั้งที่ได้จากสมุดไทย และที่แต่งขึ้นใหม่มาจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มหนังสือปกอ่อน ประเภทของบทประพันธ์ที่ได้รับความนิยมซึ่งเพิ่มขึ้นจากยุคเดิม คือ เพลงยาว และบทละครร้อง

เพลงยาว หมายถึงบทประพันธ์ที่เขียนเป็นทำนองจดหมายรักของหนุ่มสาวตั้งแต่สมัยอยุธยา สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว และ

พิมพ์เป็นหนังสือปกอ่อน จนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่เรียกว่าเพลงยาว เพราะการเขียนจดหมายรักยอมไม่จบง่าย ๆ และชาวชนบทนิยมเล่นเพลงยาวแก่กัน เป็นกลอนสค เป็นเชิงเกี่ยวพาราตี หรือศัพท์ต่อกัน เพลงยาวไม่ใช่เพลงที่ใช้ขับร้อง สมัยก่อนคติของชาวบ้านว่า ผู้หญิงไม่ควรรู้หนังสือเพราะถ้ารู้หนังสือแล้ว อาจเล่นเพลงยาวกับผู้ชายให้เกิดความเสียหายจนใจแตกไ้³¹

บทละคร ซึ่งเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่ง ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในสมัยอยุธยา เมื่อเจ้าฟ้าหญิงกษัตริย์ และเจ้าฟ้าหญิงมังกุฎ ไค้ทรงนิพนธ์เรื่องดาหลัง และอิเหนา ตามตำนาน กล่าวว่ามีหญิงมะลายูคนหนึ่ง เข้ามาเป็นข้าหลวงของเจ้าฟ้าหญิงทั้งสองพระองค์ ไค้เล่าเรื่องอิเหนาซึ่งเป็นพงศาวดารชวาถวาย เจ้าฟ้าหญิงทรงโปรดเนื้อเรื่อง จึงทรงแต่งเป็นบทละคร ซึ่งในยุคนั้นการละครรุ่งเรืองมาก ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ไค้มีพระทัยใหม่ให้เหมาะกับการรำและร้อง โดยใช้โครงเรื่องเดิมที่มาจากพงศาวดารชวา แต่เนื้อหากการพรรณนาบ้านเมือง ชนบประเพณีและการแต่งกายเป็นไทยทั้งสิ้น³² ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ไค้มีการประพันธ์บทละครร้องขึ้น โดยกรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ทรงจัดตั้งคณะละครปริกาลัย เมื่อปี พ.ศ. 2450³³ ในขณะเดียวกันพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งยังทรงดำรงตำแหน่งสยามมกุฎราชกุมาร ทรงสนพระทัยการละคร และทรงพระราชนิพนธ์บทละครพูดตามแบบอย่างต่างประเทศ³⁴

³¹ พระยาอนุমানราชชน, พื้นความหลัง, เล่ม 1, หน้า 8 - 9.

³² เปลื้อง ณ นคร, ภาษาและวรรณคดี (พระนคร: รวมสาส์น, 2515), หน้า 133.

³³ ลีททา พิณิจฎวตล, และคนอื่น ๆ, เรื่องเดิม, หน้า 304.

³⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 364.

บทละครพูด เกิดขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นครั้งแรก เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ยังทรงดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร เป็นผู้ทรงดัดแปลงมาจากละครฝรั่ง ตัวละครจะแสดงออกด้วยการพูดเป็นสำคัญ มีการเปลี่ยนฉาก เปลี่ยนเครื่องแต่งตัวของละคร³⁵

ผู้จัดทำและการจัดรูปเล่ม

ผู้จัดทำหนังสือปกอ่อนในยุคทองตอนต้น คือ เจ้าของโรงพิมพ์ ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากยุคเดิมมาก คือ

โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

โรงพิมพ์ไท รongเมือง

โรงพิมพ์ไทย ยศเส

โรงพิมพ์สุภาพการจำรูญ

โรงพิมพ์อักษรนิติ

โรงพิมพ์น้ำเซียง

โรงพิมพ์ศิริเจริญ

โรงพิมพ์กรุงเทพฯ เกล็ดเมล์

โรงพิมพ์ที่ตั้งมาแต่เดิม เช่น โรงพิมพ์ราษฎร์เจริญ และโรงพิมพ์พานิชคุณผล ยังคงพิมพ์หนังสือปกอ่อนประเภทร้อยกรองตามเดิม เช่น เรื่องประโลมโลก นิราศ และสุภษิต เป็นต้น บางเรื่องยังเป็นที่นิยมของผู้อ่านและจำหน่ายได้มาก เช่น เรื่องพระยาฉัตรพันต์ ฉมับพิมพ์เมื่อ ร.ศ. 124 (พ.ศ. 2448) ซึ่งเป็นการพิมพ์ครั้งที่ 3 ยังมีจำนวนพิมพ์ถึง 2,000 ฉมับ แต่จำนวนจำหน่ายของหนังสือบางเรื่องเริ่มแสดงให้เห็นแนวโน้มของเรื่องที่จะนำมาจัดพิมพ์จำหน่ายว่าสมควรจะเปลี่ยนประเภทของเรื่องที่จะนำมาจัดพิมพ์ และควรจะหยุดพิมพ์เรื่อง

³⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 430.

ประเภทใด เช่น เรื่องกลอนสารเพลงยาว จัดพิมพ์จำหน่ายมาได้ 3 เล่ม ผู้จัดทำใ้บอก
กล่าวว่าจะหยุดพิมพ์เล่มต่อไปไว้บนหน้าปกหนังสือ

เสียขายเหลือเนื้อกระดาษจำเพาะหนอ จะเกิดกอชอคง
รางกลอนสาร เพียงเล่มสามตามเหตุสังเกตุการ คุยบุญอาน
สารไมออนุกูล ขวรับชื่อหนังสือเรื่องสารศรี ชุมแต่ก็แล้วก็
เฉยทำโดยสูญ เพราะฉะนั้นครั้นจะต่อกันักทุน ขำคิวนการอื่น
คังประคังมา ต้องจำรอขอพักหยุดสักหนอย แล้วจึงคอยฟัง
เล่มสี่ยังมีหนา ไพเราะนักฉันจักลอกคักมา ไมสุธาจะได้อาน
สารอีกเอย³⁶

ลักษณะหนังสือปกอ่อนของโรงพิมพ์ราษฎร์เจริญ และโรงพิมพ์พานิชกุลผล ยังมีลักษณะ
เหมือนในยุคเดิมคือ มีขนาด 5 x 7 นิ้ว การใส่กระดาษทำปกและพิมพ์เนื้อเรื่อง การจัดทำ
ภาพปก การใส่ตัวพิมพ์ การจัดหน้า และราคา การเย็บเล่มใช้วิธีเย็บสันควยเชือก แต่การ
จัดหน้าหนังสือปกอ่อนบางเล่มเริ่มมีพิเศษจากเรื่องอื่น เช่น กลอนสารเพลงยาวของโรงพิมพ์
พานิชกุลผล คือ หนังสือแต่ละหน้า ส่วนบนมีเส้นขีดคั่น มีเล่มที่ ชื่อเรื่อง และเลขหน้าอยู่เหนือ
เส้น สำหรับราคาหนังสือปกอ่อนในระยะนี้ ขนาด 4 - 8 ยก ราคาเล่มละ 50 สตางค์

หนังสือที่โรงพิมพ์พานิชกุลผล จัดพิมพ์จำหน่ายในยุคนี้ คือ

เรื่องประโลมโลก

นกกะจาม

พระยานัตถ์

ปลาบู่ทอง

ทิพย์สังวาล

ลักษณะวงศ์

³⁶ กลอนสารเพลงยาว, เล่ม 3 (พระนคร: โรงพิมพ์พานิชกุลผล, ร.ศ. 122

(พ.ศ. 2446), "หน้าปก."

วัจนัสวรวรค
 พระอะไภยมณี
 พระสมุท
 จันท์โครบ
 พระวรวงษ์
 การาวงษ์
 สุริยาวงษ์
 นางกระเชอกนรัว
 เเบญจมาศ
 กายเพชร
 สังข์ทอง
 ศุภมิตรย์
 พิมพาพิชาม

นิราศ

นิราศพระแท่น
 นิราศพระบาท
 นิราศกลาง
 นิราศชมตลาด
 นิราศชานา
 นิราศเคื่อน

สุภาษิต

สุภาษิตสอนเด็ก
 สุภาษิตสอนหญิง

พงศาวดาร

พงศาวดารเหนือคำกลอน
 สามก๊กคำกลอน

ศาสนา

พระเทมีย์ไม้
 พระภูริทัต
 พระเนมิราช
 พระมหาชนก
 พระสุวรรณสาม
 พระวิฑูรย์
 พระนารอท
 พระจันทกุมาร
 พระเจ้าเขานิพพาน
 พระปถมสมโพธิ
 สวคมนตรีไตรภูมิ
 พระแก้วมรกต
 พระมหาชาติคำกลอน
 พรหมชาติ

เพลง

เพลงเกี่ยวข้าว
 เพลงโคราช
 ยี่เกสิบสองภาษา
 ขุนนางล่าสาว

ตำรา

ตำราปักขั้วสำเร็จ
 สูตรเลข
 สูตรตูกคิกจีน
 แปลเป็นไทยอย่างละเอียด
 ปถม ก กา แจกดู

มูลบทปดุมมาลา

ตำราอักษร

อัน ๗

พรหมชาติ

สิบสองราศี

เสภาตลก

ผู้จัดพิมพ์หนังสือบทละคร คือโรงพิมพ์อักษรนิติ และโรงพิมพ์สรรพกิจชนากร เมื่อปี พ.ศ. 2452 มีคณะละครตั้งขึ้นแล้วหลายคณะ คือ คณะละครปรีดาสัย และไฉนเวียง ของกรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงศ์ และคณะละครปราโมทย์ ของพระโสมภณอักษรกิจ ซึ่งไชยบทประพันธ์ของเจ้าเงาะ (จิต บุรทัต) คนคง (หลวงอรรัตนเกษมภาษา) ศรีสุวรรณ (หลวงนิยวิจารณ์) แสงทอง (หลวงบุญยมาฆพพานิชย์) และแมสสะอาด (หลวงสารานุประพันธ์)³⁷

ลักษณะหนังสือปกอ่อนประเภทบทละคร ที่โรงพิมพ์สรรพกิจชนากรจัดพิมพ์ มีขนาด 5 × 7 นิ้ว กระจาหน้าปก และกระจาพิมพ์เนื้อเรื่องไขกระจาปก่อนตัวพิมพ์เนื้อเรื่องไขขนาด 20 พอยท์ มีประมาณ 38 หน้า ๆ หนึ่ง มี 15 บรรทัด ๆ หนึ่งมีอักษรประมาณ 34 ตัว หน้าปกใช้ตัวอักษรขนาด 20 พอยท์ มีกรอบลวดลายสีเหลืองเล็ก ๆ โดยรอบ การจัดทำมีใบรองหน้าปก หน้าปกใน เย็บสันด้วยเชือก เช่น เรื่องพระยาแตรก โดยประเสริฐอักษร (กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์) พิมพ์เมื่อปี ร.ศ. 128 (พ.ศ. 2452)

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³⁷ หลวงรามรณภพ, "การประพันธ์ในยุคก่อน," หรือคจากนักประพันธ์ไทย พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พ.อ. หลวงสารานุประพันธ์ (นวล ปาจิณพยัคฆ์) ณ วัดมกุฏกษัตริยาราม 24 พฤศจิกายน 2497 (พระนคร: โรงพิมพ์ไชยวัฒน์, 2497), หน้า 25.

รายชื่อหนังสือปกอ่อนประเภทละครที่จัดพิมพ์จำหน่ายระหว่างปี พ.ศ. 2452 - 2463 .

ผู้จัดทำ	ชื่อเรื่อง	ผู้แต่ง
โรงพิมพ์สรรพกิจชนากร	พระยาแตรก	ประเสริฐอักษร
โรงพิมพ์สามมิตร	เทพวิไล	พระยาเสนาภุเบศร์ (ใส)
โรงพิมพ์อักษรนิติ	แปลงกาย ใจเด็ด พระยารวง	
โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร	แต่งงานศิวิไลซ์	สังวาลย์
โรงพิมพ์หนังสือพิมพ์ไทย	เจ้าชู้ยักษ์	สังวาลย์
คณะละครอิศระนาลัย	ไทรายฝ่ายเขา	เชียวหวาน (เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี)
คณะละครอิศระนาลัย	บ่ารุงเกียรติยศ	เชียวหวาน (เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี)
คณะละครพัฒนาลัย	อยู่ในหลัก	มังกรกรรฐ
โรงพิมพ์ศรีกรุง	คุณหลวงปอดกลอย	มังกรแก้ว (ประวิติ โคจาริก)
โรงพิมพ์ศรีกรุง	ขอแค้น	มังกรแก้ว (ประวิติ โคจาริก)
โรงพิมพ์ศรีกรุง	ไม่ยอมแพ	แม่หลาน
โรงพิมพ์ศรีกรุง	มัดมือชก	แม่หลาน
โรงพิมพ์ศรีกรุง	มารตามผจญ	แม่ศรี
โรงพิมพ์ศรีกรุง	เตะไตเท้า	แม่ศรี
โรงพิมพ์ศรีกรุง	คุณหญิงวาท	แม่ศรี
โรงพิมพ์ศรีกรุง	บริษัท ท. จ. ก.	
	แปลจาก (Unborn)	แม่ศรี
โรงพิมพ์ศรีกรุง	เจ้าคุณศรีสิทธิศักดิ์	แม่หลาน

ผู้จัดทำ	ชื่อเรื่อง	ผู้แต่ง
โรงพิมพ์ศรีกรุง	ชาวถูกแล้ว	ทวงแก้ว
โรงพิมพ์ศรีกรุง	เจ้าสาวกาลิมา	ทิศเทิก
โรงพิมพ์ศรีกรุง	พะโยยเถิบ	เจ้าสาธิตาแก้ว
โรงพิมพ์ศรีกรุง	ชุกคลองทวงใจ	นายจำเนียร
โรงพิมพ์ศรีกรุง	คุณหลวงหุเบา	แมพรอม

ยุคทอง ระยะเวลาประมาณปี พ.ศ. 2453 - 2462 เป็นระยะที่มีความคึกคักในเรื่องการประพันธ์มาก ทั้งด้านผู้ประพันธ์ ผู้จัดทำ และผู้อ่าน เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงดำเนินตามรอยพระบุคลบาทของสมเด็จพระบรมชนกนาถในเรื่องการจกให้มีการแต่งหนังสือ และการพิมพ์เผยแพร่ ประกอบกับพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระปรีชาสามารถในทางการประพันธ์อย่างสูง ได้มีพระราชกฤษฎีกาตั้งวรรณคดีสโมสรขึ้น มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อส่งเสริมคนหนุ่มใหญ่นิยมวรรณคดีไทย และให้ผู้อ่านเอาใจใส่ในเรื่องภาษาไทย โดยเฉพาะเรื่องแปล ซึ่งผู้เขียนมักเปลี่ยนวิธีเรียบเรียงภาษาไทยไปตามสำนวนภาษาต่างประเทศ เพราะเห็นว่าเหมาะสมกับสมัยใหม่ โดยไม่รู้ว่าเป็นการทำลายภาษาของตน หนังสือปกก่อนที่จัดพิมพ์ในยุคทองระยะกลางแบ่งเป็นประเภทได้ดังนี้

หนังสือแปล การแปลหนังสือภาษาต่างประเทศมาเป็นลายลักษณ์อักษรไทย ปรากฏเป็นครั้งแรกในสมัยกรุงศรีอยุธยา หนังสือแปลเล่มแรกคือ ชาคก เรื่องมหาชาติ นอกจากนี้มีนิทานอิหร่านราชธรรม ซึ่งไม่ปรากฏหลักฐานว่าแปลในรัชกาลใด แต่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก อาลักษณ์เขียนลงสมุดไทยฉบับตัวทองของหลวง เมื่อปี พ.ศ. 2325³⁸ ในต้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โรงพิมพ์ราษฎรเจริญได้นำนิทานอิหร่านราชธรรม ซึ่งมี 12 ภาค มาจัดพิมพ์ในรูปแบบเล่มหนังสือปกก่อนภาคละหนึ่งเล่ม เช่น

³⁸วรรณคดี ตอนเขียน, เรื่องเคิม, หน้า 73.

นนทุกะระฆำ และปัสจกะระฆำ ส่วนเรื่องจีนและมอญ มีผู้เรียบเรียงและจารึกลงในสมุดไทยคือ เรื่องสามก๊ก ซุยถิง และราชาธิราช ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก โรงพิมพ์ครุสมิต และโรงพิมพ์นายสิน ได้จัดพิมพ์เป็นรูปเล่มหนังสือปกอ่อน ในต้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เช่นเดียวกัน ส่วนนวนิยายภาษาอังกฤษถอดความเป็นภาษาไทยเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2445 คือเรื่องความพยายามโดยแมวัน (พระยาสุรินทราชา) ต่อมาจึงมีผู้แปลสารคดี และบันเทิงคดีพิมพ์เป็นหนังสือปกอ่อนมากขึ้นเป็นลำดับ เมื่อปี พ.ศ. 2455 ม.จ. พุณศรีเกษม และ ม.จ. หญิงสุทธศรีสมร เกษมศรี ร่วมกันแปลเรื่อง เตลมา ของแมรี คอเวลล์ ใช้นามปากกาว่า "ศ.ร." แล้วจัดพิมพ์เป็นหนังสือปกอ่อนเล่มบาง ๆ 4 เล่มจบ โดยโรงพิมพ์ศรีกรุงจัดจำหน่ายโดยสยามแสตมป์ค่าป็น ราคาเล่มละ 50 สตางค์ และพิมพ์ครั้งที่ 2 เมื่อปี พ.ศ. 2459 จำนวน 1,000 ฉบับ นอกจากนี้มีเรื่องเงาแห่งความไม่พยายาม ทะแกลวทหารสามเกลอ สาวสองพันปี เกาสวาท หิรัญเทวี ความรักความใคร่ และค่าแห่งอำนาจ มีการแปลเรื่องแขก เรื่องจีน และเรื่องญี่ปุ่น หนังสือแปลอีกประเภทหนึ่งคือหนังสือภาพยนตร

วารสารขนาด 16 หน้ายก หนังสือปกอ่อนขนาด 16 หน้ายก ที่มีกำหนดออกวางตลาดเป็นรายสัปดาห์ รายทศ รายปักษ์ หรือรายเดือน และมีจุดประสงค์เพื่อเสนอเรื่องราวทางบันเทิงคดี โดยเฉพาะประเภทนวนิยายและเรื่องสั้น รวมทั้งต้องมีส่วนปรุงแต่งอื่น ๆ เช่น บทร้อยกรองและเรื่องราวทางสารคดี เพื่อให้ประโยชน์ทางค่านิยมอันนอกเหนือไปจากประโยชน์ทางค่านิยมความเพลิดเพลิน เริ่มมีผู้จัดทำวารสารปกอ่อนออกจำหน่ายในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และมีการจัดทำกันมากที่สุดคือในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ระหว่างปี พ.ศ. 2469 - 2472

ผู้จัดทำและการจัดรูปเล่ม

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โรงพิมพ์ยังเป็นผู้จัดทำหนังสือปกอ่อนอยู่ ผู้จัดทำหนังสือปกอ่อนในระยะนี้คือ นายแห (ขุนโสภิตอักษรการ) เจ้าของโรงพิมพ์ไทย สะพานยศเส คณะผู้จัดทำมี พระยาอนุমানราชชน เป็นผู้แปลเรื่องจากภาษาอังกฤษ พระสารประเสริฐ เป็นผู้ตรวจตัวสะกดการันต์ และขุนโสภิตอักษรการ เป็นผู้พิสูจน์

อักษรการ เลือกเรื่องนำมาเขียนนั้น พระยาอนุমানราชชน เป็นผู้เลือกเรื่องภาษาอังกฤษ เมื่อต้องการจะแปลหนังสือภาษาอังกฤษเล่มใด ชุนโสภิตอักษรการ จะเป็นผู้ออกเงินซื้อให้ รวมทั้งหนังสือที่ไซคนควาควย พระยาอนุমানราชชน ใช้นามปากกาว่า คารม แล้วตามด้วย เลข พ.ศ. ของปีที่แปล เช่น แปลเมื่อ พ.ศ. 2459 จะใช้นามปากกาว่า คารม 2459 ถ้า แปล เมื่อ พ.ศ. 2460 หรือ 2461 จะใช้นามปากกาว่า คารม 2460 หรือ คารม 2461 ตามลำดับ³⁹ เมื่อพระยาอนุমানราชชน และพระสารประเสริฐ ร่วมกันเขียนเรื่องลงใน วารสารไทยเกษมรายเดือน จึงเปลี่ยนใช้นามปากกาว่า เสฐียรโกเศศ และนาคะประทีป ได้แปลนิยายสันสกฤต และโรงพิมพ์ไทยจัดพิมพ์เป็นหนังสือปกอ่อนหลายเล่ม คือ นิยายเบงกัล กถาสรีตสาคร ปาชา และฟอลคอน⁴⁰ โรงพิมพ์ไทยจัดพิมพ์หนังสือสารคดีและบันเทิงคดีและ ได้รับความนิยมมาก เพราะคนที่ลวงวัยหนุ่มสาวแล้วยอมไผ่หาความรู้ และคนที่มีความรู้แล้วก็มี ทรัพย์พอซื้อหนังสือได้ ประกอบกับมีพ่อค้าที่ฉลาดสั่งหนังสือภาษาอังกฤษทั้งประเภทสารคดีและ บันเทิงคดีมาจำหน่าย เช่น เจ้าของห้างเคี่ยมฮั่วเส็ง ซึ่งตั้งอยู่ที่ตึกแถวหัวมุมปากตรอกกรม เจ้าท่า เชียงสะพานพิทยเสถียร (สะพานเหล็กกลาง) ต่อมาคณะครูอาจารย์โรงเรียนสวนกุหลาบ วิทยาลัย ร่วมกันสั่งหนังสือภาษาอังกฤษเข้ามาจำหน่ายบางที่ศึกษานุมิตรสมาคม ซึ่งตั้งอยู่ที่ สี่แยกวัดตึก หนังสือภาษาต่างประเทศ เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการแปล

ลักษณะหนังสือปกอ่อนของโรงพิมพ์ไทย มีลักษณะประณีตกว่าหนังสือปกอ่อนยุคก่อนคือ ไซกระดากปอนด์พิมพ์เนื้อเรื่อง ปกใช้เรียงตัวพิมพ์ ยังไม่มีการวาดภาพบนหน้าปก เนื้อเรื่อง ใช้อักษรขนาด 24 พอยท์ มีใบรองปกด้วย เช่น เรื่องสัตตกนิบาตชาดก แต่บางเรื่องการ พิสูจน์อักษรยังไม่ดีพอ ถ้ามีคำผิดจะมีใบแก้คำผิดไว้ด้วย มีค่านำ เช่น เรื่องโคลงสุภาษิตใหม่ พิมพ์เมื่อ ร.ศ. 131 (พ.ศ. 2455) การจัดทำภาพปกของหนังสือปกอ่อนของโรงพิมพ์ไทย

³⁹ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์, ลายพระหัตถ์สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยา นริศรานุวัดติวงศ์ (พระนคร: สยามปริทัศน์, 2516), หน้า 88.

⁴⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 90 - 91.

ในปี พ.ศ. 2458 เริ่มเปลี่ยนไป ปรากฏมีภาพหน้าปกเป็นภาพถ่ายเป็นครั้งแรก คือหนังสือ เรื่องบุตรสาวข้างสี่บ และหน้าปกเป็นภาพวาด พิมพ์ 2 สีคือ สีแดง และสีคำ มีลวดลายเส้น สีแดง เรียงพิมพ์ควยตัวพิมพ์สีแดง และสีคำ เช่น เรื่องอิหร่านราตรี และเรื่องมรดก ภาพปกของโรงพิมพ์อื่นประมาณปี พ.ศ. 2459 ก็พิมพ์ปก 2 สี เช่นเดียวกัน เช่น โรงพิมพ์บุญช่วยเจริญ และโรงพิมพ์สยามราษฎร์ เรื่องนิราศชมรมเสื่อป่า ของโรงพิมพ์บุญช่วยเจริญ ใช้บลอกลวดลายดอกไม้ตรงมุมบนซ้ายมือของปก ลวดลายดอกไม้เลยออกไปอีก 3 คาน มีอักษรว่า อ่านเล่นอยู่ควย เป็นบลอกขึ้นเดียวกัน พิมพ์ควยสีคำ ส่วนชื่อเรื่องและราคาใช้บลอก และพิมพ์ควยสีแดง ชื่อโรงพิมพ์ใช้ตัวพิมพ์ขนาด 24 พอยท์ พิมพ์ควยสีแดง ภาพปกของหนังสือปกอ่อนทุกเล่มของโรงพิมพ์บุญช่วยเจริญใช้ลวดลายดอกไม้เหมือนกัน แต่ใช้สีแตกต่างกันเช่น เรื่องความลับของหญิงสาว เรียบเรียงโดย ป.ก. เมื่อ พ.ศ. 2459 พิมพ์สีม่วงสีแดง เรื่องรศแห่งความรัก เรียบเรียงโดย ศรีฟ้า-ส. เมื่อ พ.ศ. 2460 ปกพิมพ์ 2 สี คือสีม่วง และสีแดง ปกเรื่องบุเช็กเทียน ของโรงพิมพ์สยามราษฎร์ มีบลอกกรอบสี่เหลี่ยมผืนผ้า ภายในกรอบมีตัวหนังสือ บุเช็กเทียน เขียนเลียนแบบอักษรจีนสีแดง มีภาพวาดหญิงสาวชาวจีน โดยพิมพ์ใช้สีคำชื่อผู้ประพันธ์ ชื่อโรงพิมพ์ และสถานที่ตั้ง ใช้ตัวอักษรเรียงพิมพ์ การจัดทำของหนังสือปกอ่อนในยุคทองระยะกลาง มีใบรองปก หน้าปกในค่านำ ราคาของหนังสือในยุคนี้นั้นขึ้นอยู่กับขนาดความหนาของจำนวนหน้า ถ้ามีประมาณ 50 หน้า มีราคา 25 สตางค์ ถ้าจำนวนหน้ามากขึ้นจะมีราคา 30 และ 40 สตางค์ ตามลำดับ สำหรับการเย็บเล่มหนังสือในยุคนี้นั้นมีทั้งเย็บสันด้วยค้าย และเย็บสันด้วยลวด แต่ส่วนมากจะเย็บสันด้วยลวด เพราะหนังสือพิมพ์จำนวนมาก และต้องการให้หนังสือเสร็จรวดเร็วทันใจผู้อ่าน ผู้จัดพิมพ์ได้บอกกล่าวไว้ที่หลังปกของหนังสือบางเล่ม คือ

เย็บด้วยลวดอย่างนี้เพื่อให้ออกเร็วทันใจ ถ้าจะให้ทนนาน ให้เย็บด้วยค้าย เย็บด้วยค้ายที่นอกปกอย่างเย็บสมุดปกอ่อน แลเอาผ้าหรือกระดาษเหนียว ๆ กวางประมาณครึ่งนิ้วหาแปงเป็ยกปิดค้าย แมตต่อไปจะเย็บเป็นปกแข็ง สันหนังสือข้างในก็ไม่ชำ⁴¹

⁴¹ คณะสยามราษฎร์, บุเช็กเทียน (พระนคร: โรงพิมพ์สยามราษฎร์, 2465), "หลังปก,"

ผู้กลับ-อเมริกา

เรื่องบุตรสาวข้างลับ

— นวนวล —

๑

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ไทย ณสะพานยศ กรุงเทพมหานคร

พุทธศก ๒๔๕๗

ภาพหน้าปกหนังสือปกอ่อนซึ่งใช้ภาพถ่ายเป็นครั้งแรก

ภาพหน้าปกอีกแบบหนึ่งของ โรงพิมพ์บุญช่วยเจริญ

เรื่องสาวต้องพนม

พระนางอัชราหรือว่าเจ้าฉันทิยาเทวีหรือที่เรียกกันโดยย่อว่า "ชู"
นั้น ทรงรูปโฉมโฉมพรรณดั่งระสวยน้ำพิศวาดเป็นต้นพัน จนต่อ
คุณพระภักตร์แต่พระภักต์ด้วยผ้าขาวบางหาไม่ชายใดไม่ว่าหนุ่มหรือแก่
เมื่อเห็นเข้าแล้วก็หลงไหลแทบเป็นบ้ากตัง เธอเป็นสาวมีผิวเป็นดั่ง
อยู่เดิม" เพราะมีรักตายด้วยได้กระทำแต่ให้พระนฤฤาสีหลงประ
เวณใจพระนฤฤาสีพาขึ้นบอกคำตักขีพิศคดี อันเป็นไฟ ชมกายให้ ไม่
จักแก่เจ็บตาย "ชู" จึงยอมเป็นสาวได้ ถึงเกือบต้องพนม ๒ ครั้ง
ประเทศคนทั้งกัมพู (เธอเองเป็นชาติกรีกโบราณผิวดำ) แลยอมรับ
รู้เวรมนต์ยักเมฆแดงเพ่งกระสุน รู้ได้ว่าคู่สร้างของเธอจะได้พบ
ตายทางแล้วจะออกจากประเทศอังกฤษมาสู่เธอณะภาพที่ทวีป

การเดินทางอย่างพิศวง การชิงชู การวิลาศ แต่การข้ามทางอด
ตานี้โดยพระเวรของเธอ แต่การกล่าวถึงพระนคร ไครแต่พระนคร
ครมอันมีรูปแสดงบนหาพระปริณิพพาน แต่การ โกรธของเธอแต่
การที่เธอเบียดพระภักตร์ ให้เขาเห็นจนเขาหลงไหลหาย โกรธ จนเธอ
ชวนให้เขาไปชมกายให้มอมตภาพอย่างเธอบ้าง จะได้ อยุ่ครองกันได้
แต่การที่เธอ เบียดองกาย เบียดยศอนำเธอแต่ทรง ห่อกายด้วยเส้นเกษา
อันดกงามยาวเพื่อเข้าอาบอศศิรมตัวให้เขาเห็น แต่การนำปลา น้
ดั่งพิศกตวิ น้พิศกตต่าง ๆ นานา ๆ หนังสือเรื่องนี้อ่านแล้วเพลิดเพลิน
จับใจยิ่งนัก เชิญรีบซื้ออ่าน

๒ เล่มจบราคาเล่มละ ๙๐ สตางค์ ขนาดเล่มใหญ่กว่าเรื่องอื่น ๆ
มีขายที่ โรงพิมพ์กรุงเทพ ฯ เขตเมืองแต่ตามร้านขายหนังสือทั่วไป

หลังปกหน้าและหลังทั้งด้านในและด้านนอกของหนังสือปกอ่อนของ โรงพิมพ์กรุงเทพ ฯ

เฉลิมเมธ ปี พ.ศ. 2460 ใช้โฆษณาหนังสือของโรงพิมพ์

การจัดทำหนังสือแปลนิยายอิงพงศาวดารจีน เริ่มอย่างกว้างขวางในระหว่างปี พ.ศ. 2455 - 2465 นอกจากโรงพิมพ์ไทย โรงพิมพ์สยามราษฎร์แล้ว ยังมีโรงพิมพ์ศรีกรุง และโรงพิมพ์กรุงเทพฯ เคล็ดเมล ซึ่งบริษัทสยามแสตมป์กำปนี เป็นผู้จัดทำหนังสือจีนที่จัดพิมพ์ออกจำหน่ายในระยษะนี้มีเรื่องไซอิ๋ว ไซยีนกฤษ ไซเตงซัน ไซกิง บูเซ็กเทียน ซังแปะอ้อ และซันเทงมุย เป็นต้น แต่ละเรื่องส่วนมากมีหลายเล่มจบ ลักษณะรูปเล่มของหนังสือจีนของโรงพิมพ์ศรีกรุง เมื่อปี พ.ศ. 2465 ภาพปกเป็นภาพวาดมาจากเนื้อเรื่อง พิมพ์ 3 สี คำเขียนและเหลือง ไซตัวพิมพ์ขนาด 24 พอยท์ หนาหนึ่งมี 20 บรรทัด ๆ หนึ่งมีอักษรประมาณ 38 - 40 ตัว การจัดทำมีใบรองหน้าปกและหน้าปกใน เช่น เรื่องซังแปะอ้อ

หนังสือแปลอีกประเภทหนึ่งคือ หนังสือภาพยนตร์ ภาพยนตร์ต่างประเทศเริ่มเข้ามาฉายในเมืองไทย เมื่อปี พ.ศ. 2445⁴² ถ้าเป็นภาพยนตร์ของบริษัทปาเต๊ะแพร์ ตราไก่แจ้ ตอนจบทุกมวนจะมีตราไก่แจ้ขึ้น⁴³ โรงพิมพ์จีนในสยามวารศัพท์ได้จัดทำหนังสือภาพยนตร์ของบริษัทปาเต๊ะ ภาพหน้าปกจึงมีตราไก่แจ้อยู่ด้วย เช่น เรื่องเจ้าพ่อเขาคอก โดยคนธรรมดาเป็นภาพยนตร์ฝรั่งเศส ผู้แปลโคกลาวไว้ในคำนำว่า "...ส่วนหนังสือประกอบเรื่องนั้นก็คงเป็นหนังสือที่อาจอธิบายความในภาพที่นำออกมาให้เข้าใจแจ่มแจ้งขึ้น หรืออย่างน้อยก็คงเป็นหนังสือสำหรับแก้กันความง่วงเหงาไ้เรื่อง 1 ..."⁴⁴ วิธีการจัดทำหนังสือภาพยนตร์คือ เจ้าของโรงภาพยนตร์ในสมัยนั้น เช่น โรงภาพยนตร์พัฒนากร จะเชิญนักเขียนให้ไปดูภาพยนตร์แล้วนำมาเขียนเล่าเรื่อง ผู้เขียนจะได้ค่าเขียนเรื่อง ๆ ละ 30 - 40 บาท ต่อมา ต. เก่งชวน (ชวน ชันวารชร) และ กิจ สารารภณ์ ได้ตกลงกับบริษัทพัฒนากรขอจัดพิมพ์เรื่องราวในภาพยนตร์ออกจำหน่ายในคืนวันเริ่มฉาย เพื่อให้คนที่ไปดูภาพยนตร์สามารถเข้าใจเนื้อเรื่อง⁴⁵ คณะศรีกรุงก็ได้จัดทำหนังสือภาพยนตร์เพื่อช่วยผู้ดูภาพยนตร์ เช่นเดียวกัน เช่น

⁴² อนุวิจิตรมาตรา, คอคคิตขอเขียน, เล่มที่ 1 (พระนคร: รวมสาส์น, 2513), หน้า 271.

⁴³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 272

⁴⁴ คนธรรมดา, เจ้าพ่อเขาคอก, เล่ม 1 (พระนคร: โรงพิมพ์จีนในสยามวารศัพท์, 2463), "คำนำ."

⁴⁵ หลวงรามรณภพ, เรื่องเดิม, หน้า 29.

หนังสือภาพยนตร์ของบริษัทป่าตะนพร์ตราไก่แจ้

เรื่องจ้าวพ่อเสือ (The tiger's trail) โดยมัลลิกา (มัลลิกา คัททันท) เป็นภาพยนตร์ฝรั่งเศษ สำหรับภาพยนตร์ของสยามภาพยนตร์บริษัท เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2462 และเรื่องสี่เงา (The four shadows) โดย ส. อันตะริกานนท์ (ขุนสอนสุขกิจ) สำหรับภาพยนตร์ของบริษัทภาพยนตร์นาครเกษม เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2462 โรงพิมพ์ศรีกรุงจัดพิมพ์หนังสือภาพยนตร์เรื่องสุดท้าย คือ เรื่องเจ้าหญิงอิสตรา (Bound and Yaged) ซึ่งเป็นภาพยนตร์อเมริกัน หนังสือพิมพ์สยามราษฎร์ได้จัดพิมพ์ต่อ ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2463⁴⁶ หนังสือของโรงพิมพ์ศรีกรุงมีขนาด 4 x 6 $\frac{1}{2}$ นิ้ว ปกมีทั้งภาพวาดและภาพถ่าย พิมพ์สามสี ไซกระดากปอนด์ เนื้อเรื่องใช้กระดากปรูฟ ภาพประกอบเป็นภาพถ่าย ใช้กระดากปอนด์ เล่มหนึ่งมีประมาณ 40 หน้า ราคาเล่มละ 25 สตางค์ การจัดทำของเรื่องสี่เงา มีใบรองปกทั้งปกหน้าและปกหลัง เป็นกระดากอาร์ตพิมพ์รูปในเรื่องภาพยนตร์ มีหน้าปกใน มีคำนำ ซึ่งกล่าวว่าหนังสือในยุคนี้นี้ต้องมีคำนำ ส่วนหนังสือภาพยนตร์ของ ต.เง็กชวน มีขนาด 32 หน้ายกพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2470 เช่น เรื่องเลือดนักมวย (Fighting Blood) เป็นเรื่องที่ 62 และเรื่องเจ้าหญิงโยลันดา (Yolanda) เป็นเรื่องที่ 124 ผู้เขียนบทภาพยนตร์ให้ ต.เง็กชวน คือ ศรีเส็นันตร์ (ชะเอม อันตรเสน) หนังสือหนา 2 ยก ใคคาเขียนเรื่อง ๆ ละ 15 บาท หนังสือขายราคาเล่มละ 5 สตางค์⁴⁷ ผู้จัดทำหนังสือภาพยนตร์อีกผู้หนึ่งคือ สำนักงานเซมพานิช หน้าโรงหนังนครเซม หนังสือพิมพ์ที่โรงพิมพ์อักษรนิติ บางขุนพรหม เช่น เรื่องสงครามภู่อิสระ (Rough Riders) โดย คนเต่า หนังสือมีขนาด 5 x 7 นิ้ว ปกเป็นภาพถ่ายรูปคนพิมพ์สองสี การจัดทำไม่มีใบรองปก มีหน้าปกใน แลวต่อควยเนื้อเรื่อง หน้า 33 หน้า ราคา 10 สตางค์ เย็บสันควยลวด

ผู้จัดพิมพ์วารสาร ขนาด 16 หน้ายก รายสัปดาห์ รายทศ รายปักษ์ และรายเดือนเท่าที่ใดคนพบปรากฏว่าผู้เริ่มจัดทำเป็นคนแรกคือ ประมณฑ์ เนตรศิริ ได้จัดตั้งคณะไทยเอื้อ

⁴⁶ แสงเทียน (แสง อันตะริกานนท์), เจ้าหญิงอิสตรา (พระนคร: โรงพิมพ์ศรีกรุง, 2463), "ปกหลัง."

⁴⁷ อรรถ อรรถวชิกร, เรื่องเดิม, หน้า 131.

ไทยเอื้อ

(ฉบับฉบับที่ ๒ วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๗) ราคา ๕๕ สตางค์

“ความนี้ ไทย อัน แท้จริง แต่ เป็น ไทย ชำระ ที่ ไม่ ก่อ ให้ เกิด
ความ เสีย ใจ เมื่อ ภาย หอ ง นั้น คือ การ ที่ ได้ ชะนะ แลว ชิง ความ
ไม่ รั”

ทอง เมต เรอ นะ ไป เต ของ โมนะ พาท !

จัดทำวารสารรายปักษ์ มีขนาด 16 หน้าก แบบใหม่ขึ้น มีชื่อว่า ไทยเอื้อ (The Thai Ua) ฉบับแรกออกเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2456 ไท่ชกัฏประสงค์ของการจัดทำในคำนำของหนังสือฉบับแรก ดังนี้

คำนำ

ความปรารถนาของคณะ

ในสมัยเมื่อประเทศเรายังไม่เจริญ แลการศึกษายังไม่แพร่หลาย สรรพหนังสือสำหรับตำรา แลหนังสืออ่านเล่นสำหรับบำรุงสติปัญญา ของพลเมืองก็มีน้อยฉบับ ต่อมาเมื่อบ้านเมืองย่างเงาสู่ความเจริญแล้ว การศึกษาก็คอยแพร่หลายขึ้นทุกที แลหนังสือต่าง ๆ มีหนังสือพิมพ์รายวัน รายุ๊ก แลรายเคื่อนักบังเกิดมีขึ้น ทันทกับความเจริญของประเทศ แต่ถาจะพุกุโดยความยุติธรรมแพปราศจากความเสียคสิหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งฉบับใดแล้ว ชาวเงาเห็นว่าพวกเราทุกคนไม่ควรลิมที่จะระลึกวา หนังสือพิมพ์ที่จัวหนายอยู่ในกรุงเทพฯ เวลานี้ โดยมากไม่ใช่ของไทยจะมีบางกนน้อยที่สุด เมื่อเป็นเช่นนี้ควรแลหรือที่เรารู้จะเพิกเฉยเสีย ไม่กระตือรือร้นทำขึ้นบาง แลคงไม่เป็นการสนุกแน่ที่จะคอยจองคอยนิยมการต่าง ๆ ซึ่งเขาทำเพื่อหาประโยชน์บำรุงกระเปาของเขา

ถาท่านจะไปรคไครครวญดูอีกครั้งหนึ่งแล้ว จะเห็นได้ว่า ชาวต่างประเทศยอมทำการศึกษาสิ่งใดสำเร็จใดคังความประสงค์ของเขาเสมอ แลไม่แต่เท่านั้น เขากลับมีเสียงคักวาเราไม่วาในกิจการใด ๆ ทั้ทั้งนี้คงจะเป็นควยเรานิยมเขามากจนเกินควรไป ถึงเป็นเหตุให้เสียคสูญความนิยมในพวกชนชาติเดียวกัน ก็เมื่อพากันละความนิยมตอสิ่งที่เราใจประคิษฐ์ขึ้นเองเสียแล้ว เทวดากคงไม่ยั้งการอันนั้นให้ถาวรอยู่ใด ฐางว่าท่านพรอมกันแกดูว่า คนไทยทำอะไรให้คิเหมือนเขาไม่คิจังไม่มีใครนิยม เช่นนี้ ก็ถูกแต่ชวพเงาชอคคคานวา คนเราทุกคนคงจะไม่คิม่าแต่ถาเนค หรือจะไซคาคูกออย่างสามัญชนกัวา "ใคร ๆ ไม่คิม่าแต่ในทอง" สวญชาวต่างประเทศ เมื่อคคค เมื่อทำอะไรขึ้น ถึงแมจะฉคพลาคยวงกัยงนิยมเสมอ เพราะความนิยมในชาติของเขาเกาะแนเสียชานานแล้ว ตรงกัภาคคคคคค "กาชวักชวคย" ถูเขาจะพุกวา กวักกเขาไม่คิ ทานกัคงพากันกนชนมบังตามไปควย จริงหรือชอรัย ?

บางท่านคงจะเคยได้ยินชาวต่างประเทศพูดว่า "คนไทยทำอะไรก็แต่ไม่สำเร็จ" ถึงจะเป็นเสียงที่โกลนแกการเยาะเย้ย เราผู้ทำหุทวนลมเสีย เพราะเรานิยมเขา แลคิดเสียว่าเขาพูดควยน้ำใสใจจริงก็แล้วกัน นี่ก็เพราะชาวเราคุยกันไม่คิดมารุงกัน ถ้าหากว่าเราทั้งหลายจะคลายความนิยมที่เคยติดสันคานอยู่ กลับมาเชื่อถือพวกเราแล้ว พวกเราก็คงทำไคเช่นเดียวกับที่เขาทำไค (สืมนิวเหมือนกัน คงไม่ไคแถมภาคจากอวตารเป็นแน่) แลซาพเจายังจะเคาตอไปไควา ฎาพากันละความนิยมนี้เสียแลว สิ่งที่จะเกิดโดยความคิดโดยแรงผู้อื่น ฎึงจะมีจำนวนนอยลงไป ถึงแมจะไคลขึ้นในประเทศเราไคก็คงควยความยากลำบาก...

ผู้จัดทำวารสารไทยเอื้อ คือ นักเรียนกฎหมายของกระทรวงยุติธรรม 7 - 8 คน และบางคนเป็นข้าราชการสังกัดกองลามากระทรวงยุติธรรม วารสารไทยเอื้อ จึงเป็นวารสารที่รวมผลงานของคนหนุ่ม⁴⁸ ใช้นามจริงและนามแฝงเขียนเรื่องลงในวารสาร คือ ป.น. (ประมณฑ์ เนตรศิริ) มลิวัน บางหลวง ค.น. มุกเกอรย์ แมวป่า เจ้าชู้สามสตางค์ บันจู่-เห็บ และ อรุณ บุญยะมานพ (หลวงบุญยะมานพพานิชย์) หน้าปกของวารสารไทยเอื้อมีรูปขงช้าง และคำว่าไทยเอื้อ ไซ้บล็อกและเรียงพิมพ์ ให้ตัวพิมพ์ขนาด 20 และ 24 พอยท์ ฉบับที่ 1 ปีที่ 1 ไซ้กระดาษปอนด์ทั้งเล่ม ฉบับที่ 2 และฉบับต่อ ๆ ไปไซ้กระดาษปรู๊ฟ การจัดหน้า มีหน้าปกใน ลานำ สารบัญ ฉบับหนึ่ง ๆ มี 40 หน้า ราคา 20 สตางค์ ปีที่ 2 เพิ่มหน้าเป็น 64 หน้า เพิ่มราคาเป็น 25 สตางค์ เย็บด้วยลวด ไทยเอื้อจัดทำได้ 2 ปีก็เลิก เพราะเก็บเงินค่าหนังสือไม่ได้

วารสารขนาด 16 หน้ายกที่พิมพ์จำหน่าย ในระยะนี้อีกฉบับหนึ่งคือ อิศรสมัยไทยเจริญ รายเดือน พิมพ์ออกจำหน่ายระหว่างปี พ.ศ. 2457 - 2458 มีโชติ อิศรบุรุษย์ เป็นเจ้าของวารสารขนาด 16 หน้ายก ที่สามารถพิมพ์ออกจำหน่ายได้หลายปีติดต่อกันคือ ศีณาธรรมดา รายเดือน จัดพิมพ์จำหน่ายระหว่าง พ.ศ. 2462 - 2476 มีนายเทพ ศัททเสณ เป็นเจ้าของ

⁴⁸แสงทอง, เรื่องเดิม, หน้า 360.

ขนาด 5 x 7 นิ้ว มีประมาณ 33 หน้า ราคาเล่มละ 25 สตางค์

ยุคทองระยะปลาย ระหว่างปี พ.ศ. 2463 - 2472 เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงด้านผู้จัดทำ สมัยที่สมเด็จพระยาคำรงราชานุภาพ ทรงดำเนินงานหอสมุดแห่งชาติ มีการจัดพิมพ์หนังสือหอขึ้น เป็นหนังสือที่พิมพ์จากต้นฉบับของหอพระสมุดวชิรญาณในสาขาวิชาต่าง ๆ กัน เช่น ประวัติศาสตร์ สารคดีท่องเที่ยว วัฒนธรรม และศาสนา เจ้านาย และผู้มีฐานะในสมัยนั้นนิยมพิมพ์หนังสือแจกเนื่องในโอกาสสำคัญ ๆ เช่น งานกฐิน วันเกิด หรืองานศพ เป็นต้น เพื่อเป็นที่ระลึกตอบแทนผู้ไปงานหรือวิทยาทาน เมื่อมีการจัดพิมพ์หนังสือมากขึ้น งานพิมพ์หนังสือของแต่ละโรงพิมพ์จึงมีมาก โรงพิมพ์หลายแห่งได้เปลี่ยนการดำเนินงานเป็นรับจ้างพิมพ์กันทีเดียว และมีผู้จัดตั้งร้านจำหน่ายหนังสือของตน มีผู้จัดตั้งคณะ ตั้งสำนักงาน เพื่อจัดพิมพ์หนังสือ โดยว่าจ้างโรงพิมพ์ให้จัดพิมพ์ ส่วนมากเป็นหนังสือนวนิยาย

ร้านจำหน่ายหนังสือเป็นผู้ผลิต

ผู้จัดทำหนังสือปกก่อน เริ่มแตกแขนงออกไปจากเดิมที่โรงพิมพ์เป็นผู้จัดทำ มาเป็นร้านจำหน่ายหนังสือเป็นผู้จัดทำ โดยว่าจ้างโรงพิมพ์เป็นผู้พิมพ์

รายชื่อหนังสือที่ร้านจำหน่ายหนังสือเป็นผู้จัดทำ

ผู้จัดทำ	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
ร้านอากาศาร	เสนหานางระบำ	ฆ้องกระแต
	คุณสนองคุณ	นางสาวพิศวง
	สมนำหนา	แม่อมพร
	น้ำใจเพื่อนรัก	กมลเลิศ
	พิษรัก	
ร้านศรีไชย	จาวแม่สมณทาวดี	ศรีประทีป
ร้านเสียบเส็ง	คมเสนหยอกอก	ศรีบูรพา
ร้านบุญเฉลิม	เหอยศหมค่านาจ	ศรনারายณ์

ผู้จัดทำ	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
ร้านดวงเกชาภิจ	เลือกปลายคาบ	ชาวเหนือ
	ภรรยานายทหารเอก	ชาวเหนือ
	นางสาวคงละคร	
	คาบทหารเอก	
ร้านแข่งเฮง	ภรรยานักประพันธ์	
	ผลาญชีพทั้งรัก	ศรีนิล
	เพื่อนคู่ทุกข์หญิงคู่ยาก	ซอนซู
	ปีศาจแฉ่งฤทธิ์	นางสาวสงศรี
ร้านชมพานิช	เคนนารี	ตุ๊กตายอดรัก กับ
		คุณประทุม
	ความรักของนักรบ	ศรียาตรา
	หมันสองปองร้าย	ศรีชูศิลป์
ร้านศรีสมบุญ	น้ำใจทหารอาสา	ชาวเหนือ
	นางสาวรอยล้น	ศรีจันทร์
ร้านอำนวยพานิช	คุณหญิงสองใจ	นางสาวสงศรี
	หัวใจชายหนุ่ม	นางสาวสงศรี
	รักซอนซอนซู	ตุ๊กตายอดรัก
	น้ำใจนางพยามาล	จุลคารม
	สตรีลำเค็ญ	นางสาวสงศรี
ผู้จัดทำพิมพ์เองชายเอง		

พร้อมกันนี้ได้มีบุคคลบางคน ได้จัดทำหนังสือนวนิยายและพิมพ์จำหน่ายเอง ลักษณะของหนังสือเหมือนกับหนังสือที่ร้านต่าง ๆ พิมพ์จำหน่าย มีขนาด $4\frac{3}{4} \times 6\frac{1}{2}$ นิ้ว หน้าปกเป็นภาพวาด ส่วนมากพิมพ์สี่เคียว กระดาษที่ใช้พิมพ์เนื้อเรื่องส่วนมากใช้กระดาษปอนด์ มีใบรองหน้าปก และนิยมใช้ใบรองหน้าปกพิมพ์โฆษณาสินค้า หนังสือปกอ่อนในยุคทอง ซึ่งจัดพิมพ์

โดยร้านจำหน่ายหนังสือ และบุคคลที่พิมพ์เองขายเองมักแทรกโฆษณาทุกเล่ม บางเล่มมีหน้าโฆษณามาก การจัดทำหนังสือบางเล่มไม่มีใบรองหน้าปก แต่มีหน้าปกในและคำนำ ปรากฏว่าการจัดพิมพ์หนังสือปกอ่อนในปี พ.ศ. 2467 จัดพิมพ์เฉพาะหนังสือนวนิยาย ราคาเล่มละ 15 - 20 สตางค์ เนื้อเรื่องอยู่ในแนวเดียวกัน ใจความสำคัญมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น หนังสือจึงไม่ได้รับความสนใจ เป็นเหตุให้ต้นทุนขายปลายทุนหมดกันมาก⁴⁹ การจัดทำหนังสือปกอ่อนของร้านจำหน่ายหนังสือ และการพิมพ์ขายเองจึงค่อย ๆ สลายตัวไป หนังสือที่ได้จัดทำขึ้นคือ

รายชื่อหนังสือที่มีผู้พิมพ์เองขายเอง

ผู้จัดทำ	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
นายบุญมี ยิ่งไพบูลย์	นางสาวเจ้าเล่ห์	ส. รัศมีทินกร
นายประเสริฐ สงเคราะห์พันธ์	โชคของนักบิน	ศรีสรรพยา
นาย ค. แจ็กชวณ	จูบอะไร	คนไทย
นายบรรจง	รสแห่งน้ำกรด	นางสาวบุบผา
นายผล ก.ท.	สองสมรส	คุณพร
ช. กายศิริ	วาสนากรรมกร	ส.ป.ด. กุหลาบ
นายจินดา มีสุข	อุบายตาแดง	ชาวไท
อ.ก.ส. (บุญชู เอี่ยมกระสินธุ์)	สละความรัก	มณี อลังการ
	คนละนัค	มณี อลังการ
	นักรบกรุงธน	มณี อลังการ
	ปีศาจสามี	มณี อลังการ
	สมบัติของมหาโจร	จุฑาทอง
	พรากความรัก	ช. อำพล

⁴⁹ลาวัญย์ โขตามระ, "เรื่องของสำนักพิมพ์," ไทรไต่หัวเราะ (พระนคร: แพร่พิทยา, 2512), หน้า 217.

ผู้จัดทำ	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
นาย พ. เพ็ญพิมล	ชีวิตหญิงชนาธา ความลับของคุณแม่ ความเสนาหาของหญิงหม้าย ความพยายามของพี่ชาย ลामจริง	ส. นีละเสวี นาคเรข ช. เอี่ยมกระสินธุ์ ศรณารายณ์ ศรณารายณ์
ชวลิต ละม้ายทอง	กุศลสนอง	กมลเศศ
นางสาว ว. สารคาม	พลีชีพหวังสวาสค์	ว. สารคาม
นายบุญรอด สุคันชะสีรี	เลือกศิเหน้	พลับพลึงตะวันตก
นายอุเทน พูนโกศา	โรคหัวใจ เสื่อผู้หญิง	พ. เนตรรังษี สุวรรณมัจฉา
นายเฉลิมศรี	ชีวิตชาวสวน ทหารพระราเมศวร ผีทะเล	น. นวรัตน์ ๗ อุษยา ว. เงามณี ช. บุญนาค
นายปรีดา สุจินดา	น้ำใจแม่มาลี เกาะนอยกลางสมุทร	พงศ์เทพ สุจินดา
นายเวช กระตุกณ	สวรรค์ของหลอน พลับพลึงไฟ	ศรีอิสรา ชาวเหนือ
คณะผู้จัดทำ		

ความก้าวหน้าของการจัดทำหนังสือปกอ่อนในยุคนี้ คือการรวมกันเป็นคณะ น่าจะเป็น เพราะมีนักประพันธ์ใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากจากบุคคลธรรมดา ประกอบกับเทคนิคการพิมพ์ทันสมัยขึ้น และการสร้างภาพได้รับการพัฒนาจนได้ภาพสวยงาม ผู้จัดทำหนังสือปกอ่อนจำหน่ายได้ ขยายมายังร้านขายหนังสือ บางร้านให้คณะอื่น ๆ จัดทำเรื่องมาพิมพ์ โดยตนนำไปจำหน่าย

เอง เช่น ร้านศรีสมบุญ ให้คณะกรรมการแปลจัดทำเรื่องรักโศกมาพิมพ์จำหน่าย⁵⁰ ร้านจำหน่ายหนังสือบางร้านได้จัดตั้งคณะขึ้นเอง เช่น ร้านเซหมพานิชจัดตั้งคณะสัมพันธสาสน์⁵¹ และร้านจำหน่ายหนังสือบางร้านได้เป็นตัวแทนจำหน่ายหนังสือให้คณะต่าง ๆ เช่น ร้านศรีสมบุญจัดจำหน่ายให้คณะศรนารายณ⁵² หนังสือที่คณะต่าง ๆ จัดพิมพ์คือ

รายชื่อหนังสือที่คณะผู้จัดทำเป็นผู้ผลิต

ผู้จัดทำ	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
คณะศรนารายณ	หิ้งค่างร่างล้อย	ศรพระราม
คณะบรรณเกษม	มีชัยเพราะเจ้าหลอน	
คณะสหกรณ์การประพันธ์	ม้วยควยสวาทเพราะคาคณิต	
คณะ ส.วิสุทธิเกษม	เคราะห์สงเคราะห์	แสงกายสิทธิ์
คณะกรรมการแปล	รักสลายชีพ	ศรีสงเคราะห์
	สละชีพเสียดโชค	ศรีธรรมราช
คณะเกษมอักษร	น้ำใจนายทหาร	พิ่มมอง
คณะบรรณเวทย์	สาวประจัญโชค	
คณะศรีวัง	สภาพแห่งความรัก	ศ. วังเกษม
คณะประมวลสาสน์สามัคคี	ณจัญความรัก	
คณะเริงรมย์	น้ำใจแม่จรรยา	พันธุมโพธิ

⁵⁰ ศรีธรรมราช, สละชีพเสียดโชค (พระนคร: โรงพิมพ์บรรณวิศนาคาร, 2467), "คำนำ."

⁵¹ ศรียาตรา, ความรักของนักรบ (พระนคร: โรงพิมพ์บางกอกอินดิเพนเดนซ์, 2467), "คำนำ."

⁵² ตนหาหนามืด (พระนคร: โรงพิมพ์วิวัฒน์, 2467), "คำนำ."

ผู้จัดทำ	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
คณะนายเทพปรีชา	แม่หมายนางเครื่อง	เรื่องศิลป์
	กรรมตามพัน	เรื่องศิลป์
	รบและรัก	พันชุงาม
	เสนหชาย	ชนเหนือ
	ครุณีพี่น้อง	บุทรง
คณะ ล. เกตวรรัตน์	เถาสวาท	แมอนงค
	โลกสันนิวาส	ศรีบูรพา
	สายโลหิต	ลพบุรี
ความก้าวหน้าในด้านการจัดทำ		
ภาพปก		

การจัดทำหนังสือปกก่อนของคณะต่าง ๆ จัดทำคล้ายคลึงกันคือ หน้าปกเป็นภาพวาดส่วนมากพิมพ์สีเดียว กระดาษที่ใช้มีทั้งกระดาษปรู๊ฟ และกระดาษปอนด์มีใบรองปก หน้าปกใน และค่านำ มีโฆษณาแทรกมาก ต่อมาประมาณปี พ.ศ. 2469 เริ่มมีการเขียนภาพแล้ว พิมพ์สอดสีทำเป็นภาพปกหนังสือปกก่อน ผู้จัดทำคนแรกคือ เฉลิม วุฒิชัยสิต ซึ่งคนพบวิธีแยกสีภาพในการทำแม่พิมพ์ แล้วจึงนำไปพิมพ์ให้สีทับกันเพื่อให้ภาพปกมีสีสวยงามตามต้องการ เพราะสมัยก่อนยังไม่ทราบวิธีการพิมพ์สอดสีของชาวต่างประเทศ เมื่อเริ่มทำใช้สีเพียง 3 สี คือ แดง เหลือง น้ำเงิน⁵³ มีวิธีทำคือเขียนภาพด้วยสีดำ แล้วพิมพ์สีอ่อนลงก่อน หนังสือที่มีภาพปกแยกสี 3 สี นี้จะโฆษณาว่า "...ปกพิมพ์สามสีสวยงาม"⁵⁴ เมื่อกิจการพิมพ์ของไทย

⁵³สัมภาษณ์ เฉลิม วุฒิชัยสิต 19 พฤษภาคม 2517.

⁵⁴ยศ วัชรเสถียร, ความเป็นมาของการประพันธ์และนักประพันธ์ของไทย, (พระนคร: แพร่วิทยา, 2506), หน้า 514.

ได้เจริญมากขึ้น ได้มีร้านทำบลอกเกิดขึ้น 2 - 3 แห่ง เป็นของคนไทยทั้งสิ้น คือ สยามศิลป์ ของ พัน รอคอรวิ และจันทนบุบผา ของ พลพัน หุ่มแพร เมื่อปี พ.ศ. 2470 เหม เวชกร ได้จัดตั้งสำนักงานทำบลอกขึ้น ขณะนั้นมีสำนักงานทำบลอกของ เชื้อ ช่างทอง ช็อบบลอกสถาน ตั้งอยู่ที่บริเวณโรงพยาบาลนครศาลาเฉลิมกรุงอยู่เช่นเดียวกัน⁵⁵ นักเขียนภาพคนแรกของไทย คือ เปลง ไตรปิ่น เขียนภาพการ์ตูนล้อการเมือง หลังจากมีภาพล่อเกิดขึ้นแล้ว ได้มีนักเขียนภาพหนังสือรุ่นใกล้เคียงกันอีกหลายคนคือ เฉลิม วุฒิชัยสิทธิ์ ใช้นามแฝงว่า เฉลิมวุฒิชัย ัญญ อุทกานนท์ ใช้นามแฝงว่า ัญญ โอ พละเดช ใช้นามแฝงว่า อีโต อุดม คเชนทร์ ใช้นามแฝงว่า โทน นิพนธ์ ผลิตะโกมล ใช้นามแฝงว่า นิช สวัสดิ์ จุฑะรพ และจ่านง รอคอรวิ

สำนักงานเป็นผู้ผลิต

ต่อมาคณะบางคณะได้เปลี่ยนมาเรียกเป็นสำนักงาน เช่น คณะรวมการแปลของ โกศล โกมลจันทร์ ซึ่งใช้นามปากกาว่า ศรีเงินยวง ได้เปิดเป็นสำนักงานเพื่อแนะนำการประพันธ์ ชื่อว่าสำนักงานรวมการแปล โดยนำนวนิยายฝรั่งมาเป็นบทฝึกหัดเบื้องต้น ให้แปลเป็นไทย เพื่อปูพื้นฐานทางการประพันธ์⁵⁶ นอกจากนี้มีสำนักงานนายเมตตา ของ เมตตา ศาตะมาน สำนักงานนายศิลป์ ของ ปกรณ์ บูรณปกรณ์⁵⁷ สำนักงานบางกอกบรรณกิจ และสำนักงานอำพลพิทยา

หนังสือที่มีทั้งนวนิยายและสารคดีคือ วารสารขนาด 16 หน้ายก ซึ่งเริ่มจัดพิมพ์จำหน่ายมาตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และเลิกพิมพ์จำหน่ายเป็น

⁵⁵ พลตระเวณ (สุนทร ทวีโลก), ศิลป์ในเอกแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ (พระนคร: นครไทย, 2494), หน้า 295.

⁵⁶ จรัส รัตนาวรรณ, ชีวิตการต่อสู้ของกุหลาบสายประคิมส์ (กรุงเทพฯ : กลุ่มเผยแพร่อัจฉรธรรม, 2517), หน้า 6.

⁵⁷ ลาวัญย์ โขตามระ, เรื่องเค็ม, หน้า 218.

ส่วนมากนั้น ปรากฏว่าในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการจัดพิมพ์วารสารขนาด 16 หน้ายกจำหน่ายกันมากกว่าในสมัยใด วารสารที่นับว่ามีชื่อเสียงมากที่สุดในยุคของคือ สารานุกรม ของหลวงสารานุกรมประพันธ์ หนังสือมีขนาด 5 x 7 นิ้ว ปกเป็นตัวอักษรและบลอกทั้งหมด พิมพ์สี่เหลี่ยม เล่มที่ 5 พิมพ์สองสี ไซกระดากดาลินินทำปก เนื้อกระดาษของปกดีมาก ทำให้สภาพปกคงทนและรักษาเล่มหนังสือให้แลดูเหมือนหนังสือใหม่มาจนถึงปัจจุบันนี้ เมื่อจัดพิมพ์ครั้งแรก พิมพ์ 2,000 ฉบับ ขายในกรุงเทพฯ ได้ถึง 1,920 ฉบับ เหลือเพียง 20 ฉบับ จึงต้องพิมพ์ครั้งที่ 2 อีก 1,000 ฉบับ เล่มต่อไปจึงพิมพ์ถึง 3,000 ฉบับ⁵⁸ นับได้ว่าเป็นหนังสือที่จำหน่ายได้แพร่หลายที่สุดทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ทำลายสถิติหนังสืออื่น ๆ ในปี พ.ศ. 2468 - 2372⁵⁹ เพราะเป็นหนังสือชุมนุมนักประพันธ์ที่มีชื่อเสียงไว้เกือบทั้งหมด จึงมีเนื้อหาถูกใจผู้อ่าน และราคาถูก มี 65 หน้า ราคา ฉบับละ 20 สตางค์

รายชื่อวารสารขนาด 16 หน้ายก ที่พิมพ์ออกจำหน่ายระหว่างปี พ.ศ. 2463-2472

ชื่อวารสาร	ชื่อเจ้าของ	กำหนดออก	ปีเริ่ม	ปีเลิก
สารานุกรม	หลวงสารานุกรมประพันธ์	สัปดาห์	2468	2472
วิทยาสาร	ทวล สุนทรารชุน	รายเดือน	2468	2469
รัตนโกสินทร์	สมบุญ ต้นอุดม	รายปี	2469	2471
สมานมิตรบรรเทิง	เฉลิม วุฒิมลิต	รายปี	2469	2471
พลับพลาไชย	พระราชวิจิตรวิสุทธีรักษ์	รายทศ	2469	2470
เริงรมย์	รอยโท สาย จามรนาถ	รายปี	2469	2472
สวนอักษร	อ.จ. ยองหลี	รายปี	2469	2469

⁵⁸หลวงสารานุกรมประพันธ์, "นำของบรรณาธิการ" สารานุกรม, 1(20 กุมภาพันธ์, 2468), 126 - 7.

⁵⁹แมล็คคา (ขุนค่านวณวิจิตร), "ผู้มาดี-ไปดี," หริศจากนักประพันธ์ไทย ..., หน้า 94.

ศิลาจารึก

แปลหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์รายสัปดาห์พิเศษ
ออกทุกวันเสาร์

ฉบับเบ็ดเสร็จ

มีเรื่องทั้งประวัติการณ์ตามสมัย
หลายเรื่อง ทั้ง
เรื่องราวขบถ

สิงราชบัลลังก์

ภาค ๒

มีกรรมสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

นิตยสารสารานุกรมฉบับพิเศษ

เจ้าของผู้จัดทำ และบรรณาธิการ
พิมพ์ที่โรงพิมพ์กรุงเทพฯ เดลีเมตทานาสีพระยา

พิมพ์ครั้งที่สอง ๑๐๐๐ ฉบับ

ราคา ๒๐๐

วารสารขนาด 16 หน้ายก ที่ขายดีที่สุด ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้า

เจ้าอยู่หัว

วารสารชนาก 16 หน้ายก เมื่อปี พ.ศ. 2469

ชื่อวารสาร	ชื่อเจ้าของ	กำหนดออก	ปีเริ่ม	ปีเลิก
หลักเมือง	สำนักงานรวมการแปล	รายสัปดาห์	2469	
นารีเกษม	ม.ล.หญิงสวัสดิ์ ธีวีสัก	รายทศ	2469	2469
กุสุมบรรณสถาน	นายบันลือ อาริยา	รายปักษ์	2470	2470
เฉลิมวุฒิ	เฉลิม วุฒิชัยสิทธิ์	รายปักษ์	2471	2472
สุภาพบุรุษ	กุหลาบ สายประดิษฐ์	รายปักษ์	2472	2474
เฉลิมชาติ	จำนง ทัศนเสวี	รายปักษ์	2472	2472
สราญรมย์		รายปักษ์	2472	2472

ยุคนวนิยาย (พ.ศ. 2473 - 2507)

ระยะตั้งแต่ปี พ.ศ. 2473 เป็นต้นไป เป็นระยะที่เกิดนวนิยายในรูปแบบใหม่แตกต่างจากนวนิยายในยุคก่อน ซึ่งมีอยู่แบบเดียว เนื้อเรื่องเป็นเรื่องราวภายในครอบครัวและความรักที่มีอุปสรรค เหตุที่มีการเปลี่ยนแนวนวนิยายไปจากเดิม น่าจะเป็นเพราะผู้คงแก่เรียนหันมาประพันธ์นวนิยายมากขึ้น เนื้อเรื่องจึงออกมาสู่สังคมภายนอก มีแนวสะท้อนสังคม แนวการเมืองและแนววิทยาศาสตร์ ยุคนวนิยายนี้แบ่งเวลาไว้ถึง 35 ปี จึงจะกล่าวเป็น 3 ระยะคือ ระยะก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง ระยะระหว่างสงครามโลก และระยะหลังสงครามโลก

ยุคนวนิยายระยะแรก ประมาณเวลา ก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง คือ ระหว่าง พ.ศ. 2473 - 2482 ผู้จัดทำหนังสือได้จัดทำติดต่อกันมาจกยุคก่อน คือจัดทำในรูปแบบคณะ แล้วเปลี่ยนเป็นรูปสำนักงาน ยุคนวนิยายนี้จึงทำในรูปแบบพิมพ์เป็นครั้งแรก และนวนิยายที่จัดพิมพ์ได้รับความสนใจจากผู้อ่านมากจนผู้จัดทำต้องผลิตจำนวนมาก ทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำและจำหน่ายในราคาถูกคือ เล่มละ 10 สตางค์ มีผู้เรียกยุคนวนิยายระยะแรกนี้ว่า ยุคนิยาย 10 สตางค์ และเรียกเรื่องที่แต่งอ่านเล่นว่า นิยาย 10 สตางค์ ผู้จัดทำที่ผลิตหนังสือออกมามากในระยะแรกนี้มี 4 คณะ คือ คณะเพลินจิตต์ คณะนายอุเทน คณะวิชานานุกูล และคณะ ล. เกตวรรัตน์ ซึ่งได้จัดพิมพ์หนังสือปกอ่อนมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2471 3 คณะแรกมีเรื่องใหม่ออกจำหน่ายทุกวัน แต่ละเรื่องมีความยาว 10 - 15 ยก ปกอ่อน พิมพ์ภาพสอดสิ่งงดงาม ราคาขาย

เล่มละ 10 และ 15 สตางค์ แต่ละ ล.เกษตรรัตน์ จัดพิมพ์หนังสือสารคดีมากกว่าหนังสือ นวนิยาย⁶⁰

กำเนิดสำนักพิมพ์

คณะเพลินจิตต์ มี เวช กระจุกถุกษ์ เป็นเจ้าของ ได้เริ่มจัดพิมพ์หนังสือมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2471 หยุดไป 4 ปี⁶¹ ต่อมาเดือนเมษายน พ.ศ.2475 จึงได้ตั้งสำนักพิมพ์เพลินจิตต์ ขึ้น มีโรงพิมพ์ของตนเองคือ โรงพิมพ์ศิริวัชร จัดพิมพ์หนังสือทั้งปกแข็งและปกอ่อน จำหน่ายเรื่องใหม่แก่นักประพันธ์ประมาณเรื่องละ 30 บาท⁶² หนังสือเล่มแรกพิมพ์เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ.2475 เมื่อประมาณความต้องการของตลาดได้แล้ว จึงจัดพิมพ์คราวละ 8,000 เล่มบาง 9,000 เล่มบาง สุดแล้วแต่นามปากกาของผู้แต่ง บางเรื่องพิมพ์เป็นครั้งที่ 2 จำนวนสูงขึ้นไปถึง 30,000 เล่ม ก็ถึงจุดอิ่มตัว ต่อจากนั้นก็ค่อย ๆ ลดลง ครั้งแรกจัดทำเดือนละ 2 - 3 ชื่อเรื่อง เมื่อหนังสือจำหน่ายดีขึ้นได้จัดทำเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ คือ 7 วันต่อเรื่อง 5 วันต่อเรื่อง และ 3 วันต่อเรื่อง⁶³

ภาพปกมีสีสวยงาม ได้จัดแบ่งงานของฝ่ายศิลป์ของสำนักพิมพ์คือ หนังสือที่มีราคา 10 สตางค์ ให้พิมพ์ 2 หน้า เวชกร เป็นผู้ออก หนังสือที่มีราคา 15 สตางค์ ให้พิมพ์ 3 หน้า เป็นผู้ออก⁶⁴

⁶⁰ยศ วัชรเสถียร, "ป.อินทรปาลิต," สังคมศาสตร์ปริทัศน์, 6 (ธันวาคม, 2511), หน้า 106.

⁶¹ส. บุญเสนอ (เสาว์ บุญเสนอ), "คำนำ," ชีวิตต่างดาว (พระนคร: เพลินจิตต์, 2476) (ไม่มีเลขหน้า).

⁶²"งานของเพลินจิตต์." ที่ระลึกแก่แฟน (พระนคร: เพลินจิตต์, 2495), หน้า 8-16

⁶³ส. บุญเสนอ (เสาว์ บุญเสนอ), "ก่อนจะถึง...พล นิกร กิมหงวน," พิมพ์ในงานศพ ป.อินทรปาลิต 9 มกราคม 2512 (พระนคร: โรงพิมพ์ประชุมช่าง, 2512) (ไม่มีเลขหน้า).

⁶⁴ยศ วัชรเสถียร, "เหมยกาย," แค้น จัดพิมพ์โดยอาจินต์ ปัญจพรภัก (ธนบุรี: โรงพิมพ์ไทยเทอคธรรม, 2512), หน้า 44.

จากเรียนนายร้อย

หนังสือปกอ่อนประพันธ์ไทย ป.อินทรปาลิต เทลนิจคักคัทิมพ์เมือปี พ.ศ. 2475

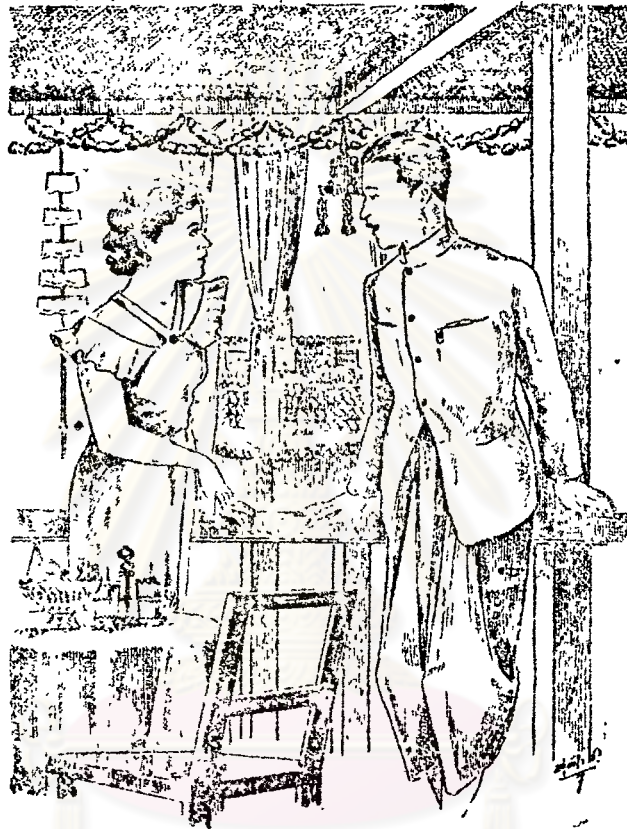
สำหรับการเขียนเรื่องก็มีนักเขียนประจำคณะของตน ลักษณะของหนังสือปกอ่อนของสำนักพิมพ์
 เพลินจิตต์ เช่น เรื่องนักเรียนนายร้อย โดย ป. อินทรปาลิต พ.ศ. 2475 ปกภาพถ่ายพิมพ์
 สีส้มสี ไขกระดาศรูป ไม่มีใบรองปก มีหน้าปกใน หายเล่มเมื่อจบเรื่องแล้ว มีหมายเหตุ
 เบ็ดเตล็ดประกอบด้วยจดหมายจากผู้อ่าน และเพลินจิตต์ชวนหัว ประกอบด้วยเรื่องและการตูน
 ขำขัน 4 เรื่อง หน้าประมาณ 180 หน้า มีภาพประกอบภายในเล่มมาก ประมาณเล่มละ 20 -
 40 ภาพ ราคาเล่มละ 10 สตางค์ ปี พ.ศ. 2480 สำนักพิมพ์เพลินจิตต์ ได้จัดพิมพ์นิยาย
 ยุวชน เพื่อส่งเสริมความนิยมชาติ ศีลธรรมจรรยา และการศึกษาของชาติ มีแนวทางในหลัก
 3 ประการ คือ เรื่องสนุก ปลูกใจ และไม่เป็นภัยแก่ศีลธรรม จัดพิมพ์ออกจำหน่ายทุกวันจันทร์
 พุธ และเสาร์ ราคาเล่มละ 5 สตางค์ และเปิดโอกาสสำหรับสมาชิกนิยายยุวชน คือ ถาส่ง
 เงินไปยังสำนักพิมพ์ 1 บาท จะได้รับนิยายยุวชน 20 เล่ม โดยไม่คิดค่าส่งทั่วราชอาณาจักร

คณะนายอุเทน ของ อุเทน พูลโสภา มีเลี้ยว ศรีเสวก เป็นนักประพันธ์ประจำคณะ
 คนเดียว จัดพิมพ์หนังสือปกอ่อนเฉพาะเรื่องนวนิยาย ลักษณะหนังสือของคณะนายอุเทน ปกเป็น
 ภาพวาดพิมพ์สอดสี 3 สี ไม่มีใบรองปก มีหน้าปกใน ทุกหน้ามีเส้นขีดตอนบน ซึ่งมีชื่อเรื่อง ชื่อ
 ผู้แต่ง และเลขหน้า เมื่อจบเนื้อเรื่องแล้วมีหน้าจดหมายผู้อ่าน และภาพการ์ตูนขำขัน วาด
 โดย เปปเปอมิน มีจำนวนหน้าประมาณ 140 หน้า ราคา 10 สตางค์ หนังสือนวนิยายที่คณะ
 นายอุเทนจัดทำ และโฆษณาในเรื่องเลือดโจร ของเรื่องยศ (เลี้ยว ศรีเสวก) เมื่อวันที่ 7
 มีนาคม พ.ศ. 2476 ซึ่งคาดว่า เลี้ยว ศรีเสวก เป็นผู้แต่งคนเดียว มีดังนี้

ชื่อเรื่อง	นามปากกา
เซาหัวงู	ชอมาลี
สาวกำพรา	มณฑนา
อายเหยี่ยวคำ	เรื่องเดช
คูชีวิต	ชอลิลลี
สวรรค์ในอก	ศ. สุริยนันท์
สองเสือสมิง	เรื่องเดช
นรกในใจ	ศ. สุริยนันท์

ภาพหน้าปกหนังสือปกอ่อนของ คณะอุเทน วาดโดย ชัยญ์ อุทยานนท์

“จ๋าเป็นด้วยหรือคะ ที่คุณต้องรู้จักดิฉัน”

“จำเป็นนทหรือคะที่ว่าคุณจะตองรู้จักดิฉัน?”

“จำเป็นหน่อยขอรับ, ผมรู้จักเป็นเกียรติยศมาก

ภาพตลกซึ่งแทรกอยู่ท้ายเล่มของหนังสือปกอ่อนนาระยะปี พ.ศ. 2475

ชื่อเรื่อง	นามปากกา
จอมเจ้าชู	เรื่องฤทธิ์
คู่ปรารภนา	ชอลิลล์
มีอมระณะ	เรื่องเคซ
ในโรงเรียนหญิง	อรวรรม
เสือปลัดถิ่น	เรื่องเคซ
ชื่นใจคนจน	สุกัญญา
เสือสืบข่าว	เรื่องฤทธิ์
โลกที่แสนเศร้า	อรวรรม
ฤทธิ์ผู้หญิง	เรื่องฤทธิ์
สงครามสวาท	เรื่องฤทธิ์
ชิงมรดก	เรื่องเคซ
สุทหลาฟ้าเขียว	คุณนอย
แม่คสาวแหรก	เทพ วิรврรม
ชั่วคินฟ้าสลาย	ศ. สุรียันท์
เมืองแมนแดนรัก	เรื่องเคซ
เล่นกับไฟ	รักษ์ อินทรกุล
จอมหลัง	เรื่องฤทธิ์
แนบเนอนวลนาง	อรวรรม
ความรักจอมโจร	เรื่องยศ
ฤทธิ์ผู้ชาย	ทัศน์ วรเทพ
เวียงสวรรงค์	เทพ วิรврรม
ลูกผู้หญิง	คุณนอย
เหยี่ยวราตรี	เรื่องเคซ
จอมกะลอน	เรื่องฤทธิ์
เลือกกลางแค้น	เรื่องยศ

ชื่อเรื่อง	นามปากกา
ขวัญใจคนยาก	สุกัญญา
ชนชิวติ	เทพ วีรบรรณ
จอมขี้เมา	เรื่องฤทธิ์
ชนใจพี	ไพรวรรณ ✓
แปดเหลี่ยมแปดคม	เรื่องศักดิ์
นางเอกคนใหม่	พริ้มเพรา
หัวอกคนจน	ชอลิลลี
เย็นใจจา	อรบรรณ
ทะโมนคำ	เรื่องเดช
เนอคุหนังกู	นวลปรางค์ ✓
เงาคำ	เรื่องเดช
เลือดโจร	เรื่องยศ
จอมเจ้าเล่ห์	เรื่องฤทธิ์

คณะวัฒนธรรม นิยมจัดทำเรื่องจีนโดยให้ลามแปลความจากหนังสือภาษาจีนเป็น
 ขอความย่อ ๆ ครั้งหนึ่งก่อน แล้วจึงให้นักประพันธ์ต่อเติมแต่งให้เป็นเนื้อความอย่างละเอียด
 ต่อมาเมื่อมีผู้รู้ภาษาจีนและภาษาไทยดีพอสมควร และอ่านเรื่องจีนมาหมด ผู้เหล่านี้จึง
 แต่งเรื่องจีนขึ้นเอง นิยายจีนจึงไม่ได้ถูกแปลเพียงอย่างเดียว แต่ถูกปลอมขึ้นมาก และได้
 ได้รับความนิยมทั่วทุกมุมเมือง เช่น ชนบอเหมา และ เจิ้งฮองเฮาหน้าคำ ประพันธ์โดยฮวนเลียง
 (ประกอบ) โสประการ สำนักพิมพ์วัฒนธรรมจัดพิมพ์จำหน่ายเล่มเล็ก ๆ สัปดาห์ละ 2 เล่ม
 ราคาเล่มละ 15 หรือ 10 สตางค์ ทำให้สำนักพิมพ์วัฒนธรรมว่ารวบอยู่พักหนึ่ง⁶⁵ ตั้งแต่นั้น

⁶⁵ ยศ วัชรเสถียร, ความเป็นมาของการประพันธ์และนักประพันธ์ของไทย ...,
 หน้า 47.

มาเรื่องของสวนเลียง โขประการ พิมพ์จำหน่ายมากขึ้น เช่น ชุนทวนเทวี และทวนหัก

คณะ ล. เกตวาร์ตน์ ส่วนมากจะพิมพ์หนังสือสารคดี จัดทำหนังสือนวนิยายเพียง
ส่วนน้อย ลักษณะหนังสือปกอ่อนของคณะ ล. เกตวาร์ตน์ ที่พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2471 คือปกพิมพ์
สามสี มีหน้าปกใน เนื้อเรื่องใช้กระดาษปรูฟ หน้าหน้าของเนื้อเรื่องมีเส้นคั่นข้างบนสุดมีชื่อ
เรื่อง ชอญูแดง และเลขหน้าอายุคานบน

คณะผู้จัดทำอีกคณะหนึ่งที่มีมาจากการจัดทำที่มีระเบียบ มีหลักเกณฑ์กว่าคณะใดในสมัย
นั้น คือ คณะดวงประทีป ตั้งอยู่ที่ 1519 ถนนพระมวล แยกจากถนนสีลม ตอนใกล้วัดแขก
อำเภอบางรัก กรุงเทพฯ ได้เริ่มจัดพิมพ์หนังสือออกจำหน่ายเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2474
มีนายสำราญ กมลมาลัย เป็นเจ้าของ และนายสวัสดิ์ กลิ่นบุบผา เป็นบรรณาธิการ มีโรงพิมพ์
ของตนเองคือ โรงพิมพ์วิริยานุภาพ จัดพิมพ์วารสาร หนังสือปกแข็ง และหนังสือปกอ่อน วัตถุประสงค์
ประสงค์ในการจัดพิมพ์มุ่งไปทางสารคดีมากกว่าบันเทิงคดี การจัดทำของคณะแบ่งออกเป็น
2 แผนก คือ แผนกเจ้าหน้าที่ ได้แก่ เจ้าของ ผู้จัดการ และบรรณาธิการ อีกแผนกหนึ่งคือ
แผนกนักเขียน มีนักเขียนประจำอยู่ในคณะ 9 คน เช่น กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ และหลวงวิจิตร
วาทการ อาจารย์สมัครนักเขียนอีกแต่ต้องไม่เกิน 12 คน คณะดวงประทีปจะไม่รับซื้อเรื่องของ
ผู้นอกคณะเลย และนักเขียนในคณะมีข้อผูกพันกับคณะว่า จะไม่แต่งเรื่องลงในหนังสือพิมพ์
ของคณะใด นอกจากหนังสือที่เป็นเล่มพิเศษขายโดยเฉพาะ การจัดทำหนังสือของคณะดวง
ประทีป ได้ยึดถือวิธีการของหนังสือลารุส (Larousse) ของฝรั่งเศส การพิสูจน์อักษร คณะ
จะส่งไปให้นักเขียนตรวจ ฉะนั้นหนังสือของคณะจะถูกตองทั้งข้อความ อักษร และวรรคตอน
อัตราค่าพิมพ์หนังสือถ้าใช้กระดาษปรูฟ ราคากระดาษ 15 บาทต่อพันเล่ม ซึ่งรวมค่ากระดาษปก
ธรรมดา ถ้าพิมพ์ 500 เล่ม ไม่ได้คิดราคาเป็นครึ่งหนึ่งของราคาพันเล่ม มีวิธีคิดคือ เพิ่ม
ราคาอีกครึ่งตัวแล้วแบ่งครึ่งกัน⁶⁶ การซื้อกรรมสิทธิ์หนังสือมีอัตราระหว่างยกละ 4 - 12
บาท หรืออาจคิดเป็นหุ้นส่วน คือทางคณะรับเป็นหุ้นส่วนในการพิมพ์และการจำหน่าย เมื่อ

⁶⁶ ดวงประทีป (พระนคร: โรงพิมพ์วิริยานุภาพ, 2474), หน้า 63.

จำหน่ายหนังสือได้แล้วทางคณะจะหักไว้เป็นค่าใช้จ่ายจนครบ ที่เหลือเป็นกำไรเป็นของผู้แต่ง
ครั้งหนึ่ง และของคณะครั้งหนึ่ง⁶⁷

ปี พ.ศ. 2476 เหม เวชกร ได้จัดตั้งสำนักพิมพ์ขึ้นเรียกว่า คณะเหม คณะผู้จัดทำ
มี เหม เวชกร เป็นบรรณาธิการ สุมทุม บุญเกื้อ เป็นผู้พิสูจน์อักษร พโยม บุญยศาสตร์
เป็นผู้จัดหน้า จักรูปเล่ม และจัดการเกี่ยวกับแจ้งความ กฤษณะ พึ่งบุญ ณ อยุธยา (ไม่เมือง-
เคิม หรือ กาน พึ่งบุญ ณ อยุธยา) เป็นผู้เขียนเรื่อง⁶⁸ และจ้างโรงพิมพ์ของชาวจีนแถว
ถนนรองเมือง เป็นผู้พิมพ์⁶⁹

คณะยุทธสาร มีนายยง ตรีรัตน์ เป็นเจ้าของ ตั้งคณะขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2477 วัตถุประสงค์
ในการจัดพิมพ์หนังสือของคณะคือ พิมพ์หนังสือสำหรับผู้สนใจในความเจริญของตนเอง
และของประเทศ หนังสือที่คณะยุทธสารจัดพิมพ์จึงเป็นหนังสือสารคดีเป็นส่วนมาก มีข้อนำสังเกตุ
คือ หนังสือปกอ่อนของคณะยุทธสารมีสถิติการจัดพิมพ์สูงมาก เช่น เรื่องสยาม ร.ศ. 112
พิมพ์ครั้งแรกเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2477 จำนวน 4,000 เล่ม จำหน่ายหมดภายใน
7 วัน ลักษณะหนังสือปกอ่อนของคณะยุทธสาร หน้าปกเป็นภาพวาด พิมพ์ 2 สี เนื้อเรื่อง
ใช้กระดาษปรู๊ฟ มีใบรองปก มีหน้าปกใน คำนำ สารบัญ แต่ละหน้ามีเส้นขีดคั่น ส่วนหนึ่ง
มีชื่อหนังสือและเลขหน้า ภายในเล่มมีภาพถ่าย ภาพวาด และแผนที่ จำนวนหน้ามีประมาณ
137 หน้า เย็บสันควยค้าย ราคาเล่มละ 20 สตางค์ จัดทำเดือนละ 1 เล่ม ปีละ 12 เล่ม
ใน 12 เล่มนี้จะจัดทำเป็นพิเศษ 1 เล่ม ซึ่งผู้ออกรับทั้งปีไม่ต้องเพิ่มเงิน หนังสือปกอ่อนที่คณะ
จัดพิมพ์ คือ

สยามกับสงครามโลกคราวหน้า

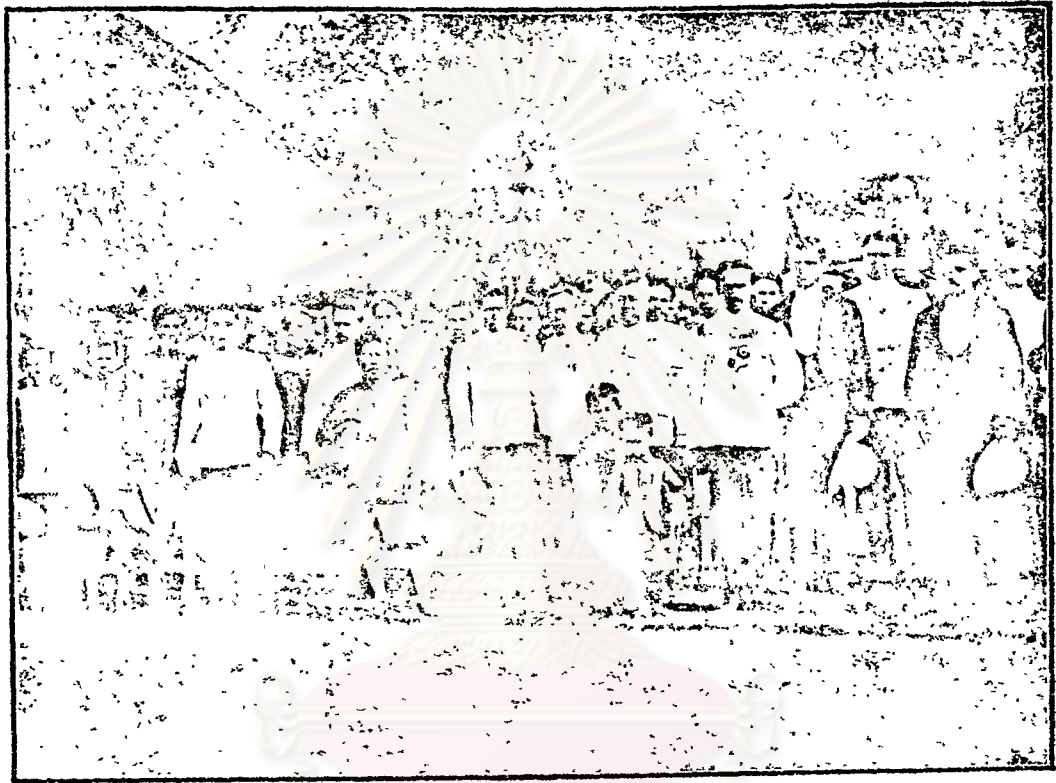
อิติเลอริ

สุรบุรุษแห่งอุทัยประเทศ

⁶⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 71

⁶⁸ เหม เวชกร, "จากยามความจำของเหม เวชกร," แค้เหม, จัดพิมพ์โดย
อาจินต์ ปัญจพรรค์ (ชนบุรี: โรงพิมพ์ไทยเทอคธรรม, 2512), หน้า 128.

⁶⁹ พลตระเวน, เรื่องเคิม, หน้า 301.

พิธีฉลองเมืองจันทบุรี ในวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๔๗ อันเป็นวัน
แสดงความпенอิสระภาพของชาวจังหวัดจันทบุรี ที่ได้หลุดพ้นจากความ
ประกันขี้ต้อของฝรั่งเศส

ภาพประกอบในหนังสือสารคดี ปี พ.ศ. ๒๕๓๘

สยาม ร.ศ. 112

ยุโรปแปร์พักตร์

ฝรั่งเศสยัดจันทุรี

ไทยในอากาศ

อิตาลีในสงครามโลก ครั้งที่ 2

ความบกพร่องของเอเชีย .

สำนักพิมพ์จำหน่ายอุดม ตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2477 เจ้าของสำนักพิมพ์จะเป็นผู้เลือกเรื่องจากนักเขียน ซึ่งแบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มผู้ใหญ่ เช่น พระยาอนุমানราชชน กลุ่มสุภาพบุรุษคือ กลุ่มหนังสือพิมพ์สุภาพบุรุษ และประชามิตร เช่น เวทาค น. ประชาสภิต และอีกกลุ่มหนึ่งคือ กลุ่มคนข้างนอก เช่น วิทย์ ศิวศรียานนท์ เรื่องที่พิมพ์มีทั้งสารคดี และนวนิยายสลับกันไป สำนักพิมพ์นี้ไม่นิยมซื้อลิขสิทธิ์ แต่จะตกลงกับผู้เขียนเป็นครั้งคราว จำนวนพิมพ์ประมาณ 1,000 - 2,000 เล่ม การพิสูจน์อักษรนั้นจ้างผู้มีความรู้ทางอักษรศาสตร์อย่างดีมาตรวจ ในระยะหลังจ้างผู้มีวิชาดีกว่าเดิม แล้วให้ มาลัย ชูพินิจ และสันต์ เทวรักษ์ ช่วยจัดวรรคตอนอีกครั้งหนึ่ง สำหรับภาพประกอบใดจ้าง เหม เวชกร เป็นผู้เขียนภาพ หนังสือแต่ละเล่มของสำนักพิมพ์นี้จะให้เลขที่เรียงลำดับออกมา แต่เมื่อนำออกจำหน่ายอาจไม่เรียงตามเลขลำดับที่ให้ไว้ กล่าวคือเรื่องใดเมื่อพิมพ์แล้วยังไม่เป็นที่สนใจจะเก็บไว้อีกก่อน แล้วจัดจำหน่ายเรื่องใหม่แทน⁷⁰ ราคาจำหน่ายของสำนักพิมพ์เล่มละ 5 - 7 บาท

สำนักพิมพ์เกษมบรรณกิจ ตั้งอยู่ที่ 332 - 334 ตลาดปีระกา นาคกรเกษม พระนคร เริ่มกิจการเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2477 โดยเริ่มจากการที่เจ้าของคือ นายบุญ เตชะเกษมรับหนังสือจากโรงพิมพ์ 2 แห่งคือ โรงพิมพ์ไม่ววด และโรงพิมพ์อ้วนองไถ ไปจำหน่ายที่สนามหลวง ราคาเล่มละ 10 สตางค์ ใตส่วนลด 20 เปอร์เซ็นต์ ต่อมาจึงได้จัดพิมพ์หนังสือขึ้นเองโดยจ้างโรงพิมพ์พิมพ์ และร้านทำบอลด ร้านสยามศิลป์ และคณะเจริญซึ่งมีชื่อเสียงในการทำบอลด ตั้งอยู่แถวโรงภาพยนตร์เฉลิมกรุง หนังสือปกอ้อนที่สำนักพิมพ์เกษมบรรณกิจจัดพิมพ์

⁷⁰สัมภาษณ์ อุดม ชาติบุตร 16 พฤษภาคม 2517.

จำหน่ายมีหลายประเภท รวมทั้งหนังสือเกี่ยวกับเรื่องเพศด้วย แต่ใช้วิธีเขียนให้เป็นคำรา และชี้แนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมให้ เลียนแบบมาจากหนังสือภาษาจีนของเมืองเซียงไฮ้ โทศล โกมลจันทร เป็นผู้เรียบเรียงเป็นภาษาไทย จำนวนชื่อเรื่องที่จัดพิมพ์ในเดือนหนึ่ง ๆ ไม่นานอน แต่จะพิมพ์ครั้งแรกชื่อเรื่องละ 1,000 ฉบับ เรื่องใดจำหน่ายหมดจึงจะจัดพิมพ์ใหม่อีก ระยะเวลาจำหน่ายแต่ละชื่อเรื่องจนหมดนั้นไม่นานอน บางเรื่องพิมพ์มากกว่า 30 ปี แล้วอาจยังจำหน่ายไม่หมด บทประพันธ์ที่นำมาพิมพ์จำหน่ายส่วนมากใช้วิธีเช่าลิขสิทธิ์ คือมีข้อตกลงระหว่างผู้จัดพิมพ์จำหน่ายกับเจ้าของลิขสิทธิ์ การตกลงครั้งหนึ่ง ๆ เป็นระยะเวลา 3 - 5 ปี ผู้จัดพิมพ์จะพิมพ์หนังสือออกมาจำนวนเท่าใดหรือกี่ครั้งก็ได้ เมื่อครบกำหนดเวลาที่สัญญาแล้ว และต้องการจะพิมพ์ใหม่จะต้องจ่ายเงินเป็นค่าเช่าลิขสิทธิ์ใหม่อีกระยะเวลาหนึ่ง หนังสือที่สำนักพิมพ์เซมมบรรณกิจจัดพิมพ์ อาจจัดประเภทได้ดังนี้

วิชาการของพอบาน แมบาน การเกษตร การพัฒนาชีวิต

วิชาการเกี่ยวกับการช่างต่าง ๆ

การกีฬา เพาะกาย ไสยศาสตร์ เกมสการเล่น

ความรู้ในการแพทย์ การอนามัย ตำรายา

เรียนพูดภาษานานาชาติ

ตำราโหราศาสตร์ หมอดูทุกชนิด

วรรณคดีไทยฉบับย่อ

สารคดี ความรู้รอบตัว สุภาษิตสอนใจ

เทพนิยาย เรื่องขำ ๆ

ปัญหาชีวิตเกี่ยวกับทางเพศ

แบบเรียนสำหรับเด็ก⁷¹

สำนักพิมพ์โอเดียนบุคส์โทร อยู่ที่ตึกแถวตรงกันข้ามกับโรงภาพยนตร์โอเดียน ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2477 เดิมเป็นเพียงแผงลอยเล็ก ๆ ตั้งอยู่ข้างโรงภาพยนตร์โอเดียน ขายหนังสือ

⁷¹สัมภาษณ์ บุญ เทศะเกษม 31 พฤษภาคม 2517.

หนังสือบทละครเรื่อง เมื่อนปี พ.ศ. 2478

ถนนหน้าบ้านของขอ เข็มจืด เห็นตึก
แบบสมัยบ้านรวไรหน้า ชานนอนเป็นที่ตากอากาศ
โรงโม่หิน ริมถนนริมรถไฟประคิมประปา
เวลาน้ำเย็น ฉากกว้าง
คนตีทำเพลงมาหมอบเขียงตาดครบหนึ่ง ระวัง
ดนตรี ช่าง ฉิมกลดณีสคนธิ รกนาย หอบเครื่อง
เขียนพระพุทธรูปพระพุทธรูป อากาศมีทกขโนใจ

บ้านมเขียงตาด

(พร้อมกัน) เกิดมาในดิน ฝนหรือลม ผิดไพร

ไม่พนัก

(ซซ) ยามแรก เราออกดี กันมันหมด

(สุคนธ์) เมื่อถึงคราวออก เราก็คงจาก

(ซซ) หักแต่บ่ทองไม้ของโรงไม้ของบน

เก็บผลมไฉนภาย

เพลงเสนาห์

(สุคนธ์) อ้อ? รัตนอกหลายๆกัน มันจะพานควาย

(ซซ) เป็นผู้ขายต้องทน

(สุคนธ์) อ้อ? เขาขอมเก็บมาจนทนกล้าตาย

(พร้อมกัน) กันแล้วนอน นอนเสงอน กันให้หมด

อดสบาย สบาย-สบาย-สบาย-สบาย

บอกว่า เมื่อคิดจะตายแล้วคิดเหมือนว่าความรัก
ของเราจะพลอยอดมจะตายไปโดย แต่กระนั้นก็ยังไม
วายที่ใครจะได้เห็นหน้าอัย ครทหนึ่ง ขอเออคิด หัก
กระเบาเดินทางเข้ามา เห็นพี่ชายดีใจ ถึงกระเบาตรง
เขากอด แผลงใจที่เห็นชัด ไฉนจนผิดรูปไป จึงได้
ถามถึงความเป็นอยู่

ตอขหม้อ

(ซซ) พัดมาลมมดจะตายชายทอศตลาค

สักครั้งบาทกไม่ทอดเมื่อนองเห็น

(สุคนธ์) ตั้งแต่เขาขวากอดจนมอบน

พิมพ์และชนม เมื่อจัดตั้งสำนักพิมพ์ไม่มีโรงพิมพ์ของตนเอง ต้องจ้างโรงพิมพ์ 3 แห่งพิมพ์หนังสือ คือ โรงพิมพ์ไทย โรงพิมพ์เลขาจารย์ และโรงพิมพ์วิบูลย์กิจ ซึ่งเป็นโรงพิมพ์ใหญ่ในสมัยนั้น ส่วนมากจัดพิมพ์หนังสือปกอ่อน การทำปกหนังสือแปลกจากสำนักพิมพ์อื่น คือใช้เขียนแล้วทำบลอค ส่วนปกหนังสือของสำนักพิมพ์อื่น ใช้พิมพ์แล้วทำบลอค การเลือกเรื่องมาจัดพิมพ์ ดูจากความนิยมของผู้อ่าน มีเจ้าหน้าที่หลายคน คือ เจ้าหน้าที่สำหรับส่งรูปไปให้เจ้าของบทประพันธ์ตรวจในกรณีที่ผู้นั้นมีความประสงค์จะตรวจเอง มีเจ้าหน้าที่พิสูจน์อักษร และเจ้าหน้าที่สำหรับตอบจดหมาย ผู้วาดภาพคือ เหม เวชกร และเสนีย์ รวมทั้งผู้สำเร็จจากโรงเรียนเพาะช่าง และโรงเรียนช่างศิลป์ สมัยก่อนนิยมเล่นตัวอักษร ใช้ตัว ผ.ส. ประเภทของหนังสือที่สำนักพิมพ์จัดพิมพ์คือ เรื่องสืบสวน นวนิยาย สารคดี และการท่องเที่ยว⁷²

ยุคนวนิยาย ระยะระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2483 - 2488) เป็นระยะที่บ้านเมืองประสบความเดือดร้อน กระดาษมีราคาแพง แต่ผู้จัดทำหนังสือก็ยังคงมีความพยายามจะผลิตหนังสือออกมาสู่ประชาชน ส่วนมากจะเป็นหนังสือสารคดี มีสาระเพียงพอที่ประชาชนจะสนใจให้อ่าน เพราะราคาหนังสือแพง มีบางสำนักพิมพ์ที่พยายามผลิตกระดาษของตนขึ้นใช้เอง เช่น สำนักพิมพ์เกษมบรรณกิจ และสำนักพิมพ์ไอเคียนมุกส์ไตร์ รัฐบาลในสมัยนั้นไม่สนับสนุนงานประพันธ์ประเภทเรื่งรมย์ รัฐบาลจัดสรรกระดาษให้เฉพาะหนังสือพิมพ์ แต่ไม่ให้หนังสือนวนิยายซึ่งมีความสำคัญและประโยชน์ต่อส่วนรวมของชาติไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าหนังสือพิมพ์ข่าวรายวัน สำนักพิมพ์จึงต้องซื้อกระดาษจากตลาดมืดราคาตันละแปดหมื่นบาท ในขณะที่ราคาดีบุกราคาตันละห้าพันแปดพันบาท กระดาษราคาเดิมมีมละ 2 บาท 40 สตางค์ ถ้ารัฐบาลให้ความอุปการะอาจซื้อได้ในราคาที่มีมละ 70 บาท เมื่อซื้อจากตลาดมืดราคาถึงมีมละ 1,400 บาท ซึ่งสูงกว่ากันถึง 20 เท่าตัว⁷³ ความจริงแล้วนวนิยายในยามสงครามเป็นสิ่งจำเป็นไม่น้อย เพราะจะนำความรื่นเริงบันเทิงใจมาให้และช่วยก่อกมเกลลา

⁷²สัมภาษณ์ จิตต์ แพรพานิช, 27 พฤษภาคม 2517.

⁷³ยาขอบ (โชติ แพรพันธ์), "คำข่า," สถาปนาหนังสือให้แกชนทุกชน (พระนคร: อุกม, 2488), หน้า 16 - 7.

จิตใจให้คลายความพรหมันพริ้งหนุ⁷⁴ นอกจากราคากระดาษที่เป็นสาเหตุให้การจัดทำหนังสือ
 ขบเขาไป ยังมีอีกสิ่งหนึ่งที่มีส่วนทำให้งานเขียนหนังสือซงักไป คือการปฏิวัติภาษาของรัฐมาด
 สมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี เสรีภาพในการเขียนการพิมพ์และการ
 โฆษณาถูกคุกคามอย่างหนัก เรื่องทุกอย่างให้พิมพ์ออกจำหน่ายจะต้องผ่านคณะกรรมการตรวจ
 เรื่องเสียดก่อนตีพิมพ์ขึ้นธรรมไม่ได้ การใช้ภาษาในการเขียนต้องใช้ตามพจนานุกรมฉบับ พุท-
 ศักราช 2485 เช่น กะชวง รัตนศรี ปริสภาคม เป็นต้น คำสรรพนามที่ใช้แทนชื่อต้อง
 ใช้ ฉัน ท่าน คำรับต้องใช้ จะ คำปฏิเสธต้องใช้ว่า ไม่ แม้แต่ภาพหน้าปกที่จัดงานชุมนุม
 สังสรรค์กลางแจ้งภายในบริเวณบ้าน ผู้ที่มาในงานต้องสวมหมวก รวมทั้งเมื่อออกนอกบ้าน
 มิฉะนั้นจะต้องถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุม⁷⁵

กระดาษที่ใช้พิมพ์หนังสือปกอ่อนระหว่างสงครามโลกครั้งที่สองมีคุณภาพไม่ดี กระดาษ
 จากต่างประเทศหาซื้อยาก และราคาแพงมาก กระดาษที่ทำในประเทศมีน้อยไม่พอใช้ มีสี
 คอนข้างดำ เมื่อขาดแคลนกระดาษมาก สำนักพิมพ์หลายแห่งจึงทำกระดาษขึ้นใช้เอง เช่น
 สำนักพิมพ์โอเคียนบุ๊คสโตร์ โดยนำเปลือกข่อยมาตำ แล้วใช้เครื่องรีดผ้ามาวงรีดให้เรียบ
 จ้างนักเรียนนอกเวลาเรียน อัตราค่าจ้างวันละ 50 สตางค์ ถึง 1 บาท เป็นผู้ทำกระดาษ
 สำนักพิมพ์เซชมบรรณกิจนำกระดาษที่ใช้แล้วไปแช่น้ำยาจนเปื่อย แล้วใช้ตะแกรงทำด้วยผ้าบาง
 กดลงไปในกระดาษที่เปื่อยแล้วนั้น ถ้ายกตะแกรงขึ้นเร็วจะได้กระดาษบาง ถ้ายกตะแกรงช้า
 จะได้กระดาษหนา เมื่อยกตะแกรงขึ้นมาเรียบร่อยแล้ว ใช้ไม้ทาบให้หน้าตัก กระดาษเหล่านี้
 เนื้อกระดาษหยาบ สีคล้ำ เมื่อพิมพ์มีกลิ่นไปตัวพิมพ์จะพร่าไม่ชัด การจัดทำปก เป็นภาพ
 วาดพิมพ์สอคสี เช่น หนังสือของสำนักพิมพ์วิวัฒนาการ เรื่องแข่งวาสนา โดยสุพิศรา พิมพ์เมื่อ
 วันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2484 เล่มละ 10 สตางค์ มี 40 หน้า การจัดทำ มีหน้าปกใน
 มีโฆษณาสินค้า 2 หน้า นอกนั้นโฆษณาหนังสือของสำนักพิมพ์ของตนทั้ง คน เล่มและท้ายเล่ม
 มีภาพประกอบนำเรื่องหน้าหนึ่ง ๆ มี 16 บรรทัด ๆ หนึ่งมีอักษรประมาณ 35 ตัว

⁷⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 22.

⁷⁵ อุทัย อินทรปาติค, "พี ป. อินทรปาติค ผู้มีพรสวรรค์," พิมพ์ในงานศพ
 ป. อินทรปาติค... (ไม่มีเลขหน้า).

ยุคนวนิยาย ระยะเวลาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2489 - 2507) เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติใหม่ ๆ ในปี พ.ศ. 2489 - 2490 สำนักพิมพ์ที่ผลิตหนังสือปกอ่อนออกมา มากได้แก่ สำนักพิมพ์เพลินจิตต์ และสำนักพิมพ์จำหน่ายอุคม หนังสือปกอ่อนของสำนักพิมพ์จำหน่ายอุคมมีหลายขนาด คือ ขนาด $4\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{4}$ นิ้ว และขนาด $4\frac{1}{4} \times 5\frac{3}{4}$ นิ้ว ซึ่งให้ชื่อว่าหนังสือชุดขนาดย่อม ราคาเบา ราคาเล่มละ 5 - 7 บาท บางเล่มไขปกกระดาษแข็ง มีหน้าปกใน และค่านำ หนังสือชุดขนาดย่อมราคาเบาที่ได้จัดพิมพ์คือ

ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
นี้แหละชีวิต	เต็ม รัตนางกูร
กุศลจิต	รัตนา อมิตรัตน
แมบาน	น. ประภาสติดิ
กุหลาบคำ	วิศต สุทธเสถียร
เลากะงังขี้	นายตำรวจ ฅ เมืองใต้
ภัทรา	ยศ วัชรเสถียร
ไปหิมพานต์	นายตำรวจ ฅ เมืองใต้
หอกข้างแคร	ถนอม มหาเปารยะ
เลือดเนื้อเชื้อไข	สุภาวดี
วัยคนอง	พ. เนตรรังษี

สำนักพิมพ์อื่น ๆ ที่จัดพิมพ์หนังสือนวนิยายคือ สำนักพิมพ์เกษมบรรณกิจ คลังวิทยา จำลองสาร นครไทย นิตยากร ฅคุณศึกษา ราชฎรเจริญ วรชนะวิบูลย์ และสนามนิกร นอกจากนี้ยังมีผู้ที่จัดพิมพ์เป็นเรื่อง ๆ เพียง 1 - 2 เรื่องก็มีไม่น้อย

การจัดพิมพ์หนังสือปกอ่อนที่ซบเซาไปในระยะสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อสงครามสงบในปี 2488 และกฎเกณฑ์การใช้ภาษาของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ถูกยกเลิกไปแล้ว การจัดทำหนังสือจึงคึกคักขึ้น ระหว่างปี พ.ศ. 2489 - 2490 การผลิตหนังสือเริ่มต้นตัวอีกครั้งระหว่างปี พ.ศ. 2491 - 2492 เพราะกระดาษมีราคาถูกลง สามารถจัดทำหนังสือปกอ่อน และจำหน่ายในราคาทำได้ ราคาเล่มละ 1.50 บาท 2.00 บาท หรือ 2.50 บาท

เป็นระยะที่พิมพ์หนังสือนวนิยายมากที่สุด หนังสือที่ขายดีที่สุดในระยะนี้คือ หนังสือชุดเสียดำ เสือโอบ และชุดสามเกลอ โดย ป. อินทรปาลิต ของสำนักพิมพ์ดวงศึกษา ลักษณะของหนังสือระยะนี้จัดทำอย่างง่าย ๆ กระดาษห่าปกใช้กระดาษปอนด์ซึ่งหนากว่ากระดาษปรู๊ฟที่ใช้พิมพ์เนื้อเรื่องเพียงเล็กน้อย พิมพ์สองสีสี่สี หนังสือหนาประมาณ 10. ยก ต่อจากปี พ.ศ. 2492 เป็นต้นมาจนถึง พ.ศ. 2507 การผลิตหนังสือปกอ่อนเริ่มขบเขาลงเป็นลำดับ อาจจะเป็นเพราะค่าครองชีพของประชาชนตกต่ำ รวมทั้งความเห็นแก่ตัวของเจ้าของสำนักพิมพ์ ให้คาลิสิทธิ์แทน้อย พิมพ์จำหน่ายให้ได้อะไรมาก ๆ จากความกดดันนี้ จึงทำให้เกิดการพิมพ์เอง ขายเอง ของนักประพันธ์มีชื่อ สำนักพิมพ์ที่จัดพิมพ์หนังสือระหว่างปี พ.ศ. 2491-2507 คือ

- สำนักพิมพ์เกษมบรรณกิจ
- สำนักพิมพ์คลังวิทยา
- สำนักพิมพ์จำเริญศึกษา
- สำนักพิมพ์จิตรวังษา
- สำนักพิมพ์โชคชัย เทเวศร์
- สำนักพิมพ์ทรวง
- สำนักพิมพ์ไทย - ไท
- สำนักพิมพ์นครไทย
- สำนักพิมพ์บรรณาคาร
- สำนักพิมพ์ประสานมิตร
- สำนักพิมพ์ดวงศึกษา
- สำนักพิมพ์ราษฎร์เจริญ
- สำนักพิมพ์ไทยซื่อตรง
- สำนักพิมพ์ศิลปบรรณาคาร
- สำนักพิมพ์เวียงรมย์
- สำนักพิมพ์นครเกษมบุคส์โทร (แก้วกมัย)
- สำนักพิมพ์ประภาคาร

ภาพหน้าปกหนังสือปกอ่อน ฝีมือ เหม เวชกร

ภาพบนปกหลังของหนังสือปกอ่อนของสำนักพิมพ์สหกิจ เมื่อปี พ.ศ. 2493

สำนักพิมพ์สหกิจ

สำนักพิมพ์วีรกรรม

สำนักพิมพ์เทพนิมิต

สำนักพิมพ์เพลินจิตต์

สำนักพิมพ์สารเกษม

สำนักพิมพ์สุเทพ

สำนักพิมพ์อภิรมย์

สำนักพิมพ์สังคม

สำนักพิมพ์บรรลือสาส์น

สำนักพิมพ์ที่จัดพิมพ์หนังสือปกอ่อนมากที่สุดในระยะหลังสงครามครั้งที่ 2 โดยเฉพาะปี พ.ศ. 2492 คือสำนักพิมพ์เพลินจิตต์ จัดพิมพ์หนังสือปกอ่อนจำหน่ายทุกเย็น อังคาร พุธ เสาร์⁷⁶ บางเล่มมีเรื่องเดี่ยวจบ เช่น เรื่องทิพยา โดยฤดี จรรงค์ บางเล่มมี 2 เรื่อง เช่น เรื่องที่ปรากฏบนหน้าปก ชื่อรักสวยรักศิลป์ โดยหลวงวิจิตรวาทการ แต่ภายในเล่มมีอีกเรื่องหนึ่งคือ โชคหลายชั้น โดยผู้แต่งคนเดียวกัน บางเรื่องมีหลายเล่มจบ เช่น ห่วงรักเหวลิ้ม มี 26 เล่ม ลักษณะของหนังสือปกอ่อนระยะนี้ หน้าปกเป็นภาพวาด โดยเฉลิมวุฒิ พิมพ์สอดสี 3 สี ภาพประกอบในเล่มไม่มี หน้าหนึ่งมี 17 บรรทัด ๆ หนึ่งมีประมาณ 38 ตัวอักษร เล่มหนึ่งมีประมาณ 122 หน้า ราคา 2 บาท

เมื่อนักพิมพ์เกษมบรรณกิจ ซึ่งอยู่ในเวียงนครเกษมได้เปลี่ยนกิจการจากซื้อหนังสือจากโรงพิมพ์ไปจำหน่ายที่สนามหลวง มาเป็นจัดพิมพ์หนังสือ โดยรับซื้อเรื่องจากนักประพันธ์บ้าง จ้างนักเขียนเขียนเรื่องจากหนังสือจีนที่แปลพอเป็นเค้าโครงเรื่องแล้วบ้าง กิจการเจริญขึ้นมาก ทำให้ราคาหลายร้านในเวียงนครเกษมหันมาจัดพิมพ์หนังสือจำหน่ายบ้าง เช่น

⁷⁶หลวงวิจิตรวาทการ, รักสวยรักศิลป์ (พระนคร: เพลินจิตต์, 2492), "โฆษณา."

สำนักพิมพ์บรรณาคาร ซึ่งเดิมเป็นร้านตัดกระดาษ⁷⁷ นอกจากนี้มีสำนักพิมพ์ดวงศึกษา และสำนักพิมพ์เสริมวิทย์บรรณาคาร ซึ่งเจ้าของเป็นคนจีนทั้งสิ้น การจัดพิมพ์หนังสือจำหน่ายของคนจีนในย่านเวียงนครเขมร นับวันยิ่งเจริญก้าวหน้าและมั่นคงยิ่งขึ้น เพราะจัดทำกันแบบอุตสาหกรรมในครอบครัว โดยให้พี่ ๆ น้อง ๆ หรือลูกหลานมาช่วยกันทำงาน ทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำ นอกจากนี้ระบบการจำหน่ายหนังสือระหว่างชาวจีนด้วยกัน โดยการชำระเงินปีละครั้งก่อนเทศกาลตรุษจีน ทำให้สำนักพิมพ์ของคนไทยซึ่งไม่ได้ใช้ระบบนี้มีต้นทุนการผลิตสูงกว่า ในที่สุดจึงต้องเลิกกิจการไปเป็นจำนวนมาก รวมทั้งสำนักพิมพ์อุคม ซึ่งเลิกกิจการเมื่อปี พ.ศ. 2492 ด้วย⁷⁸

สำนักพิมพ์แพรวพิทยา ตั้งอยู่ที่ 716 - 718 วิงบูรพา กรุงเทพมหานคร ได้แยกมาจากสำนักพิมพ์โอเคียนมูคสโตร เมื่อปี พ.ศ. 2498 ปัจจุบันมีโรงพิมพ์ของตนเอง คือ โรงพิมพ์ดวงพิทยา ตั้งอยู่ที่ 163 ซอยเทศบาล ถนนราชบพิธ กรุงเทพมหานคร ใช้ตัวพิมพ์ธรรมดาแบบเรียบ ไม่นิยมตัวโป่ง การให้คำลิขสิทธิ์ มีหลายวิธีตามแต่จะตกลงกัน เช่น ให้ 7 เปอร์เซ็นต์จากราคาปก หรือให้ราคาเป็นยกตั้งแต่ยกละ 50 บาท จนถึง 1,000 บาท สำนักพิมพ์แพรวพิทยาผลิตหนังสือประมาณปีละ 20 - 50 ชื่อเรื่อง ทั้งหนังสือปกแข็งและปกอ่อน สำนักพิมพ์แพรวพิทยาเป็นผู้นำเรื่องการจัดจำหน่ายหนังสือราคา 50 เปอร์เซ็นต์ เนื่องจากการจัดพิมพ์หนังสือนั้นต้องคำนึงถึงต้นทุนการผลิต เช่น ค่าจัดพิมพ์ คำลิขสิทธิ์ และส่วนลดที่จะต้องลดให้แกรานกายอย และแก่ลูกค้าที่มีสิทธิ์จะได้ส่วนลดพิเศษ เช่น หองสมุด เป็นต้น ต้นทุนการผลิตและส่วนลดเหล่านี้ ใช้เป็นหลักในการพิจารณาตั้งราคาจำหน่ายแต่ละชื่อเรื่อง หนังสือส่วนมากต้องใช้เวลา 2 - 5 ปี จึงจะจำหน่ายหมด สำนักพิมพ์จึงต้องช่วยตนเองให้อยูรอด และไม่ให้มีหนังสือเหลืออยู่มากเกินไป เพราะจะทำให้การหมุนเวียนของรายได้ไม่ดีพอ จึงต้องยอมลดราคา ในการลดราคานี้ สำนักพิมพ์จะจำหน่ายให้เฉพาะผู้ที่ซื้อด้วยเงินสด⁷⁹

⁷⁷ สัมภาษณ์ บุญ เกษะเกษม 31 พฤษภาคม 2517.

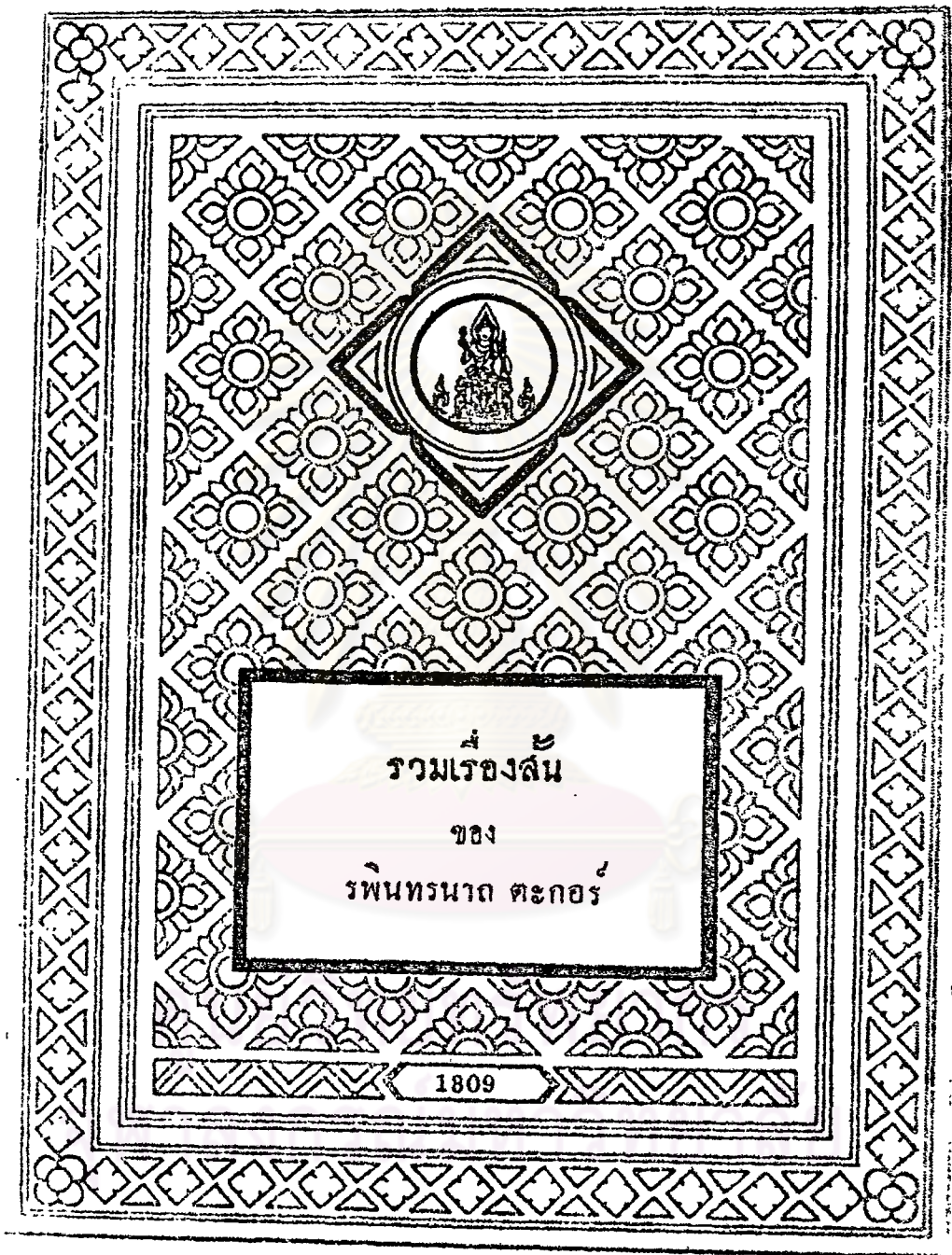
⁷⁸ สัมภาษณ์ อุคม ชาติบุตร 16 พฤษภาคม 2517.

⁷⁹ สัมภาษณ์ จิตต์ แพรวพานิช 27 พฤษภาคม 2517.

สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น ตั้งอยู่ที่ 230 นครเกษม กรุงเทพมหานคร มีสาขา 2 แห่ง คือ ข้างโรงพยาบาลนครสยาม และโรงพยาบาลศรีโคก สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์นตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2504 โดยใช้สถานที่เดิมของสำนักพิมพ์ตุงศึกษาของมิดา ซึ่งได้ย้ายสำนักพิมพ์ไปตั้งใหม่ที่หลังวังบูรพา เดิมยังไม่มีโรงพิมพ์ของตนเอง ได้จัดพิมพ์หนังสือที่โรงพิมพ์โพธิ์สามต้น และกรุงสยามการพิมพ์ ในปี พ.ศ. 2515 ได้เป็นหุ้นส่วนจัดตั้งโรงพิมพ์พิชเชศ ปัจจุบันหนังสือส่วนใหญ่จึงพิมพ์ที่โรงพิมพ์พิชเชศ หนังสือที่พิมพ์จำหน่ายมีทั้งหนังสือปกแข็งและปกอ่อน ระยะเวลาที่สำนักพิมพ์จัดพิมพ์หนังสือปกอ่อนมาก เพื่อให้หนังสือได้แพร่หลายมากที่สุด หนังสือปกอ่อนที่สำนักพิมพ์จัดพิมพ์จำหน่ายเป็นหนังสือนวนิยายของ ป. อินทรปาลิต มนัส จรรย์รงค์ และหนังสือเรื่องจีนประเภทกำลังภายในของ ว. ฒ เมืองลุง มีผู้เขียนภาพประกอบประจำ 3 คน คือ ช่าง มุลทินิจ อรุณ วัชรสวัสดิ์ และสมพร การจำหน่ายหนังสือ มีตัวแทนจำหน่ายหนังสืออยู่ทุกจังหวัด จังหวัดที่จำหน่ายหนังสือของสำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์นได้มากที่สุดคือ จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดสงขลา คิดส่วนลดให้ 30 เปอร์เซ็นต์ นอกจากนี้ยังรับเป็นผู้จัดจำหน่ายหนังสือให้สำนักพิมพ์พิชเชศ และสำนักพิมพ์ประเสริฐวาทีน⁸⁰

บุคคลนวนิยายนี้ มีการจัดพิมพ์หนังสือที่ให้ความรู้อื่น ๆ ด้วย เช่น หนังสือพุทธศาสนา มีการผลิตหนังสือแบบเรียนทางพุทธศาสนา และหนังสือธรรมะต่าง ๆ โรงพิมพ์หามงกุฎราชวิทยาลัย หน้าวัดบวรนิเวศวิหาร ได้จัดพิมพ์จำหน่ายตั้งแต่ปี พ.ศ. 2489 เจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศวิหารเป็นผู้อำนวยการโรงพิมพ์ มีร้านค้าต่าง ๆ รับหนังสือไปจำหน่าย แล่งผลิตหนังสือปกอ่อนประเภทพุทธศาสนาอีกแห่งหนึ่งคือ อภิธรรมมูลนิธิ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ได้จัดตั้งมูลนิธิและจัดพิมพ์หนังสือทางพุทธศาสนาทั้งประเภท 8 หน้ายก และ 16 หน้ายก หนังสือที่ อภิธรรมมูลนิธิจัดพิมพ์ขึ้นส่วนมากเป็นเรื่องเกี่ยวกับวิปัสสนา ผู้จัดทำได้เปลี่ยนแนวการให้ชื่อเรื่องจากแนวธรรมะเป็นชื่อธรรมคา เพื่อให้ผู้อ่านสนใจและให้หนังสือทางธรรมะได้เข้าถึงประชาชนให้มาก เช่น เรื่องท่องไปในมหาอาณาจักรอันเร้นลับมหัศจรรย์ จำนวนพิมพ์ประมาณชื่อเรื่องละ 1,000 - 3,000 ฉบับ หนังสือเกี่ยวกับพุทธศาสนาเป็นหนังสือที่ต้องใช้เวลา

⁸⁰ สัมภาษณ์ สุพล เคชะชากา 28 พฤษภาคม 2517.

หนังสือปกอ่อนภาษาไทยขององค์การคำของคุรุสภา

ในการจำหน่าย ผู้จัดทำได้จัดทำหน้าปกเกินจำนวนหนังสือไว้ เพื่อจะใช้เปลี่ยนปกหนังสือที่วางจำหน่ายนานแล้ว และนำไปวางจำหน่ายอีก⁸¹ นอกจากนี้ได้มีสำนักพิมพ์ที่จัดพิมพ์หนังสือปกอ่อนประเภทพุทธศาสนาโดยเฉพาะ คือ สำนักพิมพ์ไตรมิตร สำนักพิมพ์วนฟ้าพาณิชย์ สำนักพิมพ์ธรรมมุข และสำนักพิมพ์ธรรมศาสน

องค์การคาของคุรุสภา เป็นแหล่งจัดทำหนังสือปกอ่อนราคาถูกที่สำคัญอีกแห่งหนึ่ง นอกจากจะจัดทำหนังสือแบบเรียนและหนังสือชุดเด็กแล้ว ยังได้จัดพิมพ์หนังสือชุดภาษาไทยในรูปเล่มหนังสือปกอ่อน เมื่อปี พ.ศ. 2504 มีคณะกรรมการดำเนินการ ซึ่ง ม.ล.ปิ่น มาลากุล เป็นประธานอนุกรรมการ วัตถุประสงค์ในการจัดทำหนังสือปกอ่อนชุดภาษาไทย คือ เพื่อรักษาภาษาไทยซึ่งเป็นสมบัติของชาติที่มีค่ายิ่ง เพื่อให้มีหนังสือภาษาไทยที่ระมัดระวังการใช้ภาษาและอ่านง่าย พิมพ์ออกจำหน่ายในราคาถูกเพื่อให้นักเรียนและประชาชนทั่วไปสามารถซื้ออ่านได้ ลักษณะของหนังสือปกอ่อนชุดภาษาไทยขององค์การคาของคุรุสภา ใช้กระดาษปอนด์ขาวอย่างดี ปกใช้กระดาษเคลือบมันพิมพ์ลายไทยแบบสไตลชีล ภาพแทรกภายในเล่มใช้กระดาษสีพิเศษ เย็บเล่มแบบใช้กาวพลาสติกยึดแผ่นกระดาษ ทำให้มีความทนทาน เปิดอ่านได้สะดวก การจัดทำไม่มีใบรองปก แต่มีหน้าปกในและค่านำ หน้าประมาณ 200 หน้า ราคา 10 บาท

ยุคปัจจุบัน (พ.ศ. 2508 - 2517)

การผลิตหนังสือในประเทศไทย ยังไม่ถึงขั้นทำเป็นธุรกิจอุตสาหกรรมการพิมพ์ ซึ่งต้องมีการแบ่งหน่วยงานออกเป็นกองต่าง ๆ เช่น กองบรรณาธิการคัดเลือกเรื่อง กองส่งเสริมการจำหน่าย กองเทคนิคการพิมพ์ และกองประชาสัมพันธ์ เป็นต้น กิจกรรมการพิมพ์ของไทย ยังคงเป็นอุตสาหกรรมภายในครอบครัว ใช้การลงทุนน้อย เครื่องมือไม่ทันสมัย มีผู้วางแผนงานและตัดสินใจเพียงคนเดียว ผู้ร่วมงานไม่มีความรู้ทางอักษรศาสตร์ และการผลิตหนังสือมุ่งผลิตหนังสือออกมาจำหน่ายเป็นอาชีพโดยไม่คำนึงถึงคุณภาพทางการพิมพ์ การจัดรูปเล่มและ

⁸¹ สัมภาษณ์ สด สังขพิทักษ์ 30 สิงหาคม 2517.

เนื้อหา แม้จะมีผู้พยายามจัดทำโดยคำนึงถึงคุณภาพ และส่งเสริมผู้เขียนที่มีผลงานดีโดยให้ค่าลิขสิทธิ์สูง ก็ตั้งอยู่ไม่ได้นาน เพราะต้นทุนการผลิตสูง การจัดทำแบบอุตสาหกรรมในครอบครัว และระบบเครือข่ายไม่ได้ ในยุคปัจจุบันจึงมีผู้ผลิตหนังสือแบบใหม่ขึ้น คือแบบพิมพ์เองขายเอง และได้มีพัฒนาการทางเทคนิคการพิมพ์ การทำปก และรูปเล่มมากขึ้น เพื่อให้เห็นพัฒนาการของหนังสือปกอ่อนในยุคปัจจุบันอย่างชัดเจน จึงได้แบ่งยุคปัจจุบันออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะก่อนวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 และระยะหลังวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516

ประเภทของหนังสือปกอ่อน

หนังสือปกอ่อนเรื่องจีนยังเป็นที่ยอมรับของผู้อ่าน เช่น เรื่องของ ว. ฌ เมืองลุง จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น และเรื่องของ น.นพรัตน์ สำนักพิมพ์พานฟ้าพิทยา พิมพ์ออกจำหน่าย 2 วันต่อเล่ม ลักษณะของหนังสือปกอ่อนเรื่องจีน ไซกระดากี่รูป ปกไซกระดากี่ปอนด์ชนิดบาง พิมพ์ 3 สีสดใส เป็นภาพวาดหญิงชายชาวจีน ต่อจากปกเป็นหน้าปกใน แล้วขึ้นเนื้อเรื่อง ส่วนมากเมื่อเริ่มเรื่องเล่มแรกจะตั้งราคาไว้เป็นครึ่งหนึ่งของเล่มต่อไป เพื่อจูงใจให้ผู้อ่านลองอ่านก่อน เช่น เรื่องคามพญายม โดย ว. ฌ เมืองลุง ของสำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2514 มี 144 หน้า เล่มแรกราคา 1.50 บาท เล่มต่อไปจำหน่ายเล่มละ 3 บาท เมื่อมีหนังสือเหลือจากการจำหน่าย ทางสำนักพิมพ์จะดึงปกออกแล้วเย็บรวมเล่มเป็นหนังสือปกแข็งออกจำหน่ายอีกครั้ง ดังนั้นกระดาษที่ใช้ทำปกจะบางมากเพื่อสะดวกในการรวมเล่มเป็นหนังสือปกแข็ง และการให้เลขหน้าหนังสือปกอ่อนจะให้เลขหน้าเรียงกันไปหลายเล่ม ซึ่งมีจำนวนหน้า 80 - 200 หน้า ประมาณให้ได้หนังสือปกแข็งหนึ่งเล่ม จึงจะขึ้นเลขใหม่ เมื่อหนังสือเหลือจากการจำหน่ายในรูปเล่มหนังสือปกอ่อน ผู้จัดทำจะดึงปกออกแล้วเย็บรวมเล่มทำเป็นหนังสือปกแข็งจำหน่ายได้อีก

หนังสือประเภทนวนิยายผจญภัย มีการจัดพิมพ์ขึ้นจำนวนไม่น้อยในระหว่างปี พ.ศ. 2509 - 2516 ผู้จัดทำมีหลายสำนักพิมพ์ เช่น สำนักพิมพ์พานฟ้าพิทยา และสำนักพิมพ์ประมวลสาส์น นักประพันธ์ที่ประพันธ์นวนิยายผจญภัยมากที่สุดคือ ชาลี เอี่ยมกระสินธุ์ เรื่องที่จัดพิมพ์ คือ

กัฟ้าคลองช้างและปืนล่าสัตว์
เขี้ยวเสือ

นุกตุงข้าง
 นุกหุงข้าง
 ปาดงพงพี
 ปาคิมที้อาถรรพณ์
 ป่าย่างคง
 ปีนคู่วีต
 โป่งเชือก
 เพชฌฆาตงาเคียว
 ไพร เพชฌฆาต
 ภูตไพร
 มนต์สวาทกลางดงคิม
 มุงป่ากะหร่าง
 ล่าจระเขยักษะ
 ล่ากระทิงเซซาโหว
 ล่าแรคคาวคัมรัน
 ล่าเสือในป่าปราบ
 ล่าเสือกินคน
 วิญญาณไพร
 ศีกกระทิง
 ส่าปเสื่อ
 สิงห์ล่าพราน
 เสือร้ายแห่งดงพญาเย็น
 เมื่อพระพุทธรเจ้าหลวงนิยมไพร

หนังสือประเภทธรรมะสอนใจ ได้รับความนิยมจากผู้อ่านอีกกลุ่มหนึ่งไม่น้อยไปกว่า
 หนังสือประเภทอื่น ๆ ผู้จัดทำมีทั้งประเภทสำนักพิมพ์ และประเภทเขียนเอง จัดพิมพ์เอง
 และจำหน่ายเอง สำนักพิมพ์ธรรมบุชา ได้จัดพิมพ์เรื่องของพุทธทาสภิกขุ ปัญญานันทภิกขุ

และแพรวเปื้อน มีราคาประมาณ 2.50 - ๑๐.๐๐ บาท เช่น เรื่องภาษาคนภาษาธรรม และ เรื่องภัยของพุทธศาสนา โดยพุทธทาสภิกขุ เรื่องชีวิตของข้าพเจ้า และเรื่องงานคือเงาสะท้อนชีวิตจริง โดยปัญญาอันหม่น และชุดหลวงตา โดยแพรวเปื้อน เป็นต้น

หนังสือสารคดีเกี่ยวกับลัทธิการเมือง กฎหมายการศึกษา และชีวประวัติ เริ่มมีผู้จัดพิมพ์ในปี พ.ศ. 2516 และได้รับความนิยมสูงสุดจากผู้อ่านในปี พ.ศ. 2517 เพราะเป็นระยะที่ประชาชน นักศึกษา และนักเรียน มีทั้งประเภทต้องการเสนอความคิดเห็น และประเภทต้องการเรียนรู้ สำนักพิมพ์เคล็ดไทย จัดพิมพ์เรื่องวิวัฒนาการของมาร์กซิสม์ แปลโดย น. ชญาอนุตม์ สำนักพิมพ์วรรณศิลป์ จัดพิมพ์เรื่องคติโบราณ แต่งโดย วิชา มหาคุณ สำนักพิมพ์กลมลากร ได้จัดพิมพ์เรื่องพบดินอันเคี้ยว หรือชีวประวัติของข้าพเจ้า (คานธี)

ประเภทของผู้จัดทำในยุคปัจจุบัน

ผู้จัดทำหนังสือปกอ่อนแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ ประเภทสำนักพิมพ์จัดพิมพ์ ประเภทผู้แต่งจัดพิมพ์เอง จำหน่ายเอง และประเภทชมรมในสถาบันการศึกษาจัดพิมพ์

1. สำนักพิมพ์จัดพิมพ์ ผู้จัดทำประเภทนี้ได้ดำเนินกิจการพิมพ์มาเป็นเวลานาน มีประสบการณ์หลายด้าน สำนักพิมพ์เหล่านี้จะจัดทำเรื่องที่ดีกว่าผู้อ่านสนใจมาจัดพิมพ์ ได้แก่ เรื่องของนักเขียนที่มีชื่อเสียงและกำลังอยู่ในความนิยม เช่น เรื่องของ พ.ศ.ต. ประชา พูนวิวัฒน์ และเรื่องที่ดีกว่าเมื่อพิมพ์แล้วจะจำหน่ายได้เป็นจำนวนมาก เช่น เรื่องคอบา ที่รัก เจ้าของสำนักพิมพ์ทองคอบาสอดส่องดูว่าเรื่องของนักเขียนผู้ใดกำลังอยู่ในความนิยมของผู้อ่าน และคาดดวงหนาวูเมื่อนำมาพิมพ์เป็นเล่มจะจำหน่ายได้ดี แต่การซื้อลิขสิทธิ์จากนักเขียน สำนักพิมพ์จะพยายามกดราคาให้ต่ำที่สุด เพื่อว่าเมื่อพิมพ์แล้วจะได้กำไรมาก ผู้เลือกเรื่องมาพิมพ์มักไม่คำนึงถึงคุณค่าที่มีต่อการอ่าน บางครั้งพิมพ์ออกมามาก เมื่อจำหน่ายไม่ได้ก็ลดราคา ทำให้คุณค่าของหนังสือและนักเขียนค่อยลง

2. ผู้แต่งจัดพิมพ์จำหน่าย หรือเรียกกันทั่ว ๆ ไปว่า เขียนเอง พิมพ์เอง ขายเอง ผู้จัดทำประเภทนี้เคยเริ่มมาบ้างแล้วในสมัยก่อนและมีผู้จัดทำเรื่อยมา เนื้อหาที่นำมาจัดพิมพ์มีทั้งบันเทิงคดี และสารคดี บางครั้งรวมอยู่ในเล่มเดียวกันในรูปรวมเรื่องสั้น รวมบทความ ขอสำคัญคือผู้แต่งจะจัดพิมพ์จำหน่ายเฉพาะเรื่องของตน (privately own) เท่านั้น ผู้จัดทำหนังสือปกอ่อนประเภทนี้มีจำนวนไม่น้อย เช่น สุจิตต์ วงศ์เทศ และบรรณรักษ์ บุญปาน จัดพิมพ์

เรื่องลอยหลังสินธุ์ และกิ่งโพยม เมื่อเห็นว่าจำหน่ายเรื่องแรกได้พอสมควรแล้ว จะจัดทำเรื่องต่อไป เช่นเดียวกับหม่อมเจ้าหญิงสิริพันพารเสนอ โสณกุล และหม่อมเจ้าหญิงพูนพิศมัย ดิศกุล ได้จัดพิมพ์เรื่องอาหารไทยเรื่องทองเที่ยวเมืองไทย และเรื่องประเพณีไทย ออกจำหน่าย โดยไม่คำนึงถึงว่าจะจำหน่ายได้หมดเมื่อใด เพราะหนังสือปกอ่อนที่มีเนื้อหาเหล่านี้ จะจำหน่ายได้ตลอดไป แต่การพิมพ์เอง ชายเองนี้เพิ่งจะเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายในปี พ.ศ. 2508 เมื่ออาจินต์ ปัญจพรรค์ ทนต่อการครคราคาเออาร์คเอาเปรียบของสำนักพิมพ์ต่อนักเขียนไม่ไหว ได้นำต้นฉบับที่มีอยู่จัดพิมพ์จำหน่ายเอง และจำหน่ายได้ก็เกินคาด จึงมีนักเขียนนำผลงานของตนมาจัดพิมพ์จำหน่ายเองเป็นจำนวนมาก นักเขียนใหม่บางคนต้องการเพียงเพื่อจะเสนอผลงานของตนให้ปรากฏเป็นรูปเล่มเท่านั้น ต้องการความมีชื่อเสียงมากกว่ากำไร แต่ผู้ที่ประสบผลสำเร็จในการจำหน่ายมักจะเป็นนักเขียนที่มีชื่อเสียง มีผลงานเป็นที่รู้จักแพร่หลายในหนังสือพิมพ์หรือวารสารมาก่อน เช่น อาจินต์ ปัญจพรรค์ และนเรศ นโรปรภม ซึ่งปัจจุบันได้นำผลงานของนักเขียนอื่นมาจัดพิมพ์ จึงได้เปลี่ยนรูปแบบจากพิมพ์เอง ชายเอง เป็นรูปสำนักพิมพ์ไปแล้ว

3. จัดพิมพ์โดยชมรมในสถาบันการศึกษา ได้มีการจัดตั้งชมรมหรือกลุ่มขึ้นในสถาบันการศึกษา เพื่อจัดพิมพ์หนังสือปกอ่อนที่จะช่วยเผยแพร่ ความรู้และผลงานของนิสิตนักศึกษาจากสถาบันไปสู่ประชาชน การจัดทำของนิสิตนักศึกษานั้นต้นทุนการจัดทำต่ำ เพราะไม่ต้องจ่ายค่าเรื่อง และคาดว่าจำหน่ายภายในสถาบันการศึกษาของตนก็จะได้เงินพอเพียงกับต้นทุนชมรมที่จัดตั้งก่อนวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 มีหลายแห่ง เช่น ชมรมนิสิตหญิง องค์กรนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จัดพิมพ์เรื่องสู่ เพื่อสตรี เป็นหนังสือรวมบทความโดยผู้เขียนหลายคน ชมรมวิชาการคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดพิมพ์ชุดกาแลคซี 1 - 5 รวม 5 เล่ม กลุ่มศิลป์และวรรณคดี วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ) ได้จัดพิมพ์เรื่องศิลป์กับกาลเวลา และเรื่องใต้เส้นระนาบ เป็นหนังสือรวมบทความ โดยผู้เขียนหลายคน ชมรมการศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้จัดพิมพ์นวนิยายวิทยาศาสตร์ขึ้นหลายเรื่อง

ยุคปัจจุบันระยะแรก (ก่อนวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516)

การจัดทำหนังสือปกอ่อนที่ซบเซาไปนั้น เริ่มมีผู้จัดพิมพ์มากยิ่งขึ้นเป็นลำดับ นับตั้งแต่

ปี พ.ศ. 2508 เป็นต้นมาจนอาจจะเรียกยุคปัจจุบันนี้ว่า ยุคหนังสือปกอ่อน จะไล่กล่าวถึงการจัดทำหนังสือปกอ่อนของผู้จัดทำทั้ง 3 ประเภท ต่อไป

ประเภทสำนักพิมพ์จัดพิมพ์

สำนักพิมพ์บ้านฟ้าพิทยา จัดพิมพ์หนังสือปกอ่อนออกมาสม่ำเสมอ หนังสือปกอ่อนที่จัดพิมพ์เป็นประจำคือ หนังสือชุดผี แต่ปี พ.ศ. 2509 จัดพิมพ์ เรื่องเพชรพระอุมา แต่งโดยพนมเทียน ราคาเล่มละ 3 บาท เป็นหนังสือที่ขายดีมาก

สำนักพิมพ์เพลินจิตต์ ได้จัดพิมพ์หนังสือปกอ่อนออกมาสม่ำเสมอ ได้จัดพิมพ์เรื่องจินก่าลังภายในมาก เรื่องที่ได้รับความนิยมสูงสุดคือ มังกรหยก โดย จำลอง พิศนาคะ จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์เพลินจิตต์ ออกติดต่อกันถึง 126 เล่ม และกระป๋องล่างแค่น โดย ว. ๗ เมืองลุง พิมพ์ติดต่อกัน 97 เล่ม

สำนักข่าวสารออเมริกัน ได้จัดทำหนังสือชุดเสรีภาพ (Seribharb Book Translation Series) ขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2510 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีหนังสือที่มีคุณค่าต่อการศึกษาในเมืองไทย มีจำนวนเพิ่มขึ้น และเพื่อจัดแปลหนังสือที่ออกใหม่ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และข่าวสารทั่วไปที่ไม่เป็นวิชาการมากนัก เพื่อเผยแพร่แก่ผู้อ่านโดยทั่วไป สำนักข่าวสารออเมริกันเป็นผู้เลือกผู้แปลที่มีคุณวุฒิเหมาะสม โดยให้ค่าสมณาคณะในการแปลเป็นอัตรา 20 - 35 บาท ต่อภาษาอังกฤษหนึ่งหน้าตามความยากง่ายของหนังสือ หรือประมาณ 20,000 บาทต่อเรื่อง สำนักข่าวสารออเมริกันมีหน้าที่ตรวจแก้ไข ในระยะแรกออกเดือนละ 1 เรื่อง ต่อมากำหนดออก 3 เรื่องใน 2 เดือน พ.ศ. 2513 - 2514 ออกเดือนละ 1 - 2 เรื่อง จำนวนพิมพ์ระยะแรกครั้งละ 2,000 - 3,000 ฉบับ ต่อมาเพิ่มเป็น 10,000 - 22,000 ฉบับ พิมพ์ที่สำนักพิมพ์ก้าวหน้า สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย และสหมิตรการพิมพ์ ระยะหลังพิมพ์ 5,000 ฉบับ การจัดทำขึ้นอยู่กับงบประมาณที่รัฐสภาอเมริกันจะอนุมัติให้เป็นปี ๆ ไป เมื่อนโยบายต่างประเทศของอเมริกันเกี่ยวกับเอเชียอาคเนย์เปลี่ยนแปลง ถูกตัดทอนลงเป็นลำดับ⁸² ในปี พ.ศ. 2515 สำนักข่าวสารออเมริกันจึงมอบต้นฉบับแปลใน

⁸² วรรณดี ทองเคียน, เรื่องเดิม, หน้า 206 - 208, 250 - 251.

ชุดเสรีภาพ ทั้งหมดให้สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยดำเนินงานต่อไป

สำนักพิมพ์สารสุม ปี พ.ศ. 2512 การจัดพิมพ์หนังสือปกอ่อนแพร่หลายมาก ผู้จัดทำต่างคิดตั้งชื่อให้แปลกและดึงดูดความสนใจจากผู้อ่าน เช่น หนังสือปกอ่อนชุดบุปผชาติ ของสำนักพิมพ์สารสุม ตั้งชื่อหนังสือว่า นพรัตน์ บานไม่รู้โดย เฟื่องฟ้า แววกการเวก ผกากรอง และอรพิน เป็นต้น เป็นหนังสือรวมเรื่องสั้น แต่จะเริ่มเรื่องแรกตามชื่อดอกไม้ที่เป็นชื่อหนังสือ ให้ความรู้เกี่ยวกับพันธุ์ไม้ นั้น ๆ อย่างละเอียด โดยหลวงบุเรศบำรุงการ ภาพปกสามสี โดย ม.ล.เฉลิมจิตร คเนจร มี 209 หน้า ราคา 5 บาท

สำนักพิมพ์สยาม ได้นำบทประพันธ์ของนักเขียนมีชื่อรุ่นอาวุโสมาจัดพิมพ์ เริ่มเมื่อปี พ.ศ. 2512 ให้ชื่อเรื่องต่อควายนามักประพันธ์อาวุโสผู้นั้น เช่น เรื่องรวมเรื่องสั้นเกียรติยศ ของนักเขียนสุภาพสตรี ร. จันทิมพะ เรื่องรวมเรื่องสั้นทรงของสุภาพบุรุษนักประพันธ์ อิศรา อมันตกุล เรื่องปรากฏการณ์วันคร ซึ่งรวมเรื่องสั้นของแม่อนงค เรื่องฝากไว้แต่แผ่นดิน และเรื่องจากนั้นจนกลปาวสาน เป็นหนังสือปกอ่อนรวมเรื่องสั้นของนักเขียนอาวุโสหลายคน นอกจากนี้สยามได้จัดพิมพ์หนังสือปกอ่อนชุดรวมเรื่องสั้น ชุดเพชรสยาม เช่น เรื่องพมกัณฑ์มพิล โดย ณรงค์ จันทรเรือง และเรื่องชาวอยุธยาชีวิต เรื่องยืมในโรงแรม เรื่องหลังถึงเก้าอี้ เรื่องหนุ่มภรรยา เรื่องรองเรียกฤดูร้อน เป็นเรื่องสั้นของนักเขียนมีชื่อหลายคน

สำนักพิมพ์ดวงศึกษาได้นำเรื่องของยาชอบมาจัดพิมพ์ใหม่ เช่น เรื่องหลอนชั่วเพราะชาย สามก๊กฉบับวิพิท ซึ่งยาชอบได้ประพันธ์ไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2488 มาพิมพ์เป็นหนังสือปกอ่อน ประมาณ 180 หน้า ราคา 6 บาท เรื่องที่จัดพิมพ์ เช่น ตั้งโต๊ะ ผู้ถูกสาปแช่งทั้งสิบทิศ โจโฉผู้ไม่ยอมให้โลกทรยศ เล่าปี่ผู้พนมมือให้แก่ชนทุกชั้น และจิวยี่ผู้ดมนำลายรดฟ้า เป็นต้น

สำนักพิมพ์ดาวหนา จัดทำวารสารขนาด 16 หน้ายก ออกจำหน่ายคือ บางกอกไค-เจสต์ เลียนแบบวารสารรีดเคอร์ไคเจสต์ (Readers' Digest) ซึ่งเป็นวารสารที่ขายดีของโลก เพื่อเป็นการประหยัดเวลา และประหยัดเงินของผู้อ่าน โดยเลือกเฟ้นเรื่องจากหนังสือพิมพ์ และนิตยสารภาษาต่าง ๆ เช่น ภาษาอังกฤษฝรั่งเศส เยอรมัน สเปน จีน ญี่ปุ่น อาหรับ ฯลฯ ที่เห็นว่าเหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อคนไทย นำมาแปลหรือเรียบเรียง มี 19 เรื่อง จำนวนหน้ามีประมาณ 175 หน้า

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ได้จัดให้มีโครงการจัดพิมพ์หนังสือสำหรับประชาชน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 จัดพิมพ์หนังสือปกอ่อน เรียกว่า หนังสือชุดห้องสมุด ออกจำหน่ายเดือน

ละเล่ม ในการดำเนินการตามโครงการนี้ สำนักข่าวสารอเมริกันได้มอบต้นฉบับแปลในชุด เสรีภาพทั้งหมดให้ และให้เจ้าหน้าที่แผนกวัฒนธรรมซึ่งรับผิดชอบในเรื่องการจัดทำหนังสือแปล ชุดเสรีภาพมาให้คำแนะนำรายละเอียดต่าง ๆ แก่สมาคมห้องสมุด ขณะนี้ได้จัดพิมพ์แล้ว 4 ชุด ๆ ละ 3 เล่ม เช่น ชุดที่ 1 เรื่อง โจเซฟ พูลิตเซอร์ แปลโดย สุกจิต วิทยุโยธิน เรื่อง ผจญทะเล แปลโดย รอย โรจนานนท์ และเรื่องคิมหันต์รัฐจวน แปลโดย ส.อินทสุขศรี นอกจากนี้สมาคมฯ ยังมีวิธีการจำหน่ายโดยการเปิดรับสมาชิก ซึ่งจะได้รับสิทธิพิเศษ ดังนี้

1. มีสิทธิที่จะซื้อหนังสือในโครงการฯ ในราคาต่ำกว่าราคาหน้าปก เล่มละ 1 บาท แม้จะซื้อเพียงเล่มเดียว
2. ได้รับข่าวสารที่เกี่ยวกับหนังสือในโครงการฯ เป็นครั้งคราว
3. ได้รับหนังสือซึ่งส่งถึงบ้านโดยไม่คิดค่าส่งใด ๆ
4. อาจจะได้รับของแถมในโอกาสพิเศษเป็นครั้งคราว

สำนักพิมพ์โอเคียนสโตร์ ได้จัดพิมพ์หนังสือปกอ่อนประเภทสารคดีออกมาในระยะนี้ คือ ต้นไม้ - ใบหญ้า ของสถาปัตยกรรม ปรีดา ออกตีตกกันจากเล่ม 1 - 7

สำนักพิมพ์พิมพ์เทศ อยู่ที่ 97 แพรงสรรพศาสตร์ ถนนตะนาว กรุงเทพมหานคร ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2515 มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดพิมพ์หนังสือปกอ่อนราคาถูก คือพยายามทำให้ต้นทุนในการผลิตต่ำ เพื่อให้มีผู้ซื้อได้มาก เรื่องที่นำมาพิมพ์จำหน่ายไม่ให้เป็นเรื่องเกี่ยวกับวิชาการจนเกินไป หรือเป็นประเภทนวนิยาย ซึ่งคาดว่าจะเหมาะสมกับความต้องการของผู้อ่านส่วนมาก และหนังสือประเภทกึ่งสารคดีนี้ ยังไม่มีผู้นิยมพิมพ์จำหน่ายมาก่อน จำนวนพิมพ์ชื่อเรื่องละ 5,000 ฉบับ ปริมาณการผลิตประมาณเดือนละหนึ่งเรื่อง ผู้เลือกเรื่องคือผู้จัดการของสำนักพิมพ์ เรื่องที่นำมาพิมพ์มักเป็นเรื่องการบ้านการเมือง และเรื่องทั่วไปซึ่งสามารถใช้เป็นหนังสืออ่านประกอบการเรียนบางวิชาในโรงเรียน และมหาวิทยาลัยได้ เพราะประเทศไทยยังขาดหนังสืออ่านประกอบการเรียนมาก เมื่อเลือกเรื่องได้แล้ว จะให้ผู้มีความรู้ทางสาขาวิชานั้น ตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง

การจัดรูปเล่มของ สำนักพิมพ์พิมพ์เทศ หน้าชื่อเรื่องและหลังหน้าชื่อเรื่องให้รายละเอียดเกี่ยวกับหนังสือครบถ้วน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน และผู้ทำการค้นคว้า การจัดทำภาพปกและภาพประกอบ การให้สี ให้ความระมัดระวังมาก และให้ผู้ที่มีความรู้ทางวิชาการจิตรกรรม

ของมหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นผู้จัดทำขนาดของหนังสือ ความกว้างยาว พยายามให้มีขนาด
เดียวกันทุกเล่ม แต่ความหนาของหนังสือไม่จำกัดว่าจะต้องมีกี่ยก

การซื้อลิขสิทธิ์ ใช้วิธีตกลงกันเป็นครั้งคราว คือเมื่อจำหน่ายหนังสือได้หมดแล้ว จะ
หักต้นทุนการผลิตออก ผลกำไรจะแบ่งกันคนละครึ่งระหว่างผู้ประพันธ์เรื่องและผู้จัดพิมพ์
จำหน่าย ในกรณีที่ขาดทุนผู้จัดพิมพ์จำหน่ายจะยอมขาดทุนแต่ฝ่ายเดียว

การจัดจำหน่าย ใช้วิธีวางขาย (ตามตลาด) เหมือนการวางจำหน่ายหนังสือพิมพ์
จำนวนที่ส่งจำหน่ายต่างจังหวัดกับจำนวนจำหน่ายในกรุงเทพมหานครมีจำนวนเท่ากัน แต่การ
จำหน่ายในต่างจังหวัดมอบให้สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์นเป็นผู้จัดจำหน่าย ลดให้สำนักพิมพ์ประพันธ์
สาส์น 40 เปอร์เซ็นต์ สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์นลดให้ร้านค้า 25 เปอร์เซ็นต์ เนื่องจากผู้
จัดทำได้คลุกคลีกับงานทำหนังสือมานาน การจัดทำหนังสือปกอ่อนของสำนักพิมพ์แห่งนี้จึงไม่
ประสบปัญหาแต่อย่างใด⁸³

ลักษณะหนังสือปกอ่อนของสำนักพิมพ์พิมพ์เศศ เช่น เรื่องโง่เง่าเต่าตุ่น (เมศ อิน ยู
เอส เอ ภาค 2) โดย สุจิตต์ วงษ์เทศ จัดพิมพ์เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2516 มี 245
หน้า ราคา 10 บาท ปกพิมพ์ 5 สี หนังสือของสำนักพิมพ์พิมพ์เศศออกแบบปกได้แปลกและ
งดงาม โดย อรุณ วัชรสวัสดิ์ การจัดทำมีใบรองหน้าปก ประวัติของผู้เขียน หน้าปกใน
ซึ่งด้านหลังเป็นหน้าลิขสิทธิ์ คำนำสำนักพิมพ์ คำนิยมซึ่งให้หัวเรื่องต่าง ๆ กัน เช่น เรื่องนี้
ใช้ว่า โอ ช่าง ช่าง อาย โดยชรรค์ชัย บุนปาน และคำนำซึ่งคล้ายคำนิยมเพราะเขียน
วิจารณ์และชมงานเขียนเล่มอื่น ๆ ของผู้แต่ง โดยผู้อื่น หน้าคำอุทิศ หน้าปกใน และเนื้อเรื่อง
หน้าหนึ่ง ๆ มี 19 บรรทัด ๆ หนึ่งมีอักษรประมาณ 34 ตัว

ประเภทผู้เขียนพิมพ์เองจำหน่ายเอง

ก่อนที่อาจันต์ ปัญจพรรค์ จะผลิตหนังสือประเภทพิมพ์เอง จัดจำหน่ายเอง สำนักพิมพ์
ในขณะนั้นได้จัดพิมพ์หนังสือปกอ่อนราคา 10 - 12 บาท อยู่บ้างแล้ว เมื่ออาจันต์ ปัญจพรรค์

⁸³ สัมภาษณ์ ชรรค์ชัย บุนปาน 29 พฤศจิกายน 2516.

ศตวรรษที่ ๑๖

โดย อาจันต์ ปัจจุทร

๑๖

หนังสือปกอ่อนเล่มแรกของ อาจันต์ ปัจจุทร

ตัดสินใจพิมพ์งานของตนเองจำหน่ายเอง โดยให้ขนาดหนังสือเท่ากับหนังสือของสำนักพิมพ์อื่นคือ 16 หน้ายก หนาประมาณ 10 ยก แก่จำหน่ายเพียงราคาเล่มละ 5 บาท ทำให้สำนักพิมพ์อื่น ๆ ต้องลดราคาจำหน่ายของตนลงให้เท่ากัน บางสำนักพิมพ์ เช่น สำนักพิมพ์ก้าวหน้าพยายามจัดทำให้ดีกว่า คือรูปเล่มและความหนาขนาดเดียวกัน ทำปกแข็ง และจำหน่ายเล่มละ 6 บาท

ลักษณะหนังสือปกอ่อนของอาจันทน์ บัญจพรศก เล่มแรกพิมพ์ด้วยกระดาษปรุ๊ ปกใช้กระดาษหนากว่ากระดาษที่โรงพิมพ์เนื้อเรื่องเล็กน้อย มีสี่หน้า เรียงพิมพ์หรือเรื่อง ชื่อดูแฉง และราคาด้วยตัวพิมพ์สีดำ หนังสือปกอ่อนที่จัดทำปกแบบเรียบเช่นนี้ แสดงว่าผู้จัดทำมีความมั่นใจว่า ชื่อดูแฉงบนหน้าปกจะดึงดูดใจผู้อ่าน ไม่จำเป็นต้องมีลวดลายหรือสีสัน ปกด้านหลังมีรูปดูแฉง พร้อมทั้งคำปรารภว่าจัดทำหนังสือด้วยใจรัก ขอให้ผู้อ่านได้เห็นคุณภาพของงานและสนับสนุนการทำงานของตน

การจัดหน้าภายในเล่ม มีใบรองปก หน้าปกใน สารบัญ คำนำ แฉงเล่มปกเป็นภาพวาด โดย พนม สุวรรณบุญ และไม่มีใบรองปก บางเรื่อง เช่น รถมทางนั้กเลง มีเส้นขีดคั่นบนทุกหน้า มีเลขหน้าอยู่คั่นบนสารบัญอยู่ปกหลัง และใช้ตัวพิมพ์แบบเกา การเย็บเล่มใช้แบบเย็บสันด้วยลวด

อีกผู้หนึ่งคือ พรศักดิ์ ชุมเจริญสุข จัดพิมพ์เรื่องย่าจรรณี และนอกกรุง รวมเรื่องสั้นจากวารสารชาวกรุง โฆฆณาสาร สารคดี จากรายการรมณีนยาย และบทความรูปร่างเรื่องทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2509 มี 181 หน้า ราคาเล่มละ 5 บาท ปกเป็นภาพวาด 3 สี โดย สำเริง พันธสนธิ หน้าหนึ่งมี 18 บรรทัด ๆ หนึ่งมีอักษรประมาณ 37 - 40 ตัว การจัดหน้า มีหน้าปกใน สารบัญ มี 11 เรื่อง หน้าคำนิยมท้ายเล่มมีโฆฆณา 8 หน้า

เมื่อหนังสือประเภทพิมพ์เอง จัดจำหน่ายเอง ได้รับความนิยมจากผู้อ่านทั่วไป จึงมีผู้อ่านพบปะสนทนาของตนมาจัดพิมพ์เอง จำหน่ายเองมากขึ้น เช่น รวี พรเลิศ จัดพิมพ์เรื่องชีวิตพิศดาร เมื่อ พ.ศ. 2510 มี 192 หน้า ราคาเล่มละ 5 บาท รวบรวมสารคดีนารูหลายเรื่องมาจากวารสารชาวกรุง ให้สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์นเป็นผู้จัดจำหน่าย หน้าปก

เป็นภาพวาด พิมพ์สองสี หน้าหนึ่งมี 17 บรรทัด ๆ หนึ่งมีอักษรประมาณ 37 - 40 ตัว การจัดทำมี หน้าปกใน คำนำ หลังปกหน้า และหลังปกหลังมีโฆษณา เพื่อช่วยให้คนรุ่นที่พิมพ์หนังสือถูกลง

ประมาณปี พ.ศ. 2510 นักเขียนกลุ่มหนุ่มซึ่งกำลังจัดทำวารสารชื่อว่า นิตยสารรายเดือนของมูลนิธิกิจกรรม วัฒนธรรม ศึกษาศาสตร์ ได้จัดทำหนังสือปกก่อนออกมาในนามนิตยสารชื่อว่า กลุ่มหนุ่มนี้เรียกตนเองว่า "กลุ่มหนุ่มเนนาสาวสวย" ประกอบด้วย สุจิตต์ วงศ์เทศ สุวรรณี สุคนธา และณรงค์ จันทรเรือง จัดพิมพ์หนังสือปกก่อน 2 เล่ม คือ เรื่องลอยหลังสินธุ และ กิ่งโพยม เป็นหนังสือรวมเรื่องสั้นของผู้จัดทำ และนักเขียนที่มีชื่อเสียงที่เขียนลงในวารสารสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ เช่น มนต์ สัตยารักษ์ และเสถียร จันทิมาธร และนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร จักรุป เล่มประณีต จัดทำภาพปกโดย ชวง มูลพินิจ เขียนภาพประกอบโดย พิจารณ์ ตั้งคไพศาล ซึ่งทั้งสองได้รับการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศิลปากร หนังสือปกก่อนของกลุ่มนี้สวยงามและประณีตมาก

อีกประเภทหนึ่งคือ สำนักพิมพ์หนึ่งจัดพิมพ์ หรือบุคคลคนเดียวหรือเป็นคณะจัดพิมพ์ขึ้น แต่ให้อีกสำนักพิมพ์หนึ่งเป็นผู้จัดจำหน่ายให้ มีดังต่อไปนี้คือ

อุณา เพ็ญธรรม ได้จัดทำหนังสือปกก่อนรวมเรื่องสั้นของตนออกจำหน่าย ให้ชื่อแต่ละฉบับแตกต่างจากผู้จัดทำอื่น ๆ คือ เสพสมบิสม ฤจะเรศรมเยศ สิเกลศยังโลกเถลิง สเริงระบำคำร พุศวิงถึงนรกแลสวรรค์ ตราบเดือนตะวันพันฟ้าแลดิน และเพียงประคิน แหล่งหลาวบารมี ภาพปกโดย ชวง มูลพินิจ จัดจำหน่ายโดยสำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น ราคาเล่มละ 5 บาท

ยอดขง ทับทิวไม้ จัดทำหนังสือปกก่อนชุด ชูย์, เพ็ญพูนควยเลห์, โง่ และแสนทราม ให้ชื่อเรื่องต่าง ๆ กัน เช่น เมืองของคนช่างนวด มี 132 หน้า ราคาเล่มละ 6 บาท สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์นจัดจำหน่าย

รงค์ วงษ์สวรรค์ กับเพื่อนหนุ่ม จัดพิมพ์หนังสือปกก่อนรายเดือน ให้ชื่อตามชื่อเดือน เช่น พฤษภาคม อุไร มิถุนายน มณี กรกฎาคม โทเมน ตุลาคม รำไพ พฤศจิกายน ชาริขันวาคม มณฑา และเมษา รวี รวมเรื่องสั้น จัดจำหน่ายโดยสำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น ราคาเล่มละ 7 บาท ภายในเล่มมีทั้งภาพวาดและภาพถ่าย ไม่มีเลขหน้า

รวมเรื่องสั้นของ

อุษณา

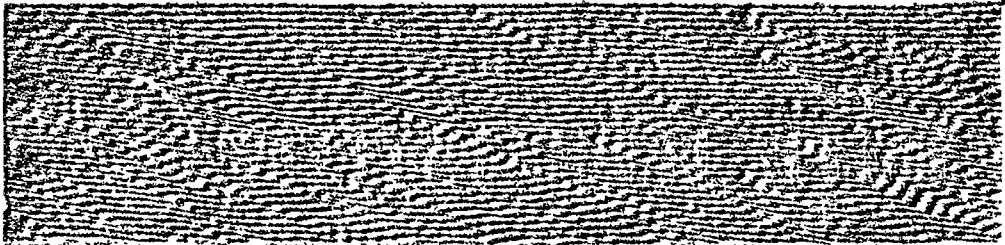
เพ็ญศรีธรรม

ชุด

พระควงกนรคแลศวรรค์

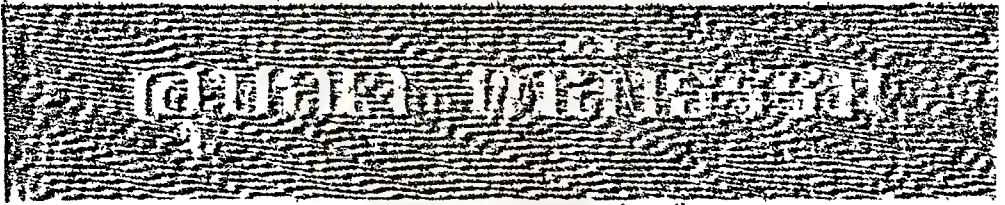
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิมพ์ในวาระหนึ่งร้อยปีของคณะ อุษณา เพ็ญศรีธรรม

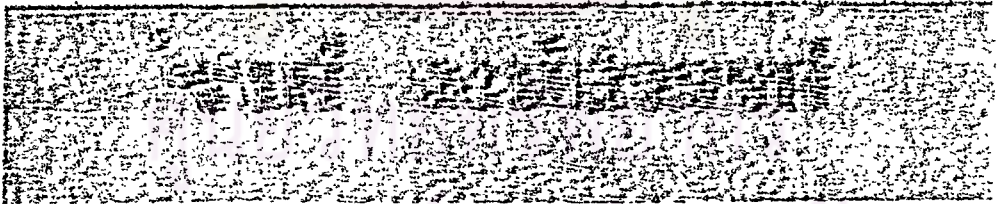

66

THE UNIVERSITY OF

OF THE STATE OF

LIBRARY

UNIVERSITY OF THE STATE OF

หน้าผาก
หน้าผาก
หน้าผาก
หน้าผาก

หน้าผาก

หน้าผาก
หน้าผาก
หน้าผาก

หน้าผาก

หน้าผากหน้าผากหน้าผากหน้าผาก หน้าผาก หน้าผาก หน้าผากหน้าผาก

สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น

โดยนายสุพล เศรษฐาภาเป็นจัดพิมพ์จำหน่าย

เป็นลิขสิทธิ์ของประพันธ์สาส์น กรุงเทพมหานคร

ในชุด "พระอภัยมณีประพันธ์" เล่มนี้

ซึ่งมีเรื่องดังต่อไปนี้ —

หวิศนรท หน้า ๑ / สมถำมบเลว . . . หน้า ๒๑ / มรณัง หน้า ๒๔

ผู้หญิงของหัวใจ หน้า ๓๔ / ตลอดไม้พเนาะ หน้า ๔๐

นคสันทอขายข้าวสารเดว หน้า ๕๐

เจกลอนพระเดลา หน้า ๑๑๗ / พระเดลาภิบาล หน้า ๑๒๔

คณิสย์ธากนิราช หน้า ๑๓๓

พณทกรรม หน้า ๑๓๖ (ฉบับนี้แก้ไขเรียบร้อยแล้ว)

ตองเดอด หน้า ๑๓๑ / สันถวาบองคำภีร์ หน้า ๑๓๗

หนังสือรวมเรื่องสมมติปกก่อนของนักเขียนผู้เดียวกับหนังสือพิมพ์

เป็นลำดับมาในชุดนี้ คือ เดพคณนิคัม / สุจะเวกรมเศ

คิเกลคชโรคเดอ / สเรจระนาคำ / พระอภัยมณีประพันธ์

และซึ่งจะเป็นชุดสุดท้ายในฉบับนี้ คือ

ความเล็ดลครวนพันพ้านถัน

ภาพหน้าปกโดยฝีมือของ นาง มุลหิณี

พิมพ์

โพษตามคณการพิมพ์ 274/19 ถนนอโศกภาพ ถนนวิ โร 65460

นายเพียง เพียรประกิจ ผู้พิมพ์และจัดพิมพ์

พ.ศ. 2512

หน้าลิขสิทธิ์ ซึ่งรวมสารมาจตุโรคราย

กรุงเทพฯ ๑๙๘๒ อุดม เปรมบุญ

ไอ้ โทนครปลั่ง ภัยโย หลอมฟ้าผ่า

ศึกแม่ทมิฬ แกม มหรรณพ

กรณีเสียด้านนอกใจ อุณา เพลงธรรม

เพื่อนชาตอนก "ณเพ็ชรภูมิ"

เจริญความตามพระวินัยที่ถูกต้องในยศศักดิ์ "ตามเหตุใด"

นักต้อนเหยื่อ สัทธวัช ชาตินิติ

หากินกับพ่อ มนุ จรรยงค์

อนันต์ ป่าฉันทน์ ผู้รับแนวทางของตน ชมไข วิไล

สารบาญ

วารัตริหารักษ์ เนาวัฒน์ พงษ์ไพบูลย์

ที่ปรึกษาเสธความสุข ประเสริฐ จันเค้า

ไม่หยึกไม่หยอก หลวงเมือง, หลวงผดุงกรุงเกษม

กลวัลิ้ม - จากเฟื่องนคร

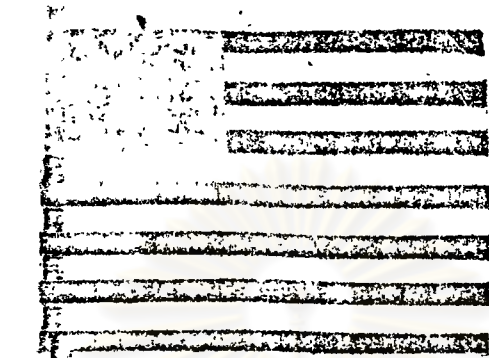
กมลาลาบคำ วิตต์ สุทธเสถียร

ราคา ๘ บาท

หน้าสารบาญ ซึ่งพิมพ์ไว้บนปกหลัง

หนังสือปกอ่อนเรื่องจีน หรือเรื่องกำลังภายในที่ได้รับความนิยมสูงสุด

สุจิตต์
วณิชเขตต์

พิมพ์

พิมพ์

MADE IN
U.S.A.

2

ศูนย์วิทยุพยากรณ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพหน้าปกหนังสือปกอ่อนในปัจจุบันมีความประณีตในการออกแบบมากขึ้น

ปี พ.ศ. 2514 มีผู้จัดทำเกิดขึ้นใหม่อีกหลายคณะ เช่น ประเสริฐ พิจารณโสภณ และวาทิน ปิ่นเฉลียว ได้ร่วมกันจัดตั้งสำนักพิมพ์ประเสริฐวาทิน จัดพิมพ์การ์ตูนและเรื่องสั้น จากวารสารชาวกรุง ชูคตวย คุณ และหนังสือปกอ่อนอื่น ๆ เช่น ชูคเย็นลมวาว ผู้ชายสมัยนี้และรวมเรื่องสั้นของ พ.ศ.ท.ปกรณ ปิ่นเฉลียว เช่น ชูครวมเรื่องเอกของ ปกรณ ปิ่นเฉลียว ชูคสยองขวัญ ชูควายร้าย ชูคารมขันธ์ ชูคหลากหลายพิศวาส ชูคไปบ้านนอก ชูคไอบ้านนอก ชูคมาไกล ชูคของตะ ทาอิฐ และชูคซ่าซัน คือ ยิ้มกอนนอน โดย "ชายส์" และยิ้มเปื้อนหน้า โดย "ฉู๊กฉู๊ก" ราคาเล่มละ 7 - 8 บาท จัดจำหน่ายโดยสำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น

ประเภทชมรมในสถาบันจัดพิมพ์

ชมรมวรรณศิลป์⁸⁴

ที่ตั้ง ศาลาพระแก้ว

ประวัติ ชมรมวรรณศิลป์ เติบโตพร้อมกับชมรมปรากฏาและโตวาที ปี พ.ศ. 2504 ได้แยกชมรมออกมา นักเขียนของชมรมมีชื่อเสียงมากในปัจจุบัน เช่น จินตนา ปิ่นเฉลียว กิติศักดิ์ สุวรรณโกสิน ฑุลยเทพ สุวรรณจินดา และอตุล จันทรศักดิ์ เป็นต้น

วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกใฝ่รักในภาษาไทย เป็นที่แสดงออกทางความคิดเห็นและจรโลงภาษาไทยให้ยืนนาน

การจัดทำ คณะผู้จัดทำเป็นผู้เลือกเรื่อง และช่วยกันตรวจรูป เรื่องที่นำมาพิมพ์ไม่ต้องเสียค่าเรื่อง ส่วนปริมาณการผลิตครั้งหนึ่ง ๆ ไม่แน่นอน และจะจัดพิมพ์เมื่อรวมผลงานมากพอ หนังสือที่จัดพิมพ์แล้ว คือ เรื่องเกียรตินิยมวรรณศิลป์ โดยชมรมวรรณศิลป์

การจัดจำหน่าย มี 2 แบบ คือ จำหน่ายเอง โดยลดให้ราคาเล่มละ 10 - 15 เปอร์เซ็นต์ จากราคาปก และจำหน่ายให้สายส่ง ลดให้เล่มละ 20 - 35 เปอร์เซ็นต์ จากราคาปก

⁸⁴สัมภาษณ์ แดง เอกมหาสมบัติ 21 พฤศจิกายน 2517.

ปัญหา ขาดทุนค่าเนื้องาน กำลังคนทำหนังสือมีน้อย ขาดการประชาสัมพันธ์ และบางครั้ง
ผู้เขียนส่งต้นฉบับล่าช้า

ชุมนุมวิชาการคณะวิศวกรรมศาสตร์⁸⁵

ที่ตั้ง ห้อง 3101 คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติ เริ่มตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2508

วัตถุประสงค์ เพื่อช่วยเหลือนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ในด้านการศึกษา และส่งเสริมการ
วิจัย และการนำความรู้ทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ไปใช้ประโยชน์

การจัดทำ ประธานชุมนุม และบรรณาธิการเป็นผู้คัดเลือกเรื่อง บรรณาธิการเป็นผู้ตรวจ
ปรุฟ ไม่มีการจ่ายค่าเรื่อง หนังสือปกอ่อนของชมรมออกเป็นรายสัปดาห์ เฉลี่ยปีละ 2 ชื่อ
เรื่อง จำนวนพิมพ์ชื่อเรื่องละประมาณ 1,500 เล่ม หนังสือปกอ่อนที่จัดพิมพ์แล้ว คือ หนังสือ
คุณนิยายวิทยาศาสตร์

การจำหน่าย ลดใหญ่จำหน่าย 25 เปอร์เซ็นต์ และส่งไปจำหน่ายตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ
และตามร้านจำหน่ายหนังสือ

ปัญหา มีปัญหาในการจัดหาเรื่อง เรื่องที่ดีและเหมาะสมมีน้อย และปัญหาการจำหน่าย
เพราะตลาดหนังสือในประเทศไทยยังไม่กว้างขวางพอ

ชมรมการศึกษาคณะวิทยาศาสตร์⁸⁶

ที่ตั้ง คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติ เริ่มก่อตั้งเมื่อต้นปี พ.ศ. 2509 ใช้ชื่อว่า ชมรมวิทยาศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ตั้งขึ้น

⁸⁵ สัมภาษณ์ ขวัญชัย ลีเฝ้าพันธ์ 21 พฤศจิกายน 2517.

⁸⁶ สัมภาษณ์ กลชาญ อนันตสมบุญณ์ 22 มีนาคม 2517.

และอยู่ในความอุปถัมภ์ของคณะศึกษาศาสตร์ ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น ชมรมการศึกษา
วิทยาศาสตร์นิสิต ปัจจุบันใช้ชื่อว่า ชมรมการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เมื่อปี พ.ศ. 2516

วัตถุประสงค์ เพื่อเป็นที่รวมมรดกหุ่นวิชาการทั้งหลาย สร้างบรรยากาศแห่งวิชาการ ความ
ก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ให้กับคณะมหาวิทยาลัยและประเทศชาติ เป็นชมรมที่อิสระ เป็นตัว
ของตัวเอง ปฏิบัติงานที่เข้มแข็ง และเน้นหนักในการเผยแพร่ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ออกสู่
ภายนอกมหาวิทยาลัยมากขึ้น

การจัดทำ ชมรมการศึกษาฯ มีโครงการจัดทำหนังสือ 4 โครงการ โดยมีคณะผู้จัดทำรับ
ผิดชอบแต่ละโครงการ คือ โครงการตำราเรียน โครงการวิทยาศาสตร์สำหรับชาวบ้าน
โครงการนิยายวิทยาศาสตร์ และโครงการวารสาร ทางชมรมฯ ถือว่าคุณภาพเป็นเรื่อง
สำคัญ จึงพยายามแก้ไขในด้านเนื้อหา รูปเล่ม และการพิสูจน์อักษร หนังสือของชมรมการ
ศึกษาฯ ถ้าพิมพ์จำนวนถึง 5,000 เล่ม จะพิมพ์ด้วยระบบออฟเซต เช่น เรื่อง Compact
Mathematics เนื้อหาที่นำมาพิมพ์ หัวหน้าโครงการแต่ละโครงการเป็นผู้เลือกเรื่อง และ
ไม่มีการจ่ายค่าเรื่อง ความมุ่งหมายสำคัญของชมรมเพื่อต้องการเผยแพร่ความรู้ มิใช่เพื่อ
การค้า และต้องการจำหน่ายหนังสือในราคาถูกเพื่อบริการให้แก่ผู้สนใจทางวิชาการ จึงจัด
จำหน่ายในราคาถูก และมีเงินไม่มากพอที่จะจ่ายค่าเรื่องได้

การจำหน่าย ส่วนมากจำหน่ายเฉพาะภายในมหาวิทยาลัย นอกจากที่จัดทำร่วมกับสำนักพิมพ์
จะมีการจำหน่ายตามร้านจำหน่ายหนังสือทั่วไป ส่งไปจำหน่ายต่างจังหวัด คือ นครสวรรค์
นครราชสีมา และเชียงใหม่ หนังสือปกอ่อนที่พิมพ์จำหน่ายแล้ว คือ นิยายวิทยาศาสตร์ เล่ม 1
พิมพ์ 3,000 ฉบับ ทฤษฎีสัมพัทธภาพ พิมพ์ 3,000 ฉบับ และ Compact Mathematics
พิมพ์ 5,000 ฉบับ

ปัญหา ชมรมการศึกษาฯ มีปัญหาในการจัดหาเรื่อง มีผู้สนใจที่จะเขียนน้อยมาก ทำให้มี
โอกาสคัดเลือกเรื่องได้น้อย อีกปัญหาหนึ่งคือมีเวลาจัดทำน้อย เพราะผู้จัดทำมีชั่วโมงเรียนมาก
หนังสือทุกเล่มที่จัดพิมพ์มาแล้วจึงยังไม่เป็นที่พอใจของผู้จัดทำ ทั้งด้านรูปเล่ม เนื้อหา และ
ปก

ฝ่ายสารานุกรมการศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์⁸⁷

ที่ตั้ง ตึกกองการศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประวัติ เริ่มตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2516 เป็นส่วนหนึ่งขององค์การศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (อ.ม.ธ.)

วัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่ความรู้แก่นักศึกษาและประชาชนทั่วไป

การจัดทำ สารานุกรม เป็นผู้เลือกเรื่อง ส่วนการตรวจปรูฟ จะจัดผู้รับผิดชอบเป็นคราว ๆ ไป ปริมาณการพิมพ์ 5 เรื่องต่อปี พิมพ์ครั้งละ 3,000 - 5,000 เล่ม

การจำหน่าย ผลิตให้แก่อุจจำหน่าย 30 % จำหน่ายตามมหาวิทยาลัย ตามร้านจำหน่ายหนังสือในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด

ปัญหา เรื่องเงินทุน

สหพันธ์นิสิตนักศึกษาอีสานแห่งประเทศไทย⁸⁸

ที่ตั้ง ไม่นแน่นอน

ประวัติ เริ่มก่อตั้งเมื่อ 3 สิงหาคม 2516 เกิมชื่อ ศูนย์นิสิตนักศึกษาอีสานแห่งประเทศไทย สหพันธ์ ฯ ปีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความสามัคคีและความเข้าใจอันดีระหว่างนิสิตนักศึกษาอีสาน เพื่อฝึกฝนให้มีความรับผิดชอบร่วมกัน บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และเพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมของภาคอีสาน

การจัดทำ สมาชิกของกลุ่มจะช่วยกันเลือกเรื่อง หน้าที่ตรวจปรูฟมี 2 - 3 คน เพิ่งจัดพิมพ์ได้เรื่องเดียว คือ แลไปข้างหน้า โดยศรีบูรพา โดยไม่ได้ขอลิขสิทธิ์เพราะคิดค่าไม่ได้ ปริมาณหนังสือที่จัดพิมพ์แล้ว พิมพ์ครั้งแรก 5,000 เล่ม ครั้งที่ 2 3,500 เล่ม

⁸⁷ สัมภาษณ์ คำบุญ สิทธิสมาน 23 พฤศจิกายน 2517.

⁸⁸ สัมภาษณ์ สมศักดิ์ คุณเงิน 25 พฤศจิกายน 2517.

การจำหน่าย มี 2 วิธี คือ จำหน่ายตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ หรือเมื่อมีการอภิปราย ลดให้ 30 % จากราคาปก อีกวิธีหนึ่งจัดจำหน่ายให้สายส่งในกรุงเทพมหานคร ลดให้ 30 % ถ้าจำหน่ายให้สายส่งทางจังหวัดลดให้ 40 %

ปัญหา ขาดเงินทุน

กลุ่มศิลปินและวรรณลักษณะ⁸⁹

ที่ตั้ง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร)

ประวัติ เริ่มก่อตั้งเมื่อเดือน สิงหาคม พ.ศ. 2516 มีอาจารย์แผนกวิชาศิลปศึกษา เป็นที่ปรึกษา และให้ทุนในการจัดพิมพ์หนังสือปกอ่อนเล่มแรก

วัตถุประสงค์ เพื่อให้มีโอกาสดำเนินการเผยแพร่งานศิลปะ และส่งเสริมวรรณกรรมออกมาให้ปรากฏ

การจัดทำ จะคอยสังเกตวงการหนังสือถึงความนิยม และวิวัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของการจัดทำ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เช่น การจัดหน้า และการเล่นอักษร เนื้อหาจะต้องเข้ากับเหตุการณ์ ตรงตามข้อเท็จจริง นอกจากนี้ การจัดทำต้องคำนึงถึงรูปเล่ม การจับถือ ความสวยงาม มีความเห็นว่าจัดทำหนังสือรูปเล่มขนาดหนังสือปกอ่อน คือวารูปเล่มวารสาร คณะผู้จัดทำมีประมาณ 10 คน

การจำหน่าย ส่วนมากจำหน่ายในมหาวิทยาลัยมีวางจำหน่ายตามร้านจำหน่ายหนังสือบ้าง เล็กน้อย ลดเปอร์เซ็นต์ให้ร้านจำหน่าย 20 - 30 เปอร์เซ็นต์ หนังสือปกอ่อนที่จัดพิมพ์จำหน่ายคือ ศิลปะกับกาลเวลา พิมพ์ 1,000 ฉบับ และ ใต้เส้นระนาบ พิมพ์ 2,000 ฉบับ

ปัญหา ที่กลุ่มประสบคือ เจ้าของโรงพิมพ์มักจะมุ่งเป็นการค้าเกินไป อีกปัญหาหนึ่ง คือ ปัจจุบันกระดาษมีราคาแพง จึงทำให้หนังสือโดยเฉพาะปกมีคุณภาพค่อยลงไป

ยุคปัจจุบัน ระยะหลังวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เป็นระยะที่มีการจัดทำหนังสือ

⁸⁹ สัมภาษณ์ มานพ ถนอมศรี 11 มกราคม 2517.

ปกอ่อนขึ้นมาหลายฉบับนับได้ว่า ปี พ.ศ. 2516 และปี 2517 เป็นปีของหนังสือปกอ่อนโดย เฉพาะจัดทำในรูปสำนักงาน เช่น สำนักงานเทคนิค เซนเตอร์ไพรส์ มีผู้จัดทำเป็นรายบุคคล เช่น พ.ศ.ท.อนันต์ เสนาพันธ์ และจัดทำในรูปชุมนุม ชมรม หรือกลุ่มในสถาบันการศึกษา ซึ่งผู้จัดทำเป็นนิสิตนักศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยที่มีความตื่นตัวทางการเมือง เนื้อเรื่องที่จัดพิมพ์จึงเป็นเรื่องลัทธิการปกครอง บทบาทการต่อสู้ทางการเมือง ยุคนี้เป็นยุคที่มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางลัทธิการปกครอง พิมพ์เป็นหนังสือกันอย่างเต็มที่ ชมรม ชุมนุม กลุ่ม และศูนย์ต่าง ๆ ใ้จัดพิมพ์หนังสือปกอ่อนรวบรวมได้ดังนี้

รายชื่อหนังสือที่ชมรมในสถาบันการศึกษาจัดพิมพ์

ผู้จัดทำ	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์		
ชุมนุมวรรณศิลป์องค์การนิสิต	วิวัฒนาการของวรรณกรรมไทย	ประเสริฐ ณ นคร
ฝ่ายวิชาการชมรมสังคมศาสตร์	คู่มือการปฏิบัติ	โกวิท วงศ์สุรวัฒน์
พรรครวมพลังสามัคคี	สมองใหม่	รวมบทความ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		
ชมรมการศึกษาคณะวิทยาศาสตร์	นิยายวิทยาศาสตร์ เล่ม 1	สุทธิพร และคณะ
	ทฤษฎีสัมพัทธภาพ	สุวิทย์ ชวเดช
	อะตอมเพื่อนรัก	กลชาญ อนันตสมบุรณ์ และวิสิทธิ์
	เมฆสีค่า	คนุ เบญจพลชัย
	นิยายวิทยาศาสตร์ เล่ม 2	
ชมรมการศึกษาและวิจัยชาวเขา	Music Bac : รวมเพลง-	ชมรมฯ
สโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	จากทะเลภูเขาสู่ผู้นำเจ้า- พระยา	
ชมรมวรรณศิลป์ สโมสรนิสิต ฯ	เกียรตินิยมวรรณศิลป์	ชมรม ฯ

ผู้จัดทำ	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
ชมรมอนุรักษ์สภาพแวดล้อม สโมสร นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	คอยอินทนนท์ เอกสถักณธ์ของ - ชาติที่ถูกทำลาย เที่ยวป่า	ชมรม ฯ ชมรม ฯ
ชมรมดนตรีสากล	Tune up คอร์ดสตาร์	
ชมรมหนังสือควา เรื่อง	แม่	ศรีบูรพา, ยูแปล
ชุมนุมนิสิตหญิงคณะวิทยาศาสตร์	ขบวนการดอกไม้บาน	รวมบทความ
ชุมนุมวิชาการอักษรศาสตร์	ประเทศไทยกับการพัฒนาการ - เมือง	
แผนกวิชาภาษาไทยคณะอักษรศาสตร์	คำแก้ว	เสฐียรโกเศศ
ฝ่ายวิชาการ สโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์	จนกว่าเราจะพบกันอีก ความรักของวัลยา โจกราว จีน: แผ่นดินแห่งการปฏิวัติ ตลอดกาล	มโน มั่นในธรรม, แปล
<u>มหาวิทยาลัยเชียงใหม่</u>		
แนวร่วมนักศึกษามหาวิทยาลัย เชียงใหม่	โฉมหน้าศักดินาไทย โฉมหน้าจักรพรรดินิยม จักรพรรดินิยมทางเศรษฐกิจ ปรัชญาของลัทธิมาร์กซิสต์ วิวัฒนาการความคิดสังคมนิยม	มณี สุทรวรรณ กุหลาบ สายประดิษฐ์ ชาญ กรัสสัยประ
<u>สถานศึกษาเชียงใหม่</u>		
สโมสรนิสิตมหาวิทยาลัยศาสตร์	รวมเรื่องสั้นรับใช้ชีวิต	ศรีบูรพา

ผู้จัดทำ	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กลุ่มผู้พิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กลุ่มวิชาการสวนแก้ว และกลุ่ม พลังใจ คณะนิติศาสตร์	คือปวารณาตักกับชีวิต คติพจน์เหมาเจอตง	บรรจง บรรเจอดศิลป์ รวมบทความเหมาเจอตง
ชมรมนิติศึกษาคณะนิติศาสตร์ - หอพักรัชดาภิเษก	กฎหมายกับความเป็นธรรมใน สังคม	อมร จันทรมบูรณ์
ชมรมยูวราแพนซุมมูววรรณศิลป์	เขาถูกบังคับให้เป็นขุนโจร	กุหลาบ สายประดิษฐ์
แนวร่วมนักศึกษาอีสาน ฝ่ายวิชาการชุมนุมอีสาน ฝ่ายวิชาการ ม.ธ.	เห็นอยู่แต่ผู้ยากเข็ญ ปรัชญาและวิถีชีวิตวิถีคุณนิยม แลไปข้างหน้า	อ. อุศุภกร, และคนอื่น, ศรีบูรพา
ฝ่ายวิชาการองค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ประชาธิปไตยและหน้าที่ของ ผู้แทนราษฎร	เมธา สุขบรรทัด
ฝ่ายสารานุกรมองค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	14 ตุลาคม วันมหาปิติ ปรัชญานิพนธ์ประชาชนเหมาเจอตง เหมาเจอตง	ศรีอุบล, เรียบเรียง
สภาน้ำใจ	เช กุวารานายแพทย์นักปฏิวัติ ผู้ยิ่งใหญ่ ปรัชญาชาวบ้าน เจ้า โฉมหน้าศักดินาไทย	ศักดิ์ สุริยะ แมคคิวิเจลดี้ สมสมัย ศรีสุทรวรรณ
มหาวิทยาลัยมหิดล สโมสรมหิดล	ประวัติ อาร คิว หลูชิน ภัยร้ายจากเผด็จการฟาสซิสต์ ความเป็นอนิจจังของสังคม	เกษะ มัญชาชัย, แปล โยชิน มหาอุทสนา ปรีดี พนมยงค์

ผู้จัดทำ	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
<u>มหาวิทยาลัยรามคำแหง</u>		
ทัพนาราม	เจ้าพี่เจ้าน้องผู้ต่อสู้เพื่อเอกราช ของลาว	
นักศึกษากลุ่มรามคำแหงเสรี แผนกปริญญาและโต้วาที องค์การนักศึกษารามคำแหง	นักรบประชาชน วีรชนปฏิวัติ พลังใหม่ - กรรมกร	ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล
<u>มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ</u>		
กลุ่มศิลป์และวรรณลักษณ์ องค์การนิสิตมหาวิทยาลัย ฯ	ศิลปะกับกาลเวลา ใต้เส้นระนาบ คนใหม่ ความหวังใหม่ของสังคม หรือภาพลวงตา	มานพ दनอมศรี, คนอื่น ฯ
<u>อื่น ๆ</u>		
กลุ่มชีวิตใหม่ กลุ่มนักศึกษาประชาชนเพื่อพัฒนา ชนบท	Wave การเมืองกับทางไปสู่สังคมนิยม คอม - จีน - รัสเซีย ระบอบสังคมนิยม การต่อสู้ทางชนชั้น วิวัฒนาการของสังคมและ ประชาธิปไตย	เก็กไทย สุวัฐ โรจนารรรถ สุพจน์ คำนถระกุล
กลุ่มนักหนังสือพิมพ์รุ่นใหม่	ปฏิวัติแมลงวัน รัฐประหาร - หนังสือพิมพ์	
กลุ่มนิสิตนักศึกษาเพื่อวิชาการ	ว่าด้วยสิทธิประชาธิปไตยแผนใหม่ ของเหมา เจ๋อตง นักโทษประหาร จูเลียสฟูซิก	เทอด ประชาธรรม

ผู้จัดทำ	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
กลุ่มนิสิตนักศึกษาเยาวชนพัฒนา กลุ่มผู้หญิง มธ. มร. จุฬา ฯ กลุ่มมุ่งเทोकคุณธรรมและความ เป็นไทย	ชีสาธ ความจริงที่ซมขึ้น 8 มี.ค. วันสตรีสากล น้ำตูกอสีคำ	วิชัย บำรุงฤทธิ์ รวมบทความ พงศุล วงศ์นันท์
กลุ่มเยาวชนอิสระ จุฬา - ประชาชน	พุทธชิสัมเฒชิพหน้าคอมมุนิสต์ จากลุ่มนำไวลเกา ชีวติการต่อสู้- ของนักเขียนผู้ยิ่งใหญ่	กัปตันสมุทร แมกซิม กอว์กี
ชมรมหนังสือแสงจันทร์	สงครามอินโคโน คอร์ปชั่นในประเทศไทย การศึกษาเพื่อมวลชน	เสกสรรค์ ประเสริฐกุล เสกสรรค์ ประเสริฐกุล รวมบทความ
ชมรมหนังสือยูงว่าแพน	พรรคการเมือง 38 ศาสตร์ 14 ฉบับ ปฏิวัติ และประชาธิปไตย	เชาวน์วัศ สุลลาภา ชูศักดิ์ อิศรางกูร
ชมรมหนังสือวังแก้ว	ไข่มุกมหากัษ	วารินทร์ สิ้นสูงสุค และ วาสุเทพ วรุณชิต แผล สุวัฐ โรจนาวรรณ เสนีย์ เสาวพงศ์ สมสมัย ศรีทุทรวรรณ
นักศึกษาประชาชนพัฒนาชนบท แนวร่วมนักเรียนภาคเหนือ แนวร่วมนักศึกษาจาก 4 มหาวิทยาลัย- ลัย	การปกครองของจีนแดง ปีศาจ โฉมหน้าศักดินาไทย	รวมบทความ
ฝ่ายวิชาการศูนย์กลางนักศึกษาครู แห่งประเทศไทย	ชบดครู	รวมบทความ
ฝ่ายวิชาการโครงการส่งเสริม- ระบอบประชาธิปไตย ศูนย์กลาง นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย	เราจะช่วยกันสร้างและรักษา- ประชาธิปไตยไว้ได้อย่างไร	
ฝ่ายการเมือง ศูนย์กลางนิสิต- แห่งประเทศไทย	อุดมการสังคมนิยมประชาธิปไตย เพื่ออนาคต	

ผู้จัดทำ	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
ฝ่ายเศรษฐกิจ ศูนย์กลางนิสิต นักศึกษาแห่งประเทศไทย	ปฏิรูปที่ดิน โครงการปฏิวัติ- เศรษฐกิจ	
ฝ่ายเอกสารและสิ่งพิมพ์ ศูนย์กลาง นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย	โจนาซาน ลิฟวิงส์ตันนางนวล สัญญาประชาคม ชีวิตการต่อสู้ของ กุหลาบ สายประคิษฐ 10 ผู้นำของโลก โลกทัศน์ของเขาวชน	ชาญวิทย์ เกษรศิริ, แปล จินกา จินคนเสรี, แปล จรัส รัตนาวรรณ กฤษณ์ วรวงศ์ อนุช อภาภิรม เส้น จ้อยหวาน
ศูนย์กลางนักเรียน สถานศึกษา สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้า	เศรษฐกิจในระบบประชา- ชิปไตยแบบใหม่	เปาโล แฟร์ ศรีบูรพา
สหพันธ์นักศึกษ เอเชียแห่งประเทศไทย	การศึกษาสำหรับผู้ถูกกดขี่	
สหพันธ์นิสิตนักศึกษาชาวอีสาน	แลไปข้างหน้า	

การจัดทำหนังสือปกอ่อนเกี่ยวกับลัทธิการปกครอง วรรณกรรมทางการเมือง และ การศึกษา ของชุมนุม ชมรม หรือกลุ่มต่าง ๆ จากสถาบันการศึกษา ซึ่งผู้จัดทำยังเป็นนิสิต นักศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย ที่มีความตื่นตัวให้มีการเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารของประเทศ คณะผู้จัดทำแต่ละแห่งมีวิธีการจัดทำปก จัดหน้าหนังสือ และตัวอักษรภายในเล่มแตกต่างกันไป บ้าง เช่น ชมรมหนังสืออิสระ ฝ่ายวิชาการ องค์การบริหารสโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยา- ลัย จัดพิมพ์เรื่อง จีน: แผ่นดินแห่งการปฏิวัติตลอดกาล เมื่อเดือน มกราคม พ.ศ. 2517 ปกหนังสือเป็นภาพวาดรูปเด็กชายหญิงชาวจีนสีน้ำตาลอยู่บนพื้นสีเขียว ตัวอักษรชื่อเรื่องสีดำ การจัดทำ มีใบรองหน้าปก หน้าปกใน หน้าลิขสิทธิ์ สารบัญ หนังสือมี 308 หน้า ราคา 10 บาท มีภาพถ่ายแผนที่พิมพ์บนกระดาษปรู๊ฟ หน้าหนึ่ง ๆ มี 18 บรรทัด ๆ หนึ่งมีตัวอักษร ประมาณ 33 ตัว อักษรในเล่มมีตัวหนา ตัวบาง ตัวดำ เพื่อเน้นข้อความ และฝ่ายวิชาการ แผนกสาราณียกร องค์การบริหารสโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดพิมพ์ ความรักของ วัลยา โคย เสนีย์ เสาวพงศ์ เมื่อเดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2517 มี 256 หน้า ราคา

12 บาท หน้าปกเป็นภาพวาดสีน้ำมัน การจักหน้าไม่มีใบรองหน้าปก มีหน้าปกใน และคำนำ หนังสือเรื่องอื่น ๆ ตามโครงการของฝ่ายวิชาการ องค์การบริหารสโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คือจนกว่าเราจะพบกันอีก, แม่, และโลกกว้าง

แนวร่วมนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดพิมพ์เรื่อง โฉมหน้าจักรพรรดินิยม จักรพรรดินิยมทางเศรษฐกิจ โดย มณี สุทรวรรณ และ อารักษ์ เอกราช เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2517 ปี 267 หน้า ไม่ไต่บอกราคา ภาพปกพื้นสีดำ ชื่อเรื่องและชื่อผู้แต่งใช้สีเขียว มีรูปอยู่กลาง มี 5 สี เทา คำ นำเงิน แดง และเขียว การจักหน้า มีใบรองหน้าปก หน้าปกในซึ่งด้านหลังเป็นโคโลโฟน (Colophon) บอกชื่อโรงพิมพ์ ผู้พิมพ์ และปีที่พิมพ์ แล้วต่อกด้วยเนื้อเรื่อง ซึ่งแต่ละหน้ามีเส้นกั้นด้านล่าง และมีชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และเลขหน้า อยู่ใต้เส้น หน้าหนึ่ง ๆ มี 18 บรรทัด ๆ หนึ่งมีตัวอักษรประมาณ 46 ตัว ตัวพิมพ์ของโรงพิมพ์เจริญวิทยการพิมพ์หีบอด

สโมสรนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดพิมพ์หนังสือรวมเรื่องสั้น รัชชวิทย์ของ ศรีบูรพา เมื่อเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2517 มี 257 หน้า ราคา 12 บาท สารสยามจักจำหน่าย หน้าปกเป็นพื้นเรียบ 3 สี คือ ดำ เขียว ชมพู มีตัวหนังสือชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่องใช้อักษร Letter-press การจักหน้า มีหน้าชื่อเรื่อง ชื่อพิมพ์เฉพาะชื่อผู้เขียน ด้านหลังหน้าชื่อเรื่องเป็นหน้าลิขสิทธิ์ สารบัญ และคำนำ หน้าหนึ่ง ๆ มี 18 บรรทัด ๆ หนึ่งมีอักษรประมาณ 38 ตัว ใช้ตัวพิมพ์พิมพ์อักษรสีม่วงตลอดเล่ม ตรงเลขหน้ามุมบนทุกหน้า มีคอกกุดหลายพร้อมใบและก้านเล็ก ๆ หนึ่งคอก เนื้อเรื่องใช้ตัวพิมพ์หลายขนาด หนัก เบา ตัวเล็ก เข้ม ตัวพิมพ์ของโรงพิมพ์มิตรนราการพิมพ์ยังไม่ดี

สหพันธ์นักศึกษาเสรีแห่งประเทศไทย จัดพิมพ์เรื่อง การศึกษาสำหรับยุคคี โดย เปาโล แพร์รี แปลโดย ช. เขียวพุ่มพวง สารสยามจักจำหน่าย เมื่อเดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2517 ราคาเล่มละ 10 บาท ขนาด $4\frac{1}{2} \times 6\frac{3}{4}$ นิ้ว 195 หน้า ปกเป็นภาพวาดรูป เปาโล แพร์รี สีเทาแกมเขียว ชื่อเรื่องใช้สีเขียว การจักหน้า มีหน้าปกใน หน้าลิขสิทธิ์ หน้าคำอุทิศ แนะนำผู้เขียน และเนื้อเรื่อง ก่อนถึงปกหลัง มีโฆษณาหนังสือของคุณและชมรม ต่าง ๆ ปกหลังเป็นภาพถ่ายเด็กเป็นกรอบสีดำ มีชื่อผู้จักพิมพ์ ชื่อเรื่อง และชื่อผู้เขียน เป็นภาษาอังกฤษ ตัวพิมพ์ของโรงพิมพ์เจริญวิทย เล่มนี้สวยงามเหมือนตัวพิมพ์ของสำนักพิมพ์

ไทยวัฒนาพานิช ซึ่งกำลังเป็นที่นิยม มีการใช้อักษรตัวเอน ตัวหนา คำ เพื่อเน้นข้อความ

แนวร่วมนักศึกษาภาคเหนือ จัดพิมพ์เรื่อง ปีสัจ โดย เสนีย์ เสาวพงศ์ เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2517 ขนาด $5 \times 7\frac{1}{4}$ นิ้ว หน้า 391 หน้า ราคา 15 บาท ปกพิมพ์สามสี นำเงิน เขียว แดง การจัดหน้า มีใบรองหน้าปก 1 คู่ ทั้งด้านหน้าและหลังเล่ม หน้าปกใน คำนำของผู้จัดทำ แนะนำผู้เขียน และประวัติของผู้เขียน ท้ายเล่มมีหน้าโคโลโฟน บอกสถานที่พิมพ์ ผู้พิมพ์ และปีที่พิมพ์ ตัวพิมพ์ของโรงพิมพ์มิตรนราการพิมพ์ไม่ทันสมัย หัวตัวพิมพ์บด

แผนกปาฐกถา - โศวาทิ องค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้จัดพิมพ์เรื่อง พลังใหม่กรรมกร จำนวน 5,000 เล่ม ประกอบการจัดนิทรรศการ สัปดาห์แรงงาน ระหว่างวันที่ 11 - 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2517 ขนาด $4\frac{1}{4} \times 6\frac{1}{4}$ นิ้ว 192 หน้า ราคา 10 บาท หน้าปกพื้นดำ รูปวาดคนถือหมอน อีกคนถือเคียวสีแสด ชื่อเรื่องใช้สีแสด ปกกระดาษปกหน้าชนิดบางมาก การจัดหน้า มีหน้าปกใน หน้าคำอุทิศ คำนำ สารบัญ ด้านหลังของสารบัญเป็นหน้าโคโลโฟน บอกชื่อโรงพิมพ์ ผู้พิมพ์ หน้าหนึ่ง ๆ มี 17 บรรทัด ๆ หนึ่งมีอักษรประมาณ 34 คำ ใช้ตัวพิมพ์ตัวหนา เล็ก หลายขนาด เพื่อเน้นข้อความ

กลุ่มผู้หญิงธรรมศาสตร์ กลุ่มผู้หญิงรามคำแหง และกลุ่มผู้หญิงจุฬาฯ ได้จัดพิมพ์เรื่อง 8 มีนาคม วันสตรีสากล เมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2517 ขนาด $4\frac{1}{2} \times 7$ นิ้ว 242 หน้า ราคา 10 บาท หน้าปกพื้นสีขาวยิมปกทั้ง 4 ด้านทาสีม่วงโดยรอบ มีภาพผู้หญิงถือธงสีคำ ชื่อเรื่องสีแสด และคำ ปกกระดาษอาร์ต การจัดหน้า มีหน้าชื่อเรื่อง มีภาพวาด และภาพถ่ายบนกระดาษปรูฟ มีสารบัญ ด้านหลังมีกรอบหน้าละ 2 กรอบ พิมพ์ชื่อผู้ให้ทุนในการ

จัดนิทรรศการ

ชมรมคนรุ่นใหม่และสภาหน้าโคม ได้จัดพิมพ์ปรัชญาชาวบ้าน โดย ศักดิ์ สุริยะ พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2517 มี 179 หน้า ราคา 8 บาท ภาพปกมีพื้นสีแสด ภาพมือถือเคียว 4 มือ ลายเส้นและลายสกรีน 3 สี สีส้ม สีดำ และสีขาว ชื่อเรื่องและชื่อผู้แต่งใช้ Letter-press ขุกใหม่สีขาว การจัดหน้า มีใบรองหน้าปก แล้วต่อด้วยหน้าคำอุทิศ หน้าปกในซึ่งมีหน้าลิขสิทธิ์อยู่ด้านหลัง หน้าคำนำ และสารบัญ มีภาพถ่ายนำเรื่องพิมพ์บนกระดาษปรูฟหนึ่งรูป

องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จัดพิมพ์เรื่อง ปรัชญานิพนธ์ประธาน
 เหมมา เจอตง เพื่อประกอบนิทรรศการจีนแดง ณ หอประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 ระหว่างวันที่ 23 - 29 มกราคม พ.ศ. 2517 ภาพปก มีรูปตัวหนังสือจีนขยายใหญ่สีดำ บน
 พื้นขาว การจัดหน้า มีหน้าชื่อเรื่อง คำนำ และภาพถ่ายนำเรื่องพิมพ์บนกระดาษปรู๊ฟหลายภาพ
 ใต้เลขหน้าแบ่งเป็นตอน ๆ มีบรรณานุกรม 2 ตอน ก่อนถึงปกหลังมีหน้าโคลophon
 (Colophon) ซึ่งบอกสถานที่พิมพ์ ผู้พิมพ์ และปีที่พิมพ์

นอกจากผู้จัดทำประเภทชมรมต่าง ๆ ในสถาบันแล้ว ประเภทผู้เขียนเอง จัดพิมพ์เอง
 และจำหน่ายเอง ที่เริ่มมาก่อนระยะวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 หลายคนต้องเลิกกันไป
 บางคนยังจัดทำอยู่ ผู้จัดทำที่มีแนวความคิดของตนเอง และคิดว่าเรื่องของเขา มีประโยชน์
 และก้าวหน้า คือ อ. อธิพิล แ่งงานของเขาถูกชักขวางโดยถูกเผาทั้ง⁸⁹ เมื่อถึงยุคที่มี
 เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ตั้งแต่วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เป็นต้นมา อ.อธิพิล
 จึงเริ่มเสนอหนังสือปกอ่อน ซึ่งมีเนื้อเรื่องที่จะให้ประชาชนเข้าใจอะไรใหม่ ๆ และมีความคิด
 ใหม่ ๆ⁹⁰ ตามความต้องการของเขา หนังสือปกอ่อนที่ อ. อธิพิล เขียนเอง จัดพิมพ์เอง
 และจำหน่ายเอง คือ

หนังสือชุดศึกสองจีน

ศึกสองจีน

จอมพลหลินเปียว

จอมเม็กจการ

แยงซีเกียง

จอมพล เจียง ไค เช็ก

คำประกาศที่ปักกิ่ง

⁸⁹ อ. อธิพิล, โคตรคอรัปชั่น (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วิจิตรการพิมพ์, 2516),
 หน้า 2.

⁹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4.

น่านกิ่งวิบโยค
โพทลุง
บุกเสฉวน
มิกส์ตัญที่ฮกเกี้ยน
ชาวจากเมืองกวางเจา

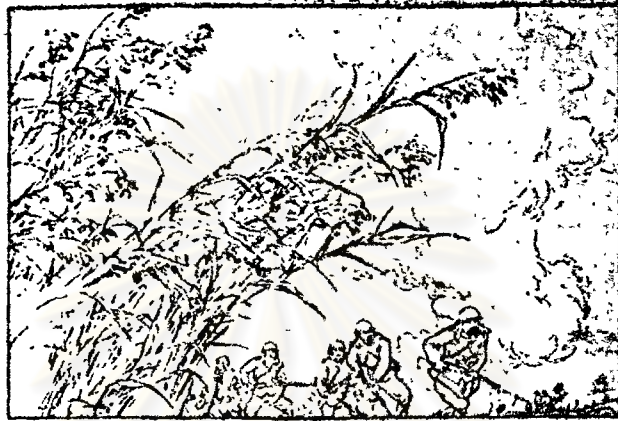
หนังสือชุกก่าเนคจีนแคง

ก่าเนคจีนแคง
หลังมานไม้ไผ่
ถิ่นโจรเหมาเจอคง
โจว เอ็น ไทล
มุงตะวันตก 25000 ลี
ยานอาน
นายพล จาง ชู เหลียง
7 - 7 ลู เกา ฉีเยว
กวางแคงเหนือฟ้าเมืองจีน
เยนอาน แคนปฎิวีทิ
ตะวันออกไม่ตกดิน

นอกจากนี้ยังมี จีนรบฉีปุ่น หลูซิ่นกับอา Q ประวัติศาสตร์ของอา Q และ
อ. อิทชิพล วีรชนเด็กจีน ขบวนการแหกศพเหมาเจอคง

ลักษณะหนังสือปกอ่อนของ อ. อิทชิพล ปกใช้กระดาษบอนด์ชนิดบาง พิมพ์ภาพถ่าย
ให้สี 3 สี ใช้กระดาษปรู๊ฟพิมพ์เนื้อเรื่อง การจัดหน้าไม่มีใบรองหน้าปก ไม่มีหน้าปกใน
และไม่มีสารบัญชั หัง ๆ ที่การเสนอเรื่องของเขานั้น เมื่อจบเรื่องสำคัญแล้ว จะมีบทความอีก
หลายบทความที่เขาต้องการจะเน้นความคิดของเขา และปลุกฝังความคิดใหม่ ๆ ให้แก่ผู้อ่าน
โดยรวดเร็วเด็ก ๆ⁹¹ หนังสือมี 80 หน้า มีราคา 3 - 4 บาท ภาพประกอบภายในมีทั้งภาพ

⁹¹อ. อิทชิพล, จีนรบฉีปุ่น (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วิบูลิกรการพิมพ์, 2517), "คำนำ."

หน่วยจรรยาบรรณยังคงคิดถึงเรือนกระทิง เต่าเต่า มี
กระซิบบอกให้ทอย เพราะชาวบ้านหลบเข้าบ้านหมดแล้ว

พวกญี่ปุ่นเผาบ้าน และเก็บกวาดของทอดอย่างท้อ
มีค่าไป เต่า และหนุ่มเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นกองระวางหลวมอง
ดูด้วยครบแค้น หนีว่าถึงกับพูดว่า "เราบุกเข้าไปรบ
กับพวกมัน" เถอะ

หน้าเนื้อเรื่องในหนังสือปกอ่อน แสดงให้เห็นภาพประกอบและตัวพิมพ์

คู่มือการปฏิบัติ

สำหรับวิชาการปฐมวัยมัธยมศึกษา ม.ก.

เกอิวิท อองต์สุรวัดณ์

B.S., M.S. (ILLINOIS STATE U.)

ภาพหน้าปกหนังสือปกอ่อนระยะหนึ่งถึงวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ซึ่งแสดงให้เห็น
ถึงช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจน

ปรัชญาชาวบ้าน

ศกดี สริยะ

ภาพหน้าปกหนังสือปกอ่อนระยะหลังวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516
ซึ่งมีแนวโน้มให้มีการต่อสู้ในหมู่ชาวนาและกรรมกร

กายและภาพวาด หน้าหนึ่งมี 16 บรรทัด ๆ หนึ่งมีอักษรประมาณ 40 ตัว

ในยุคปัจจุบันระยะหลังวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 นอกจากชมรมต่าง ๆ แล้ว สำนักพิมพ์ใดจัดพิมพ์หนังสือปกอ่อนออกมามากมายทั้งเรื่องที่ตั้งเสริมปัญญา และวิจารณ์ญาณ เช่น เรื่องเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เรื่องเกี่ยวกับปรัชญาในเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องการเมือง กลุ่มใหม่กล่าววาทที่เป็นเช่นนี้เพราะได้หลุดพ้นจาก "การกดขี่ทางปัญญา" ผู้จัดทำหนังสือปกอ่อนในยุคปัจจุบันระยะนี้ได้ใช้วิธีการต่าง ๆ และเทคนิคใหม่ ๆ เขาช่วย ทำให้หนังสือสะดวกอ่านยิ่งขึ้น เช่นเรื่อง ฟิสิกส์ชีวิต การค้นพบในศตวรรษที่ 20 และ 150 การทดลองของสำนักพิมพ์กราฟิเคอาร์ท เรื่องการค้นพบในศตวรรษที่ 20 โดยรสนัน จัดพิมพ์เมื่อ 22 มิถุนายน 2517 จำนวนพิมพ์ 5,000 เล่ม มี 169 หน้า ไม่บอกราคา ภาพปกใช้ภาพจากหนังสือต่างประเทศ พิมพ์ 4 สี แดง ดำ เหลือง และน้ำเงิน หน้าหนึ่ง ๆ มี 21 บรรทัด ๆ หนึ่งมีอักษรประมาณ 42 ตัว ใช้ตัวพิมพ์เล็กคม คำ และหน้าพอสมควร ทำให้อ่านไถ่กาย ใช้ตัวอักษรตัวหนา ตัวเอน ตัวเล็กคำ เพื่อเน้นข้อความที่แสดงถึงทฤษฎี สมมติฐานที่สำคัญ หรือคำคม

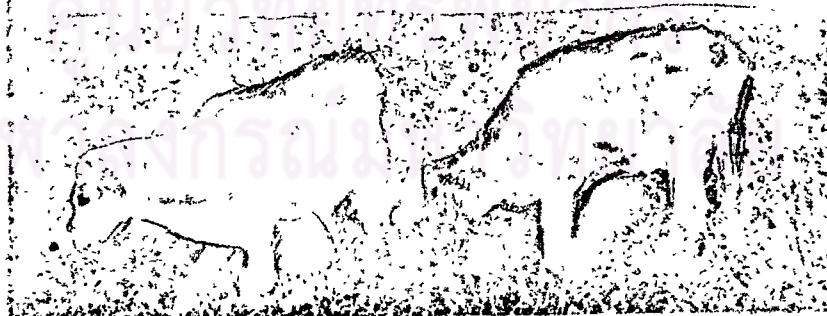
สำนักงานหนังสือ เทคนิคัล เอนเตอร์ไพรส์ เป็นผู้จัดทำหนังสือปกอ่อนอีกแห่งหนึ่งซึ่งรับจ้างงานจัดทำหนังสือปกเกิดบุคคล ชุค อคาเดมิคส์ (Academic) ต่มาจากชุมนุมวิชาการ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มีจุดประสงค์ที่จะเผยแพร่ความรู้เทคโนโลยีทางด้านวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์แก่ประชาชน นิสิต นักศึกษา นักเรียนโดยทั่วไป โดยมีผู้ดำเนินงานประกอบด้วยอาจารย์ นิสิต นักศึกษา นักเรียน วิศวกร และนักวิทยาศาสตร์หลายสถาบัน⁹² หนังสือที่ เทคนิคัล เอนเตอร์ไพรส์ จัดพิมพ์ คือ จักรวาลเรขาคณิตและสัมพันธ์ภาพ เรียบเรียงโดย สรรเสริญ จิระเวชวรกุล เนบิวลา 1 โดย สุธนินัย ธีเนศวร เนบิวลา 2 ผู้ทานเวลา โดย ยุทธนา เศษไชยรุ่งเรือง รังสีและมนุษยชาติ โดย วิฑิต เกษคุปต์ และ พระเจ้าจากอวกาศ โดย สมชาย ชาญาน ลักษณะหนังสือปกอ่อนของ

⁹² สรรเสริญ จิระเวชวรกุล, "คำนำ," จักรวาลเรขาคณิตและสัมพันธ์ภาพ (กรุงเทพฯ: เทคนิคัลเอนเตอร์ไพรส์, 2517), (ไม่มีเลขหน้า).

ตั้งขวางอยู่ตรงหน้า และห้ามเขี้ยวชายที่นั้สัักคนเพื่อเป็น
มัยคฤเทศก์นำชมกิจการ ก็จะได้รสชาติประกอบนิครันมร
ความคิดเพิ่มขึ้นอีกไม่น้อยทีเดียว

หลังที่ทำการฟาร์มออกไป เป็นถนนลาดยางแคบ ๆ ตัด
ผ่าอาณาบริเวณกว้างขวาง สองพันสองร้อยไร่ ซึ่งประ-
กอบไปด้วย คอกวัวขนาดใหญ่สามคอก โรงพาสเจอร์ไรส์
นม และบ้านพักพนักงานของที่นี่เรียงรายอยู่ตามละแวก
มีสี่เหลี่ยมคี่หน้าอยู่ เลขออกจากรถออกไปข้างหน้า
เป็นช่องอยู่กว้างไกลไปจนจรดภูเขา ขณะที่เราไปถึงก็มี
ผู้ใหญ่คนหนึ่งกำลังให้ม้าอย่างถายหน้า ซึ่งได้เป็นลาขาว

ภาพประกอบ 4 ดี พิมพ์วาระบบออฟเซตบนกระดาษปรีฟ

สุวรรณ สุคนธา หรือ สุวรรณี สุคนธ์เทง ในชื่อและนามสกุลจริง

เป็นชาวพิษณุโลก เรียนจบมัธยมศึกษาที่นั่น หลังจากนั้นก็เรียนที่เกาะช้าง และมาต่อที่มหาวิทยาลัยศิลปากรแขนงจิตรกรรม และประติมากรรม

สุวรรณ สุคนธา เป็นนามปากกาที่ประมุข อุบลศิลป์ ตั้งให้ในวันหนึ่งเมื่อ พ.ศ. 2508 ซึ่งเป็นเวลาที่เธอเขียนเรื่องเล่มนี้แรก

เริ่มต้นเขียนเรื่องสั้นที่สตูดิโอ

ขณะเดียวกันก็เป็นอาจารย์สอนศิลป์ในมหาวิทยาลัยศิลปากร แต่นั่นก็ไม่ใช่เป็นเรื่องที่น่าจะภาคภูมิใจเท่าไรนัก เพราะเธอได้ถูกเชิญให้ออก หลังจากที่ได้เดินทางไปเที่ยวเล่นเล่นหลายเดือน ช่างเขียนเรื่องท่องเที่ยวมาลงหนังสือพิมพ์ให้เป็นบทเบ็ดเตล็ดอีกด้วย

จึงไม่ค่อยเขียนหนังสือจากนั้น ... เรื่อยมาจนกระทั่งถึงบัดนี้

และคงจะเขียนเรื่อยไปจนกว่าจะไม่มีคนอ่าน

ปัจจุบัน เป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ลอนารเบกซ์ ซึ่งตอนแรกเธอเป็นบรรณาธิการรับจ้าง แต่เหตุการณ์ทำให้ต้องตกมันโดยลอยโจน มาทำหนังสือด้วยทุนรอนของตัวเอง

อนาคต เธอบอกว่ายังไม่ใครรู้ล่วงหน้าได้ แต่ก็แน่ๆ ก็คือตายแน่แหละ ... เธอว่านี่

หลังปกของหนังสือปกอ่อน ซึ่งมีรูปถ่ายและเรื่องราวเกี่ยวกับผู้ประพันธ์

เทคนิคัล เอนเตอร์ไพรส์ เช่น เรื่อง เนบิวลา 2 ผู้ต้านเวลา พิมพ์เมื่อเดือน กุมภาพันธ์ 2517 มี 272 หน้า ไม่บอกราคา ภาพปกใช้ภาพของหนังสือต่างประเทศ พิมพ์สอกลี 4 สี แดง น้ำเงิน เหลือ และดำ การจัดหน้า หน้าแรกแนะนำตัวเอกของเรื่อง คำนหลังเป็น หน้าลิขสิทธิ์ คอถ่ายหน้าปกไขและเนื้อเรื่อง หายเล่มมีหน้าโคโลโฟน หนังสือพิมพ์ที่ อมรรการพิมพ์ตัวอักษรชัดเจน เป็นแบบที่กำลังนิยม หน้าหนึ่ง ๆ มี 18 บรรทัด ๆ หนึ่งมีตัว อักษรประมาณ 40 ตัว เรียงบทคอ ๆ กัน มีสันคั่นระหว่างบท

สำนักพิมพ์ที่จัดทำและจำหน่ายหนังสือปกอ่อนแห่งใหม่ที่สุด คือ สำนักพิมพ์นเรศ นโรปกรณ์ ตั้งอยู่ที่ปากซอยแพ่งสรรพศาสตร์ถนนตะนาว กรุงเทพมหานคร ตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2517 ก่อนตั้งสำนักพิมพ์ นเรศ นโรปกรณ์ ได้พิมพ์หนังสือชุดสาวเอ๋ยจะบอกให้ ออกจำหน่าย แต่ไม่มีโรงพิมพ์ของตนเอง ต้องจ้างโรงพิมพ์อื่นพิมพ์ สำนักพิมพ์ นเรศ นโรปกรณ์ จัดจำหน่ายหนังสือของสำนักพิมพ์อื่น ๆ ด้วย แต่จำหน่ายได้ไม่คึก เพราะทำเลที่ตั้งของ สำนักพิมพ์ซึ่งจัดให้เป็นที่ยจำหน่ายหนังสือด้วย ไม่อยู่ในย่านชุมนุมชน⁹³

หนังสือปกอ่อนที่ นเรศ นโรปกรณ์ จัดพิมพ์จำหน่าย ส่วนมากจะเป็นเรื่องที่เคยลงใน หนังสือพิมพ์สยามรัฐรายวันมาแล้ว เช่น เรื่องสาวเอ๋ยจะบอกให้ และเรื่อง หนุ่มเอ๋ยจะ บอกให้ โดย นเรศ นโรปกรณ์ และเรื่อง ข้างวิก โดยประสค ลักษณะหนังสือปกอ่อนของ นเรศ นโรปกรณ์ เช่นเรื่อง สาวเอ๋ยจะบอกให้ เล่ม 4 ปกเป็นภาพวาด 3 สี มีหน้าปกใน หน้าคำอุทิศ สารบัญ คำนำอยู่ที่หลังปกหน้า ราคาเล่มละ 10 บาท มี 240 หน้า หน้าหนึ่ง ๆ มี 16 บรรทัด ๆ หนึ่งมีตัวอักษร 38 ตัว แต่ละหน้ามีสันคั่นคานล่าง ชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง และเลขหน้าอยู่ด้านล่างสุด ใต้เส้น เนื้อเรื่องใช้ตัวอักษรตัวหนา ขวาง พิมพ์เพื่อเน้นข้อความสำคัญ

สำนักพิมพ์ศิวิลิสัน ตั้งอยู่ที่ 20/5 ซอยสมประสงค์ 4 ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2514 เริ่มพิมพ์หนังสือการ์ตูนสำหรับเด็กเป็นส่วนใหญ่ ปี พ.ศ. 2516 จึงเริ่มจัดทำเรื่องผี และ เรื่องเพศ ปี พ.ศ. 2516 จัดพิมพ์เรื่องผีออกจำหน่าย 4 ชื่อเรื่อง ๆ ละ 4,000 ฉบับ ปี พ.ศ. 2517 จัดพิมพ์เรื่องผี 14 ชื่อเรื่อง และเรื่องเพศ 24 ชื่อเรื่อง ๆ ละ 4,000 ฉบับ จำหน่ายเล่มละ 5 - 6 บาท

⁹³*นเรศ นโรปกรณ์, " ประชาชน 1 (27 มิถุนายน 2517), 49 - 51.

สำนักพิมพ์บรรณกิจเทรดดิ้ง ตั้งอยู่ที่ 34 ถนนนครสวรรค์ ผ่านฟ้า กรุงเทพมหานคร นายสมศักดิ์ เกษะเกษม เป็นเจ้าของ โดแยกสำนักพิมพ์จากสำนักพิมพ์เชษบบรรณกิจของบิดา จัดพิมพ์หนังสือทั้งปกแข็งและปกอ่อน หนังสือปกอ่อนที่จัดพิมพ์แล้วส่วนมากเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมือง เช่น เรื่องระบอบเวลาของไทย - มาเลเซีย โดย อุกม เขยกีวงศ์ จัดพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2517 มี 203 หน้า ราคา 15 บาท การจัดทำหน้าปก และรูปเล่มของสำนักพิมพ์บรรณกิจเทรดดิ้ง ยังไม่ได้ใช้วิธีการและเทคนิคสมัยใหม่เข้าช่วยเลย แต่มีจุดเด่นที่สำนักพิมพ์อื่นยังไม่ได้จัดทำ คือ การให้เลขหมู่ของหนังสือ (call number) บนมุมซ้ายล่างของหน้าปก พร้อมด้วยชื่อวิชาที่ใช้หนังสือเล่มนี้ได้ เช่น เรื่องระบอบเวลาของไทย - มาเลเซีย จะให้เลขหมู่ 959.5 ให้ชื่อวิชาว่า Thai History II และ Southeast Asia I หน้าลิขสิทธิ์มีรูปบัตรรายการของหนังสือด้วย การจัดหน้าในเล่ม ไม่มีใบรองหน้าปก มีหน้าปกใน หน้าลิขสิทธิ์ คำนำของผู้เขียน สารบัญ ท้ายเล่มมีบรรณานุกรม ปกหลังโฆษณาหนังสือเล่มต่อไปของสำนักพิมพ์ หนังสือที่จัดพิมพ์แล้ว คือ

ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
ประวัติศาสตร์มอรวรค์	ไพฑูรย์ วงศ์วานิช
การเมืองที่กึ่งก้องโลก	ไพฑูรย์ วงศ์วานิช
ขบวนการคอมมิวนิสต์	พ.ศ.อ.จินกา กวงจินกา
นักเลงป่าสูง	วิชัย ปาลวัฒน์วิไชย
ปฏิรูปชวาณา	อุคม เขยกีวงศ์
ประวัติเลนิน และประเทศสหภาพ-โซเวียตสังคมนิยม	ไพฑูรย์ วงศ์วานิช
คำพูดทางการเมืองที่กึ่งก้องโลก	ไพฑูรย์ วงศ์วานิช
อสูรนาทราย	แกง นาคิน

สำนักพิมพ์เคล็ดไทย เป็นสำนักพิมพ์ใหม่อีกแห่งหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ที่จะจัดพิมพ์หนังสือที่มีคุณค่า ทั้งในทางวิชาการและในทางศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ และให้มีราคาพอประมาณ สำนักพิมพ์ได้จัดทำหนังสือออกเป็น 3 ชุด คือ ชุดมหาวิทยาลัยสำหรับชาวบ้าน เพื่อต้องการปูพื้นฐานในทางสาขาวิชาต่าง ๆ สำหรับประชาชนที่สนใจจะเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดความรู้

จัดพิมพ์และจำหน่าย โดย
นายสมศักดิ์ เตชะเกษม
สำนักพิมพ์บรรณกิจเทรดดิ้ง
๓๔ ถนนนครสวรรค์ ผ่านฟ้า
กรุงเทพมหานคร โทร. ๘๒๕๕๒๐

๙๕๙.๕ อุดม เชยกว้างศ์

๑. ระเบิดเวลาของไทย—มาเลเซีย

กรุงเทพมหานคร, บรรณกิจ, ๒๕๑๗

๒๐๔ หน้า

๑. มาเลเซีย—ประวัติศาสตร์ ๒. ชื่อเรื่อง

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์เฟื่องอักษร
เลขที่ 162/13-15 ถนนบ้านเมือง (เสาชิงช้า) กรุงเทพมหานคร
นายสวัสดิ์ พิพิธรังษี ผู้พิมพ์โฆษณา พ.ศ. 2517 โทร 219603

หน้าลิขสิทธิ์ของหนังสือปกอ่อนพิมพ์กรรายการของหนังสือเล่มนี้ควาย

ทั่วไป และชุดคำกริยาเรียนสำหรับนิสิตนักศึกษา ซึ่งเป็นหนังสือวิชาการโดยเฉพาะ เหมาะ
 สำหรับผู้ที่เรียนรู้ในแขนงวิชานั้น ๆ เป็นพิเศษ ซึ่งชุดคำกริยาเรียนนี้อยู่นอกเหนือขอบเขตของ
 วิทยานิพนธ์จะพูดถึง กำหนดเวลาการผลิตหนังสือออกจำหน่าย เมื่อเริ่มแรกออกสองเดือน
 ต่อเล่ม ต่อมาออกเดือนละเล่ม และอาจจะเพิ่มเป็นเดือนละสองเล่ม ผู้จัดทำพยายามทำ
 รูปเล่มให้คงงาม และกวัดขັນในเรื่องตัวสะกดกัวันต์และวรรคตอน สำนักพิมพ์นี้เป็นของ
 บริษัทอินเทอร์พาร์ทประเทศไทย จำกัด ซึ่งเป็นหน่วยงานที่สัมพันธ์กับบริษัทอินเทอร์พาร์ท
 แห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน เนื่องจากราคากระดาษสูงขึ้น ราคาหนังสือจึงเพิ่มขึ้นจาก
 10 บาท เป็น 12 บาท และปัจจุบันราคาเล่มละ 15 บาท ลักษณะหนังสือปกอ่อนของ
 สำนักพิมพ์เกล็ดไทย เช่น หนังสือชุดมหาวิทยาลัยสำหรับชาวบ้าน เรื่องวิกฤตการณ์ของโลก
 ปัจจุบัน โดย วิชัย คันศิริ พิมพ์เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2517 มี 154 หน้า ราคา 15
 บาท ภาพปกเป็นภาพตัดต่อ ซึ่งเป็นแบบปกที่นิยมจัดทำกันมากในปัจจุบัน ใสสี 3 สี ตัวอักษร
 ชื่อเรื่อง ใช้อักษร Letter-Press การจัดทำมีใบรองหน้าปก หน้าปกใน ประกาศของ
 สำนักพิมพ์ สารบัญ คำนำของผู้แต่ง ภาพถ่ายพิมพ์บนกระดาษปรู๊พหน้าเรื่อง หายเล่มมีหน้า
 โคลิโฟน หน้าหนึ่ง ๆ มี 19 บรรทัด บรรทัดหนึ่ง ๆ มีอักษรประมาณ 44 ตัว ตัวพิมพ์
 ของโรงพิมพ์กรุงสยาม ชัดและอ่านง่าย พิมพ์ออฟเซต หนังสือชุดมหาวิทยาลัยสำหรับชาวบ้าน
 และชุดความรู้ทั่วไปที่สำนักพิมพ์เกล็ดไทยจัดพิมพ์แล้ว คือ

หนังสือชุดมหาวิทยาลัยสำหรับชาวบ้าน

ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
ปรัชญาการศึกษา	ส. ศิวรักษ์
วิวัฒนาการของมาร์คซิสม์	น. ชญานุคม
กลไกของสังคม	พัทธา สายหู

94 วิชัย คันศิริ, "ประกาศของสำนักพิมพ์", วิกฤตการณ์ของโลกปัจจุบัน
 (กรุงเทพฯ: เกล็ดไทย, 25 17) (ไม่มีเลขหน้า).

ชื่อเรื่อง

คาวทาง

อุดมการทางการเมือง

วิกฤตการณ์ของโลกปัจจุบัน

ศาสตร์แห่งรัฐ

เรื่องของเงินและธนาคาร

การศึกษาทั่ว ๆ ไป

จิตวิทยาการเรียนการสอน

กรรมกรในระบบนายทุน

คู่มือรัฐประหาร

การปฏิรูปที่ดินในจีน

ชื่อผู้แต่ง

ระวี ภาวิไล

ชัยอนันต์ สมุทวณิช

วิชัย ตันศิริ

กมล สมวิเชียร

วีโรจน์ กลั่นเปา

สุกิจ เหล่าสุนทร

วีรยุทธ วิเชียรโชติ

ศุภชัย มนต์ไพบูลย์

พันศักดิ์ วิญญรัตน์

สิบแสง พรหมบุญ

หนังสือชุดความรู้ทั่วไป

ชื่อเรื่อง

สันติประชาธรรม

เสียชีพอย่าเสียสัตย์

ปัญหาและทางออกของประเทศกึ่งพัฒนา

อภิศาสตร์ของอนาคต

ช่วงแห่งการปฏิวัติ

ชื่อผู้แต่ง

* ป่วย อิงภากรณ์

* ป่วย อิงภากรณ์

วิทยากร เข้มงูร

* ส. ศิวรักษ์

* ส. ศิวรักษ์

ความก้าวหน้าในการจัดทำ

การจัดทำหนังสือปกอ่อนในยุคปัจจุบันก้าวหน้ามาก ผู้จัดทำบางคนมีความพิถีพิถันในการจัดภาพปก และรูปเล่ม เช่น เรื่อง สุเมไต ไฉน โดย อิศระ สุวรรณผล ผู้จัดทำคือ พ.ศ.ศ.อนันต์ เสนาจันทร์ พิมพ์ที่โรงพิมพ์โพธิ์สามต้น จำนวนพิมพ์ 10,000 เล่ม มี 272 หน้า ราคา 15 บาท ลักษณะพิเศษของหนังสือปกอ่อนของโรงพิมพ์โพธิ์สามต้น คือใช้สีทาตรงขอบหนังสือทั้ง 3 ด้าน ทาเมื่อเย็บเล่มหนังสือเรียบร้อยแล้ว ช่วยให้หนังสือสวยงาม และขอบ

หนังสือไม่กรอบแคงและเก่าเร็ว เมื่อกระดาษทำปฏิกิริยากับออกซิเจน สีที่ใช้ทำคือ สีเหลือง สีส้ม และเขียว หนังสือของสำนักพิมพ์และโรงพิมพ์อื่น ๆ ที่นิยมหาซื้อที่ขอบหนังสือ คือ สำนักพิมพ์คนหนุ่ม เช่น เรื่องปรัชญามวลชน โดย เมธี เอี่ยมเจริญ โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ เช่น เรื่องสเปคตรัม 1 จักรพิมพ์และจำหน่ายโดย คอลเลจบุ๊คส์ ห้างหุ้นส่วน อ.อำนาจพาณิชย์ เช่น เรื่องหมอกแมกไซไซ โดย สุมิทร เหมสจล และสำนักพิมพ์โอเคียนสโตร์ เช่น เรื่องสี่จังหวัดภาคใต้ โดย ปราโมทย์ ทัศนาศูวรรณ

ภาพปกของ เรื่องสุเมไตไฉนุญ จักทำประณีตมาก ทั้งปกหน้าและปกหลัง โดยผู้ที่มีฝีมือทางด้านนี้โดยเฉพาะ คือ พิจารณ ทัตคไพศาล สร้างภาพปกโดยการถ่ายรูปออกมาโดยใช้แสงช่วยให้สวยงาม พิมพ์สี 4 สี อายุน้ำมัน ภาพปกของหนังสืออีกเล่มหนึ่งคือ เรื่องชีวิตในความทรงจำ โดย สุวัจน์ วรคิลก แสดงให้เห็นความคิดสร้างสรรค์ ให้ได้ภาพที่แปลกใหม่และสวยงาม ก่อนที่จะเป็นภาพปก ผู้จัดทำได้ใช้คินน้ำมันเป็นรูปหน้าของเจ้าของประวัติในหนังสือ แล้ววางบนพื้นกระสอบ ใช้แสงเพื่อให้เกิดเงา กลายเป็นภาพปกให้สีเหมาะสมปกอายุน้ำมัน

การจัดรูปเล่มของเรื่องสุเมไตไฉนุญ มีใบรองหน้าปก หน้าปกใน หน้าลิขสิทธิ์ สารบัญ คำนำของผู้จัดพิมพ์ คำนำของผู้เขียน มีภาพประกอบ กวี-ขาว พิมพ์บนกระดาษปรู๊ฟหลายภาพ หนังสือบางเรื่อง เช่น อะคอมเพื่อนรัก ซึ่งเป็นหนังสือชุดวิทยาศาสตร์สำหรับชาวบ้าน อันฉบับ 2 ของ ชมรมการศึกษา คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีภาพประกอบสีพิมพ์บนกระดาษปรู๊ฟมาก ช่วยให้หนังสือน่าอ่านยิ่งขึ้น และราคาก็ไม่แพง หนังสือมี 166 หน้า ราคา 10 บาท สำหรับเรื่องสุเมไตไฉนุญ มีสิ่งพิเศษอีกอย่างหนึ่งคือ มีภาพถ่ายและผลงานของผู้ประพันธ์เรื่องอยู่บนปกหลังด้านใน ช่วยให้หนังสือสมบูรณ์ยิ่งขึ้น การใช้ตัวพิมพ์มีตัวหนา ตัวจิว ช่วยเน้นข้อความ หน้าหนึ่ง ๆ มี 20 บรรทัด ๆ หนึ่งมีตัวอักษรประมาณ 42 ตัว แต่หนังสือที่บรรจุคำได้มากที่สุดได้แก่ หนังสือเรื่องชีวิตในความทรงจำ โดย สุวัจน์ วรคิลก หน้าหนึ่ง ๆ มี 23 บรรทัด ๆ หนึ่งมีอักษรถึง 54 ตัว หนังสือปกอ่อนที่พิมพ์จำนวนมาก จะพิมพ์ด้วยระบบออฟเซตทั้งเล่ม เช่น เรื่องสวะการศึกษา และชีวิตในความทรงจำ แม้บางครั้งจัดพิมพ์ไม่มาก แต่ผู้จัดทำต้องการให้ภาพประกอบในเล่มชัดเจน ก็จะใช้พิมพ์ออฟเซตเฉพาะภาพประกอบ เช่น เรื่องจีนแคงและบทวิเคราะห์ปัญหา ของสำนักพิมพ์บางกอกสาส์น ภาพประกอบ

ชีวิตในความทรงจำ

ยายเมื่อตามบัตรกรมการยาใหม่แล้วหลายคน ทำสว่างขึ้นสำหรับยายและแม่
เหลือน้ำนมแม่ลดน้อยลง

เมื่อพ่อมาพบแม่ อดีตเจ้าหลวงเวียงจันทน์กลายเป็นแม่ค้ารูปหอม แม่คว้นรูปเก่ง
เพราะช่วยยายทำงานหนักที่กลับมาอยู่ด้วย พ่อเป็นข้าราชการกระทรวง
มหาดไทย เจริญก้าวหน้าไปด้วย สนิทสนมกับแม่แล้ว พ่อยังช่วยยายผ่านจันทร์
เทื่อเอามาผสมทำรูปไม้ระกำ พ่อได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น "ขุน"
เมื่อมีลูกคนแรกกับแม่ พ่อมีลูกคนที่สอง (น้องเอ) พ่อได้เป็นนายอำเภอ
และต่อมาได้เป็น "หลวง" ก็ตำแหน่งปลานุการกรมหลวง (กรมการ
ปกครอง)

อาศัยที่ญาติผู้ใหญ่ของยาย เป็นใหญ่เป็นโตในวงราชการ กว้างกับพ่อ
เป็นกะตมที่เปรียบประคองเล็กน้อย พ่อจึงได้เป็นเจ้าเมืองด้วยอายุเพียง ๒๕
อายุน้อย แต่ลูกมาก พ่อกับแม่มีลูกด้วยกันชายหญิงรวม ๘ คน

ตลอดชีวิตลูก ๆ ตั้งแต่เกิด อยู่ใกล้ชิดแม่มากกว่าพ่อ เรารักแม่ทุกคน
เพราะแม่สวยอ่อนโยน สุขภาพ กำหนายไม่เคยหนักให้ลูกได้ขยับ เวลานอน
กับแม่ นอนมีความสุขที่สุด เพราะแม่มีนิทานมาเล่าเสมอ มากและ
ไม่รู้จบ นิทานเรื่องเรื่องแม่ สอนให้ลูก ๆ มีความเมตตา ละอายคือมาป
"ไม่ทำสิ่งชั่วช้า" ไม่เวลาเปรียบใคร ไม่คิดใครใคร ยายเอาก็ไม่เรียก
สั่งสอนแม่อย่างนี้ แม่แม่สั่งสอนลูกของแม่ได้เองโดยธรรมชาติของแม่กับทุก
คนกล่าวถึงด้วยความซาบซึ้งใจได้กระทั่งทุกวันนี้ว่า แม่มีส่วนหล่อหลอม
ชีวิตลูก ๆ ทุกคน แม่คือชีวิตจิตใจและอุปนิสัยของแม่ให้เรา ลูก ๆ ของแม่
ทุกคนในขณะนี้ มีหลักฐานเต็มเนื้อตัวได้ ทั้งในตำแหน่งราชการระดับสูง
และในวงสังคม ธุรกิจค้าต่าง ๆ ลูกของแม่ไม่เคยคิดใครใคร ไม่เคย
เอารัดเอาเปรียบใคร มือและใจของพวกเราสะอาดเสมอ เพราะแม่อบรม

ควมพิถีพิถันในยุคปัจจุบัน มีขนาดเล็ก มีความก้าวหน้า คมชัดเจน และอ่านได้สะดวก
ทำให้หน้าหนังสือ ๆ จุดค่าใก้มากกว่าหนังสือในยุคก่อน

พิมพ์ด้วยระบบออฟเซต บนกระดาษปรู๊ฟ มี 16 หน้าพอดี และเรื่องฟ้าเมืองไทย-จิว จัดทำโดย อาจิ้นท์ ปัญจพรรค ภาพประกอบพิมพ์ด้วยระบบออฟเซตบนกระดาษปรู๊ฟ พร้อมทั้งสอดสีสวยงาม

ผู้จัดทำบางครั้งไม่คำนึงถึงการจัดรูปเล่มที่เหมาะสม มุ่งแต่จะเสนอสาระของหนังสือ จึงทำให้ตัวอักษรอ่านยาก เช่น เรื่องสวะการศึกษา โดย อารี สุทธิพันธ์ พ.ศ.๓.อนันต์ เสนาจันทร์ อานาจ เย็นสบาย และ วิรุณ ตั้งเจริญ พิมพ์ที่โรงพิมพ์จักรานุกูล ภาพปกเป็นภาพตัดต่อ พิมพ์ 4 สี มีขอบกรอบ คือ พิมพ์ออฟเซตพื้นเป็นสีน้ำตาลอ่อน ตัวพิมพ์เป็นสีน้ำตาลแก่ ตัวพิมพ์สีขาว ทำให้อ่านยาก ถ้าอ่านนานจะปวดตา หนังสือไม่มีเลขหน้า ไม่มีสารบัญ ทั้ง ๆ ที่เนื้อเรื่องเป็นเรื่องรวมบทความ ทำให้อ่านไม่สะดวก การตัดขอบหนังสือไม่พอดีกับเส้นขอบที่ตอกการ ทำให้หนังสือไม่สวยงาม

ปลายปี พ.ศ. 2517 การจัดทำหนังสือปกอ่อนประเภทสารคดีเพื่อชีวิต เพื่อสังคม และปรัชญาการเมือง โดยชมรม หรือกลุ่มของนิสิตนักศึกษาเริ่มเปลี่ยนไป เมื่อหนังสือประเภทนี้จำหน่ายมากขึ้น ผู้จัดทำจึงยุติการผลิต และเปลี่ยนแนวไปผลิตหนังสือสารคดีประเภทเบาสมองแทน เช่น เรื่องคิกอย่างผู้หญิง โดย สมศรี กุศลนนท์ ของสำนักพิมพ์เคล็ดไทย พิมพ์เนื้อเรื่องด้วยกระดาษปอนด์

สำนักพิมพ์บรรณาคาร ได้จัดทำหนังสือปกอ่อนประเภทนวนิยายออกจำหน่าย นับว่าเป็นก้าวแรกของหนังสือประเภทนวนิยาย เล่มเดียวจบ ราคาเล่มละ 7 บาท เรื่องที่จัดพิมพ์แล้ว คือ

ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
วิวาทรักรัก	วลัย ชวาระ
สังเวียนกามเทพ	วลัย นวาระ
เจ้าหลอน	สีฟ้า
ครูชอนกลิ่น	สีฟ้า
เกลือกจมน้ำปลา	รมณียา
ขอเพียงวันเดียว	รมณียา
คนไข้	โรสลาเรน

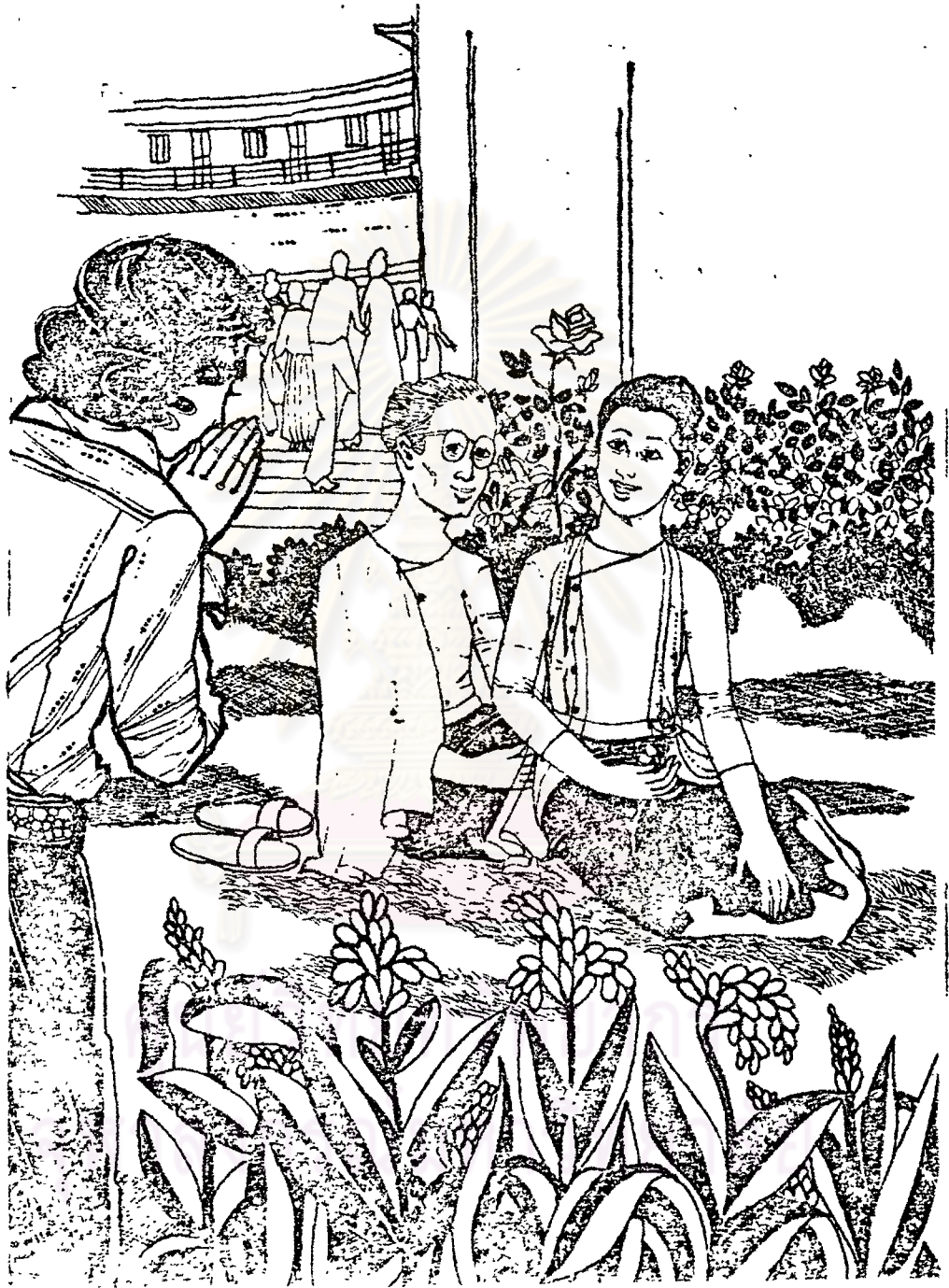

เรื่องต้นตอ: วันออก

ของ

เคอ สตะเวทิน

หนังสือปกอ่อนภาษาไทยขององค์การค้าของคุรุสภา

ภาพประสมในหนังสือสุภาษิตไทย ขององค์การฯ ของครูสภา

ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
รักของสุนทรียา	สุวรรณี สุคนธา
อาจจะเป็นเพราะฉันเหงา	กฤษณา อโศกสิน
ฝนหลงฤดู	กฤษณา อโศกสิน

เรื่องรักของสุนทรียา โดย สุวรรณี สุคนธา เป็นหนังสือรวมเรื่องสั้น จักพิมพ์เป็น ส.ค.ส. 2518 สำหรับผู้อ่าน มี 354 หน้า ๆ หนึ่งมี 18 บรรทัด ๆ หนึ่งมีอักษรประมาณ 40 ตัว ภาพปกเป็นภาพวากน้ามันสีสี การจัดหน้ามีใบรองปก หน้าปกใน หน้าลิขสิทธิ์ หน้าโฆษณาหนังสือของสำนักพิมพ์ หน้าชีวประวัติของผู้แต่ง หลังปกโฆษณาหนังสือของสำนักพิมพ์

บทบาทของผู้จัดทำ

สมาคมผู้จัดพิมพ์และจำหน่ายหนังสือ

การจัดทำและการจำหน่ายหนังสือได้เริ่มต้นและขยายตัวเจริญยิ่งขึ้นเป็นลำดับ บรรดาสำนักพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือจึงได้ร่วมกันจัดตั้ง สมาคมผู้จัดพิมพ์และจำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย (Publishers and Booksellers Association of Thailand) มีจุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริมความสามัคคี ความร่วมมือ เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในด้านคุณภาพ ประสิทธิภาพ และผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิก และเพื่อรับใช้ชาติและประชาชนในด้านการหนังสือให้มากขึ้น คียิ่งขึ้น และราคาขายย่อมเยายิ่งขึ้น โดยไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง

กิจกรรมของสมาคม เคยร่วมมือกับงานแสดงหนังสือนานาชาติที่เมืองแฟรงก์เฟิร์ต ในประเทศเยอรมัน โดยส่งหนังสือและผู้แทนไปร่วมสองครั้ง และสมาชิก 2 นายได้รับทุนจาก องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม สหประชาชาติ ไปงานหนังสือในต่างประเทศ

สมาชิกของสมาคมมี 2 ประเภท คือ ผู้ผลิต ได้แก่สำนักพิมพ์ เสียค่าบำรุงปีละ 200 บาท และผู้จำหน่าย ได้แก่ผู้ขายหนังสืออย่างเดียว เสียค่าบำรุงปีละ 100 บาท⁹⁵

⁹⁵ สัมภาษณ์ ม.ล.มานิช ชุมสาย 19 มีนาคม 2517.

นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้ วีระ ต.สุวรรณ เป็นผู้แทนไทยไปประชุมเรื่องผู้จัดพิมพ์ของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Conference of South East Asian Publisher) ณ ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้บรรดาผู้จัดพิมพ์ของประเทศในภูมิภาคนี้ ได้ร่วมปรึกษาหาหนทางร่วมมือซึ่งกันและกัน ในการพัฒนาอุตสาหกรรมการพิมพ์ และการพัฒนาหนังสือให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น⁹⁶

คณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ

ความพยายามที่จะให้มีผู้ดูแล และคอยส่งเสริมเกี่ยวกับคุณภาพของหนังสือ และการผลิตหนังสือของชาติได้ เริ่มขึ้นเมื่อมีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2517 มี ม.ล.นันท มาลากุล เป็นประธาน และ อภัย จันทวิมล เป็นรองประธาน⁹⁷ ก่อนหน้านั้น คณะกรรมการฝ่ายวัฒนธรรมของคณะกรรมการแห่งชาติ ว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ได้เห็นสัญญาให้มีการฝึกอบรมกับองค์การศึกษา ฯ รับความช่วยเหลือทางการเงินสำหรับดำเนินการ และจัดสัมมนาหาหนทางส่งเสริมหนังสือที่มีคุณภาพเข้าขึ้นมาตราฐานให้แพร่หลาย เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน ถึง 13 ธันวาคม พ.ศ. 2509⁹⁸ และเห็นสมควรให้จัดทำโครงการจัดตั้งศูนย์หนังสือแห่งชาติ (National Book Center) ตั้งวัตถุประสงค์ของการตั้ง ศูนย์หนังสือแห่งชาติไว้ 4

⁹⁶The Conference of South East Asian Publishers, November, 10-12, 1972, The Malaysian Book Publisher Association, Kuala Lumpur, Malaysia (Mimeographed) (n.p.).

⁹⁷สัมภาษณ์ ทองสุก เกตุโรจน์ 2 พฤษภาคม 2517.

⁹⁸งานวัฒนธรรมของคณะกรรมการแห่งชาติ ว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ พิมพ์เนื่องในการฉลองปีการศึกษาระหว่างชาติ และฉลอง 25 ปีแห่งการตั้งองค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ 2514 (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา พระสุเมรุ, 2515), หน้า 50-51.

ประการ คือ

1. เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังนิสัยรักการอ่านหนังสือให้แพร่หลาย และให้เข้าใจวิธีอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้ได้รับรสและประโยชน์จากหนังสือมากยิ่งขึ้น
2. เพื่อส่งเสริมการพิมพ์หนังสือให้มีมาตรฐาน คุณภาพ ปริมาณให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือสำหรับเด็ก
3. เพื่อส่งเสริมการจำหน่ายให้แพร่หลายกว้างขวาง เพื่อให้ปริมาณจำหน่ายสูงขึ้น อันจะเป็นการช่วยผู้ซื้อหนังสือในราคาเขา
4. เพื่อเป็นสื่อกลางติดต่อประสานงานระหว่างรัฐบาล องค์กรการศึกษา ฯ สหประชาชาติ กับสำนักพิมพ์ นักเขียน และสมาคม องค์กร หรือหน่วยงานที่ดำเนินงานเกี่ยวกับหนังสือ⁹⁹

มติของที่ประชุมสัมมนาที่เสนอคณะกรรมการฝ่ายวัฒนธรรม ฯ คือ

1. ให้พิจารณาจัดตั้ง "ศูนย์หนังสือแห่งชาติ"
2. จัดหาเงินพิมพ์หนังสือ 3 เล่ม ที่ที่ประชุมสัมมนาได้ช่วยกันเขียน
3. จัดตั้งอนุกรรมการทำการณรงค์เกี่ยวกับการส่งเสริมการอ่าน การเขียน และการพิมพ์
4. หาทางเจรจากับองค์การค่าของคุรุสภา เพื่อให้ลงทุนจัดการพิมพ์หนังสือสำหรับเด็ก กลุ่มอายุ 11 - 16 ปี โดยกำหนดให้มีคุณภาพและปริมาณ
5. วางหลักเกณฑ์ในการจัดการประกวดหนังสือ เสนอต่อองค์การยูเนสโก เพื่อพิจารณา ดังต่อไปนี้
 - 5.1 ควรให้มีการประกวดหนังสือทุกปี โดยติดต่อกัน
 - 5.2 ควรกำหนดหนังสือที่จะประกวดให้มีมากประเภทขึ้น

⁹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 54.

- 5.3 ควรวางหลักเกณฑ์ในการประกวดให้ชัดเจน
- 5.4 อย่าเลือกแต่หนังสือที่พิมพ์ออกอยู่แล้วมาประกวด ควรให้มีการเขียนเพื่อส่งเข้าประกวดโดยเฉพาะบ้าง
6. คัดลอกกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทย ขอความร่วมมือให้กรมและกองต่าง ๆ ที่สังกัดกระทรวงทั้งสองแห่งนี้ให้สนับสนุนในเรื่อง
- 6.1 ให้โรงเรียนซื้อหนังสือสำหรับเด็กเข้าห้องสมุดให้มากขึ้น
- 6.2 ให้ครูสนใจอ่านหนังสือสำหรับเด็ก และชักชวนให้นักเรียนอ่านหนังสือที่นอกเหนือไปจากตำราเรียนให้มากขึ้น
- 6.3 ขอให้จัดชั่วโมงห้องสมุดไว้ในตารางสอน เพื่อให้นักเรียนได้ใกล้ชิดกับหนังสือ และรู้จักวิธีอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้ได้ทั้งรสและสาระประโยชน์
- 6.4 ให้มีศูนย์กลางจัดซื้อหนังสือสำหรับที่ห้องสมุดโรงเรียนและห้องสมุดประชาชน เพื่อเป็นการประหยัดเวลา ประหยัดเงิน และให้เด็กได้อ่านหนังสือที่เหมาะสม
- 6.5 โรงเรียนใดที่มีสมาคมผู้ปกครอง ขอให้โรงเรียนนำความคิดเรื่องการส่งเสริมการอ่าน และการซื้อหนังสือให้แก่เด็ก ให้แพร่หลายไปในหมู่ผู้ปกครองด้วย
7. จัดตั้งอนุกรรมการเพื่อการศึกษาวิธีการขอความร่วมมือกับรัฐบาล ในเรื่องภาษีหนังสือ วัสดุอุปกรณ์การพิมพ์ การซื้อกระดาษ ฯลฯ¹⁰⁰

หลังจากการสัมมนาหนังสือในครั้งนั้นแล้ว การผลิตหนังสือได้ย้ายไปอยู่ในขอบข่ายของฝ่ายสื่อสารมวลชน¹⁰¹

¹⁰⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 54

¹⁰¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 55.

การจำหน่าย

ผู้จำหน่ายหนังสือ

หนังสือปกอ่อนในสมัยแรกมีต้นทุนการผลิตต่ำ เพราะเรื่องที่น่าสนใจพิมพ์ส่วนมากคัดลอกมาจากเรื่องในสมุดไทย ซึ่งผู้ประพันธ์เรื่องได้ถึงแก่กรรมไปนานแล้ว แม้จะมีการซื้อลิขสิทธิ์หนังสือเรื่อง นิราศลอนดอน ของหม่อมราโชทัย เป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2404 และมีการจดทะเบียนลิขสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อปี พ.ศ. 2444 ด้วยการประกาศใช้พระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ ร.ศ. 120 ค่าใช้จ่ายในการพิมพ์หนังสือจึงมีเพียง ค่ากระดาษ หมึกพิมพ์ และค่าจ้าง การลงทุนเล่มละไม่เกินหนึ่งไพ หรือ 3 สตางค์¹⁰² พิมพ์จำหน่ายเล่มละ 25 สตางค์ ขายได้มีมากทั้งในพระนคร และมีเรือบรรทุกไปขายตามชนบทท้องไร่ท้องนา ชาวชนบทนิยมซื้อกันมาก ทำให้ผู้จัดพิมพ์หนังสือปกอ่อนในสมัยแรกทำรายได้เป็นเศรษฐี การจำหน่ายส่งของโรงพิมพ์ศรีสมิทใช้วิธีแถมให้ 20 เปอร์เซ็นต์ สำหรับผู้ซื้อปลีกจำนวนมากจะลดลงให้บ้าง ซึ่งหม่อมสมิทได้พิมพ์โฆษณาไว้ในหนังสือปกอ่อนของเขาเกือบทุกเล่ม ดังนี้

อนึ่งถ้าลูกค้าพานิช จะซื้อหนังสือต่าง ๆ ที่เรวดูพิมพ์ไว้นั้น คราวละมาก ๆ ถึงอย่างละร้อยจบ จึงจะแถมใหญ่สิบจบ ฤดูช่วยนั้น จะไถ่ค่าใบบ้าง ถ้าคนอื่นจะตั้งทุนหนังสือ มาซื้อทุกเรื่องจบหนึ่งจบหนึ่งจนหมดเรื่องในโรงพิมพ์ คราวเดียวกันจะลดราคาใบบ้าง เมื่อขายหนังสือใหญ่ แต่โรงพิมพ์ศรีสมิท จะตีตราสำหรับโรงใบบ้าง เป็นสำคัญ ถ้ามีใครมาซื้อขายโดยเป็นอันขาดที่เดียว¹⁰³

โรงพิมพ์พานิชสรรพคุณ คลองบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ได้โฆษณาขายหนังสือในหนังสือของตนว่า "...จำหน่ายหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ หนังสือประโลมโลกทุกชนิด หนังสือนักธรรม มีหลายอย่าง หนังสือจีนมีแปลก ๆ ถ้าท่านรับไปขายจะให้กำไรงาม ๆ..."¹⁰⁴

¹⁰²ยศ วัชรเสถียร, เรื่องเดิม, หน้า 56.

¹⁰³แวนไต, ว่าด้วยลมอากาศ (พระนคร: โรงพิมพ์ศรีสมิท, 2425), "โฆษณา."

¹⁰⁴พระนาคเสน (พระนคร: โรงพิมพ์พานิชสรรพคุณ, 2440), "โฆษณา."

ร้านค้าแห่งแรกที่จะจำหน่ายหนังสือภาษาไทยของทุกโรงพิมพ์ น่าจะได้แก่ร้านพร้อมกันที่
เจ้าของคือ พร้อม วีระไวทยะ ชายหนังสือทุกประเภท เป็นหนังสือจากโรงพิมพ์ไทย โรงพิมพ์
โสภณอักษรกิจ โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ โรงพิมพ์พานิชศุภผล โรงพิมพ์ราษฎร์เจริญ โรงพิมพ์
กรุงเทพ ฯ เกล็ดเมล์ และโรงพิมพ์อักษรนิติ¹⁰⁵ ร้านจำหน่ายหนังสือต่างประเทศมีประมาณ
3 - 4 ร้าน อยู่ในบริเวณอำเภอบางรัก และที่ใกล้เคียงกัน แต่ละร้านจะขายหนังสือปนกับ
สินค้าอย่างอื่นจากต่างประเทศด้วย เช่น เครื่องอาหาร และเครื่องใช้ของฝรั่ง มีหนังสือพิมพ์
และนวนิยายหนังสือปกอ่อน ร้านที่ขายของเหล่านี้คือ ห้างโอเรียนเตลส์โตร์ ห้างเคี่ยมฮั่วเส็ง
ห้างเคี่ยมฮั่วเฮง และห้างเปเรรา¹⁰⁶

เมื่อมีผู้นิยมซื้อหนังสือปกอ่อนมากขึ้น จึงมีผู้จัดพิมพ์และจำหน่ายมาก พร้อมกับหาวิธี
แข่งขันล่อใจใหญ่อ่านติดตามซื้อเล่มต่อไป คือใหญ่อ่านได้ร่วมสนุก และมีรางวัลเป็นเครื่อง
ตอบแทน มีวิธีการต่าง ๆ กัน เช่น จัดพิมพ์นวนิยาย 2 เล่ม จบเล่มที่ 1 มีปัญหา บอกกติกา
และรางวัล ผู้ใดตอบถูกรางวัลที่ 1 จะได้กระเป๋าสตางค์ 1 ใบ รางวัลที่ 2 จะได้รับ
ยอกน้ำหอมมลิ 1 โหล รางวัลที่ 3 ได้รับหนังสืออ่านเล่น 3 เรื่อง¹⁰⁷ หนังสือบางเรื่อง
ให้รางวัลที่ 1 เป็นน้ำหอมดอกแก้ว 3 ขวด รางวัลที่ 2 ไปสกาตอย่างงาม 3 โหล
รางวัลที่ 3 หนังสืออ่านเล่น 2 จบ¹⁰⁸ บางครั้งให้แท่งโคลงกระทู้อะไรบอกไว้ว่า
รางวัลที่ 1 เป็นสิ่งของราคาไม่เกิน 1 บาท¹⁰⁹ แล้วจะเฉลยปัญหาในเล่มที่ 2 ซึ่งเป็นเล่มจบ

¹⁰⁵ ฉันทิชย์ กระแสสินธุ์, "หลวงวิลาศปริวัตรที่ข้าพเจ้ารู้จัก," วิลาศประวัติราชานุสรณ์,
ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ หลวงวิลาศปริวัตร (ครูเหลี่ยม วินทุพราหมณกุล), 21
พฤศจิกายน 2509 (พระนคร: โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, 2509) (ไม่มีเลขหน้า).

¹⁰⁶ พระยาอนุমানราชชน, ฟื้นความหลัง เล่ม 2... หน้า 153 - 5.

¹⁰⁷ นางสาวสงศรี, คุณหญิงสองใจ (พระนคร: โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ, 2467),
"โฆษณา."

¹⁰⁸ ป.ส., หลงเล่ห์เสน่หานาง (พระนคร: โรงพิมพ์ราษฎร์เจริญ, 2467), "โฆษณา."

¹⁰⁹ ศรีสรรพยา, โชคของนักบิน (พระนคร: โรงพิมพ์วิวัฒน์, 2467), "โฆษณา."

บางครั้งมีการลดราคามากกว่า 50 เปอร์เซ็นต์ เพื่อแนะนำสำนักงานใหม่ของ นายอุเทน พูลโกภา เคมีตั้งอยู่ที่ร้านพร้อมกันดี และให้เซมพานิชเป็นเอเยนต์จัดจำหน่าย เมื่อปี พ.ศ. 2471 ได้ย้ายสำนักงานจากร้านพร้อมกันดีไปอยู่สำนักงานเดียวกับสำนักงาน เรืองรมย์ของ ธัญญ อุทกานนท์ ที่ถนนตีทอง หนังสือที่ลดราคามี 5 เล่ม ราคารวมกัน 1.95 บาท แต่ขายเพียง 50 สตางค์ มีกำหนด 3 วัน คือวันที่ 1 2 และ 3 มกราคม

การจำหน่ายได้พัฒนาการต่อมาโดยมีผู้รับจำหน่ายหนังสือให้แก่ผู้ที่ไม่ต้องการจำหน่าย หนังสือที่คนพิมพ์ขึ้น โรงพิมพ์วิริยานุภาพ มีเอเยนต์จำหน่ายหนังสือในพระนครกว่า 10 แห่ง และต่างจังหวัดทั่วพระราชอาณาจักร จึงรับจำหน่ายหนังสือที่ผู้จ้างพิมพ์ไม่ประสงค์จะวิ่งเต้น - จำหน่ายด้วยตนเอง ในการจำหน่าย โรงพิมพ์คิดค่าจำหน่าย 35 เปอร์เซ็นต์ของราคาหนังสือ โรงพิมพ์เป็นผู้จัดการโฆษณาในหนังสือพิมพ์ หรือโฆษณาโดยวิธีใดวิธีหนึ่งที่เราเห็นว่า เป็นทางที่ดี¹¹⁰ สำนักพิมพ์เรืองรมย์ก็รับเป็นเอเยนต์จำหน่ายหนังสือทั่วราชอาณาจักร สำนักพิมพ์เพลินจิตได้ จัดจำหน่ายหนังสือให้สำนักพิมพ์จิระพาณิชย์ และสำนักงานวรรณกรรมการศึกษาคุรุสภาด้วย¹¹¹ ผู้จัดจำหน่ายหนังสือทั้งหลายจะมีตัวแทนจำหน่ายทั่วทุกจังหวัด การขนส่งใช้วิธีรวมห่อส่งไป พร้อมกับหนังสือพิมพ์ อุปสรรคของการจำหน่าย คือ เก็บเงินไม่ค่อยได้ ทั้ง ๆ ที่ใช้วิธีส่ง หนังสือชุดใหม่แล้วเก็บเงินของเก่า และหนังสือที่เหลือจากจำหน่ายคืน สำนักพิมพ์ส่วนมากจึง ตั้งอยู่ไม่ได้ และเลิกกิจการไปเป็นอันมาก

การลดเปอร์เซ็นต์การจำหน่ายให้แก่ร้านค้าย่อย จะอยู่ระหว่าง 20-30 เปอร์เซ็นต์ การลดเปอร์เซ็นต์ให้แก่ผู้ซื้อปลีก วิธีการทางออกไปคือ ให้สมัครเป็นสมาชิกประจำ เช่น สำนักพิมพ์เพลินจิตต์เปิดรับสมัครเป็นแฟนของเพลินจิตต์ ถ้าผู้ใดสมัครแล้วจะได้สิทธิ์ซื้อหนังสือ ได้ลด 20 เปอร์เซ็นต์¹¹² ปัจจุบันองค์การค่าของคุรุสภารับสมาชิกหนังสือปกอ่อนชุดภาษาไทย

¹¹⁰ กฎประทีป (พระนคร: โรงพิมพ์วิริยานุภาพ, 2474), หน้า 70.

¹¹¹ เพลินจิตต์ฉบับแจกแฟน 2499 (พระนคร: เพลินจิตต์, 2499), หน้า 314-5.

¹¹² เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

ถ้าซื้อคราวละ 100 บาทขึ้นไปจะได้รับส่วนลด 10 เปอร์เซ็นต์ ถ้าเป็นสมาชิกประเภทสั่งจอง หนังสือทุกเล่มเกินกว่าปีละ 60 เล่มขึ้นไป จะลดให้ 25 เปอร์เซ็นต์ ถ้าเป็นสมาชิกสั่งจอง บางเล่ม แต่ซื้อปีละไม่น้อยกว่า 30 เล่ม จะลดให้ 20 เปอร์เซ็นต์

การส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศ มีบริษัทพิมพ์ และสำนักพิมพ์แพรวพิทยา ทั้งหนังสือ ปกอ่อนและปกแข็ง ไปส่งไปจำหน่ายประมาณปีละ 200 - 500 เล่ม มีวิธีการคือ ส่งรายชื่อ หนังสือไปยังทูตพาณิชย์ของสถานทูตต่าง ๆ ¹¹³

สำหรับร้านค้าอยู่นั้นยังมีน้อย เพราะตลาดการค้าหนังสือของไทยยังคงค่อนข้างแคบ ร้านขายหนังสือไม่มีกระจายทั่วไปอย่างแบบบางประเทศที่มีตลาดค้าหนังสือกว้างขวาง เมื่อ จะเดินไปที่ใดจะคงพบร้านขายหนังสืออยู่ทุกหนทุกแห่ง ¹¹⁴ ร้านขายหนังสือปกอ่อนส่วนมาก จะขายหนังสือปนกับสินค้าอื่น ๆ เช่น เครื่องเขียน เครื่องสำอาง - สินค้าของแห้ง เครื่อง - กระจ่าง ยา เสื้อผ้า และอื่น ๆ ตั้งแต่สมัยก่อน ปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2517 แม้จะมีร้านค้า ขายหนังสือปกอ่อนมากขึ้น ตามสถานีรถไฟ รถประจำทาง ท่าอากาศยาน โรงแรม และย่าน การค้า โรงมหรสพ แต่ร้านค้าส่วนมากขายสินค้าประเภทอื่นเป็นหลัก ขายหนังสือปกอ่อน เป็นการค้าประเภทรอง

ร้านจำหน่ายหนังสือมักไม่จำหน่ายหนังสือกันอย่างเดียว จะเห็นได้จากโฆษณาหลังปก เรื่อง ทำลายความรัก

ปฐ์ศาคาร

(เหนือสี่แยกสามยอด ถนนเจริญกรุง)

ไ้มีหนังสืออ่านเล่นต่าง ๆ ทั้งปกแข็งและปกอ่อนเป็นอันมาก หนังสือกฎหมายต่าง ๆ มีแทบทุกอย่าง หนังสือเรียนต่าง ๆ ความกินสอ แหนบกระเป่า ความปากกาหมึกซึม ไปสภาคมีมาใหม่ แปลก ๆ

¹¹³ สัมภาษณ์ จิตต์ แพรพานิช 27 พฤษภาคม 2517.

¹¹⁴ ก๊าซร สติกรกุล, "อาชีพทำหนังสือขายในเมืองไทย," บรรณารักษ์ 2506, 3 (2507), หน้า 33.

กับจำหน่ายยูเทกเองหลายอย่าง แลยวนักดักกับยวอื่น ๆ
อีก ดวงโคมไฟฟ้าของบริษัทไฟฟ้าสยาม รับพอกหมวกไคยบาง
งาม

ขอเชิญ ขอเชิญ
นายกิมเจ็ง
เจ้าของแต่ผู้เดียว

ชมรมนักอ่าน (Book Club)

วิธีการจำหน่ายหนังสืออีกวิธีหนึ่งของสำนักพิมพ์ คือ การจัดตั้งชมรมนักอ่าน ที่จริง
ชมรมนักอ่าน หมายถึงการรวมกันของนักอ่าน ผู้ที่สนใจในการอ่าน และใฝ่ใจในการหาหนังสือ
ที่ได้อ่าน¹¹⁵ เป็นวิธีการสำคัญที่จะให้ผู้อ่านได้อ่านหนังสือ อาจจัดขึ้นโดยห้องสมุด หรือร้าน
จำหน่ายหนังสือ

การจัดตั้งชมรมนักอ่านโดยห้องสมุด เริ่มมีครั้งแรก โดยสมเด็จพระยาคำรง-
ราชานุภาพ เมื่อครั้งทรงดำรงตำแหน่งประธานกรรมการหอพระสมุดสำหรับพระนคร ต่อมา
ห้องสมุดสำนักข่าวสารอเมริกันได้จัดตั้งสโมสรนักอ่าน ปัจจุบันได้เลิกไปแล้ว

ชมรมนักอ่านที่สำนักพิมพ์จัดตั้งขึ้น สุเทพ ชูเชื้อ เจ้าของและผู้จัดการสำนักพิมพ์
ก้าวหน้า ได้ให้ความหมายว่า หมายถึงบริการจำหน่ายหนังสือราคาถูก¹¹⁶ เมื่อสำนักพิมพ์เป็น
ผู้จัดตั้งขึ้น สำนักพิมพ์จึงเป็นผู้เสนอแนะให้อ่าน ผู้อ่านไม่มีสิทธิ์ที่จะเลือกอ่านหนังสือที่ตนต้อง
อ่านได้ จึงไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ชมรมนักอ่านที่สำนักพิมพ์จัดทำแล้ว มีโครงการ
หนังสือชุดเด็กของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช ชมรมหนังสือศึกษิตสยาม ของร้านจำหน่ายหนังสือ
ศึกษิตสยาม และ ก้าวหน้าบุคคัลลัม ของสำนักพิมพ์ก้าวหน้า ปัจจุบัน ชมรมผู้อ่านเหล่านี้ได้เลิก
ไปหมดแล้ว

¹¹⁵ ประมวล โภมารทัต, "การจัดชมรมนักอ่าน," การประชุมสามัญประจำปี พ.ศ.
2515, สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย เอกสาร ก.8/2515 (อักษำเนา), หน้า 1.

¹¹⁶ ไชยบุศย์ มลินทะเลข, "วิธีจูงใจให้เกิดความต้องการหนังสือ," วารสารห้องสมุด,
16 (มีนาคม - เมษายน, 2515), 176.

กาวหน้าบุคคลับ เป็นชมรมนักอ่านที่สำนักพิมพ์จัดตั้งขึ้นเป็นแห่งแรกในประเทศไทย ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2507 มีวัตถุประสงค์เพื่อเลือกหนังสือที่ดีเสนอสมาชิก และจำหน่ายหนังสือ ราคาถูก เช่น หนังสือราคา 35 บาท สมาชิกซื้อได้ในราคา 25 บาท หนังสือราคา 40 บาท ซื้อได้ในราคา 27 บาท¹¹⁷ เมื่อแรกตั้งชมรมมีสมาชิก 12,000 คน จำหน่ายหนังสือได้ 2 เกือย 3,000 เล่ม ผู้สมัครเป็นสมาชิกครั้งแรกเสียค่าลงทะเบียน 10 บาท ชมรมนี้ต้องเลิกล้มไปเมื่อสำนักพิมพ์ต่าง ๆ จัดให้มีการลดราคาหนังสือ 50 เปอร์เซ็นต์¹¹⁸

ชมรมนักอ่านที่ยังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน คือ สโมสรนักอ่านของสำนักพิมพ์แพรวพิทยา เปิดดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสื่อกลางให้นักอ่านได้ทราบความเคลื่อนไหวในวงการหนังสือ และแลกเปลี่ยนทัศนะระหว่างสมาชิกด้วยกัน การสมัครเข้าเป็นสมาชิก เรียกค่าสมาชิกปีละ 20 บาท สโมสรนักอ่านจะใช้เงินค่าสมาชิกรนี้เป็นค่าไปรษณีย์ ค่ากระดาษ และค่าพิมพ์หนังสือเวียนสำหรับสมาชิก ในรอบปีหนึ่ง สมาชิก จะต้องซื้อหนังสืออย่างน้อยปีละสามเรื่อง จะซื้อคราวละกี่เรื่องก็ได้ แต่มีสิทธิซื้อได้เรื่องละหนึ่งเล่มเท่านั้น ลดราคาให้สมาชิกของสโมสรนักอ่าน 30 เปอร์เซ็นต์ ปัจจุบันมีสมาชิกประมาณ 1,000 คน การดำเนินงานของสโมสรนักอ่านนับว่าขาดทุน เพราะค่าไปรษณีย์และค่ากระดาษแพงขึ้น¹¹⁹

ชมรมนักอ่านของประเทศไทยไม่กาวหน้า และเป็นที่นิยมเท่าที่ควร เพราะชมรมจัดตั้งขึ้นโดยสำนักพิมพ์จำหน่ายหนังสือ ไม่ได้จัดตั้งโดยนักอ่าน หรือผู้ซื้อหนังสือ ถ้าจัดตั้งโดยนักอ่าน และมีการเก็บเงินค่าสมาชิกเพื่อจ้างบุคคลที่มีความสามารถเป็นเจ้าหน้าที่ของชมรม ให้ดำเนินงานและทำธุรกรรมต่าง ๆ สมาชิกเลือกตั้งคณะกรรมการของชมรมขึ้นบริหารงาน มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น มีการแนะนำหนังสือที่ดีที่นักอ่านแก่สมาชิก เมื่อมีหนังสือออกใหม่ ก็วิจารณ์และแนะนำ แต่ละชมรมควรรวมตัวบุคคลที่สนใจหนังสือประเภทเดียวกัน และต้องกำร

¹¹⁷ "กาวหน้าบุคคลับ," บางกอกไคเจสต์, 2 (มีนาคม, 2515), หน้า 128.

¹¹⁸ ไชยภักดิ์ มีลินทะเลข, เรื่องเดิม, หน้า 177.

¹¹⁹ สัมภาษณ์ จิตต์ แพรพานิช 27 พฤษภาคม 2517.

อ่านหนังสือประเภทเดียวกัน เมื่อตลาดขาดแคลนหนังสือประเภทที่สมาชิกของชมรมต้องการ
อ่าน ทรงชมรมมีหน้าที่เรียกร้องให้สำนักพิมพ์จัดหาเรื่องประเภทที่ชมรมต้องการมาจัดพิมพ์ให้
สมาชิกได้ซื้ออ่าน วิธีนี้สำนักพิมพ์จะมีโอกาสขายหนังสือได้มากขึ้น เพราะมั่นใจได้ว่า เมื่อ
จัดพิมพ์หนังสือที่ชมรมต้องการอ่านแล้วจะต้องขายได้ และชมรมที่มีสมาชิกอยู่มาก ก็สามารถ
เลือกหนังสืออ่านได้มาก¹²⁰ ข้อเตือนใจนักอ่านที่ไม่ชอบซื้อหนังสือซึ่งเคยพิมพ์ไว้ในหนังสือคือ

แต่

นักอ่านประเภทอื่นทั้งหลาย

หนังสือเล่มนี้

เป็นสิ่งสุดท้ายที่รักและห่วงแหนของเจ้าของ

ผู้ลงทุนหามาเป็นสมบัติของเขา

เขาจะตั้งใจหยิบยื่นให้ผู้อื่น

ก็โดยสะดวกอยู่นอก น้ำตาตกใน

ด้วยความเกรงใจเป็นอย่างยิ่งเท่านั้น

การยืม

เป็นมรรยาทที่แสดงความเห็นแก่ตัวอยู่แล้ว

แต่การทำให้หนังสือของเขาชำรุดเสียหายไป

โดยความสะเพร่าและมักง่าย

หรือยืมไปแล้วไม่รีบส่งคืน

เป็นมรรยาทคั่นทราวมุขที่มนุษย์จะพึงมี.¹²¹

¹²⁰ ประมวล โภมารทัต, เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

¹²¹ ยาชอน, มารหัวใจ (พระนคร: อุกม, 2489), "หลังหน้าปกใน."